ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

- BARIŞ PROĞRAMI ÜZERİNE
- Savaş ve Devrim İlişkisi
- İŞÇİLER ve BİRLEŞİK EYLEM
- Bloksuzluk Politikası
- TÖB-DER 3. KURULTAYI
- Emperyalizmin özü ve ulusal tipleri üzerine Lenin'in görüşleri
- LUİS CORVALAN'A ÖZGÜRLÜK

Cilt/5 EYLÜL 1976 Sayı: 33

ilke
Eylül 1976
Sayı: 33

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi: Öner Ciravoğlu / Sorumlu Yazıişleri Müdürü: İlker Demir / Yazışma ve havale adresi: P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi: Cağaloğlu Başmusahip Sokak Tan Apt. 10/11 İstanbul / Abone şartları: Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi - Baskı: İshak Basımevi, 27 73 37 / İlân: Tam sayfa 500 lira. Diğer ilânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: Eylül 1976.

BARIŞ PROGRAMI GİRİŞİMİNİ DESTEKLİYORUZ

İLKE

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin ülkemizdeki tüm sosyalist ve diğer barışsever güçlerinin dikkatine ve tartışmasına sunmak üzere bir Barış Program Taslağı **hazırladığı açıklandı.**

Kıbrıs olaylarıyla artan Türk-Yunan gerginliğinin ve zorlaşan Ege sorununun vardığı bugünkü aşamada karşılıklı şovenist tahrik tehdit, şovenist kışkırtmalar ve silahlanma yarışının alabildiğine kızıştırıldığı, Amerikan emperyalizminin Doğu Akdenizde bölge barışını ve güvenliğini tehdide devam ettiği, Orta Doğu'da İsrail cephesinin yanısıra, Lübnan falanjistleri yoluyla bir yılı aşkın zamandır kıyasıya sıcak bir cephe daha açtığı, Türkiye'deki ABD üslerinin ömrünün uzatılmak istendiği, ilgili bir yeni «ikili antlaşmanın» ABD ve Türkiye parlamentolarının kapısında onay için beklediği, Türkiyenin NATO'daki varlığının ve ülkemizdeki ABD üslerinin

komşu Sovyetler Birliği'ni, Bulgaristan'ı ve tüm dünya sosyalist sisteminin güvenliğini tehdit ederek, barış aleyhtarı Amerikancı emperyalist emellere hizmet ettiği, öte yandan AP Genel Başkanı Demirel'in pervasız bir biçimde fetihçi sözler sarfettiği özellikle yığınların barışın önemini henüz gereğince kavramadığı çok uzun yıllardır Vatan-Millet-Sakarya, edebiyatıyla, «Bir Türk Dünyaya Bedel» safsatasıyla, «Türk Gibi Kuvvetli» vb. gibi ırkçı-şoven yaygaralarla şovenist doğrultuda şartlandırıldığı, yirmibeş yıla yaklaşan Kıbrıs sorunu nedeniyle ve son Kıbrıs harekâtları ile şovenizmin büsbütün azıttırıldığı günümüz Türkiyesinde BARIŞ SORUNU çok önemli devrimci-ilerici ve yurtsever görevlerden birisidir.

Bu nedenle etkili bir barış kampanyası yürütmek, barış ilkelerini ve sloganlarını herşeyden önce mümkün olan en geniş kitlelere maletmek, benimsetmek, sonra da bu geniş yığınları bölge ve dünya barışı doğrultusunda harekete geçirerek bu yolda siyasî iktidarlara demokrasi ve barış yanlısı etkin baskılarda bulunmak zorunludur. Bunun için hazırlandığı bildirilen Barış Programı Taslağı'nın en geniş barışsever çevrelerde tartışılarak, geliştirilmesi ve bu doğrultuda somut ve ayrıntılı bir ortak eylem programın oluşturularak barış için ortak eylemlere geçilmesi ülkemizin topyekûn bağımsızlık, demokrasi, barış, sosyal ilerleme ve sosyalizm mücadelesinde önemli bir barış adımı olacaktır.

İLKE dergisi bu birleşik çabaları ve kampanyaları destekleyecek, girişime bilimsel ve ideolojik açıdan, bilim perspektifinden yardımcı olacaktır.

DÜNYA KOMÜNİST HAREKETİNİN STRATEJİSİ—II

Birleşik İşçi Cephesi Taktiği

Günümüz dünya kamu oyunda en çok tartışılan konulardan birisi olan dünya komünist hareketinin stratejisi sorununu bir bilimsel ve belgesel kronolojik inceleme olarak geçen sayımızdan itibaren yayınlamağa başlamıştık. Konuya devam ediyoruz.

İLKE

KOMİNTERN ÜÇÜNCÜ KONGRESİ: LENİNİZM'İN GOŞİZME ZAFERİ

Özellikle sol sapmaya karşı önemli bir forum niteliğini taşıyan Komintern Üçüncü Kongresi 22 Haziran 1921'de Moskova'da başladı. Lenin'in RKP (B) — Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) — adına ve taktikler sorunu üzerine sunduğu rapor ve kongrede getirdiği tezler Uluslararası Komünist Hareketin siyasî çizgisinde tayin edici bir rol oynadı. Dünya devriminin üç gücün çakıştığı tek bir süreç olduğunu gösteren Lenin, bu güçlerin:

1 — Muzaffer proletaryanın ülkesi,

2 — Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketi,

3 — Ulusal kurtuluş hareketi

olduğunu söylüyor ve bu her üç bileşenin devrimci hareketteki yerlerini teker teker ve birbirleriyle olan bağıntılarıyla koyuyordu.

Lenin önce Sovyet Rusya'da sosyalizmin ekonomik temelini atmak için yapılan plan ve Yeni Eko-

nomik Politika (NEP) hakkında bilgi verdi, NEP'in niçin zorunlu olduğunu anlattı. Bu **sosyalist inşa** deneyinin ve ilk muzaffer proletarya devriminin deneyimlerinin taşıdığı uluslararası önemi vurguladı. **«Yapmakta olduğumuz deney»** diyordu Lenin **«gelecekteki tüm proletarya devrimleri için yararlı olacaktır, ve onlar işin üstesinden gelebilmek için daha iyi teknik hazırlığa sahip bulunabileceklerdir.»** (V.İ. Lenin, **Bütün Eserleri**, C. 32, sf. 485).

Kongre RKP (B) nin leninist politikasını oybirliğiyle onayladı ve Sovyet Rusya'yı **«dünya devriminin birinci ve en önemli kalesi»** olarak nitelendirdi. **(Belgelerle Komintern, 1919 - 1932**, sf. 231) ve ayrıca **«Sovyet Rusya'yı kayıtsız şartsız desteklemek** bütün ülkelerin Komünistlerinin hâlâ ana görevidir» şeklinde bir karar aldı. (a.g.e., sf. 199).

Kongrenin ana siyasî çizgisini, Komünistlerin kitleler içinde çalışmasını önemsemeyen ve halkın günlük çıkarlarını savunmak gereğine inanmayan eğilimlere karşı Lenin'in öncülüğünde verilen mücadele teşkil ediyordu. Pek çok delege — geçen sayıda sözünü ettiğimiz ve o zamanki «sol» komünistler (Lenin'in deyimiyle «Sollar» adı verilen liderler) tarafından önerilen — «saldırı teorisi» nin karar haline getirilmesini savunmaktaydı. «Sol» unsurlar Komünist Partilerdeki «Merkezci ve yarı-merkezci unsurlara» karşı mücadelenin şiddetlendirilmesini istiyorlar, onlardan olmadıkları halde esnek taktikleri öneren Komünistleri de o reformist unsurlar arasında sayıyorlardı.

Kongrede «Sollar» ın yanısıra küçük burjuva «aşırı sollar» grubu vardı. Bu grup Almanya Komünist İşçi Partisi (AKİP) delegelerinden ve Hollandalı «Sollar» dan oluşmaktaydı. Bu küçük grup aşırı derecede sekter ve maceracı görüşlerle ortaya çıktı. AKİP'in «aşırı solları» her konuda Komintern'e saldırdılar ve örgütü anarko - sendikalist görüşleri benimsemeğe zorladılar. «Aşırı Sollar»ın görüşleri genellikle diğer «sollar» (goşistler) tarafından da destekleniyordu.

1 Temmuz'da üç partinin — Alman, Avusturya ve İtalyan partilerinin — delegeleri, tez taslakları üzerine getirdikleri değişiklikler içeren bir önerge imzalayarak, «saldırı teorisi»ni karar haline geçirtmeğe çalıştılar. Bunların önemli değişiklik önerilerinden birisi şuydu: Tez taslaklarında «işçi sınıfı çoğunluğunun» komünizm prensiplerine kazanılması yazılıydı. Değişiklik önergesi sahipleri ise bu terimdeki (**«İşçi sınıfı çoğunluğu»** terimindeki) **«çoğunluk»** sözünü kaldırmak istiyorlardı. Yani bu maceracı «sollar» **işçi sınıfının azınlığını** kazanmakla «devrim yapabileceklerine» inanmaktaydılar. Gene önerge sahipleri, **birleşik işçi cephesi** taktiği öneren Almanya Birleşik Komünist Partisi (ABKP) nin ünlü mektubunu övücü sözlerin taslak metinlerinden çıkarılmasını istiyorlardı. Böylece «sollar» sadece işçi sınıfının azınlığı ile kolayca ulaşacaklarını zannettikleri bir sosyalist devrim hayali peşindeydiler.

Bu değişiklik önergelerine karşı konuşan Lenin konuyla — **çoğunluk** sorunuyla — ilgili olarak, iktidarı ele geçirebilmek ve korumak için nüfusun mutlak çoğunluğunun şart olmayabileceğini, fakat gerekli olan şeyin sadece işçi sınıfının (sanayi

proletaryanın) çoğunluğunu değil, aynı zamanda kırlarda çalışan ve sömürülen emekçilerin de çoğunluğunu kazanmak olduğunu söyledi. (Lenin, C. 32, sf. 476) Lenin bu «sol» değişiklik önerilerinin Komünistleri kitlelerden tecrit edecek öneriler taşıdığını belirterek, olanca açıklığı ve kesinliğiyle şu noktayı ifade etti: **«şayet bu değişiklikler belirli bir eğilimi işaret ediyorlarsa, o zaman bu eğilime karşı ödünsüz bir mücadele zorunludur, aksi halde Komünizm ve Komünist Enternasyonal yok demektir.»** (a.g.e., sf. 469).

Getirilen değişiklik önerileri «solcu» (goşist) budalalıktan başka birşey değildi ve Lenin bu zararlı, tehlikeli eğilime karşı katıksız bir mücadele vermek gereğini bildiği için şunları söylüyordu: **«Şayet Kongre bu gibi yanlışlara, bu gibi 'solcu' budalalıklara karşı en sert biçimde mücadele etmeyecekse, tüm hareket mahvolmuş demektir»** (a.g.e., sf. 468)

Birleşik cephe taktiğinin önemi üzerinde duran Lenin, ABKP'nin Açık Mektubunu **«işçi sınıfının çoğunluğunu kazanacak pratik bir yöntem için ilk hareket»** ve **«örnek bir siyasi adım»** olarak niteledi. (a.g.e., sf. 470) (*)

Lenin'in Kongre'de goşizme karşı verdiği mücadele büyük bir destek ve etki kazandı. **Clara Zetkin, Robert Minor (Ballister), Paul Vaillant-Courtier, Thomas Bell** ve diğer birçok delege Lenin'i vargüçleriyle desteklediler ve RKP (B) delegasyonu tarafından sunulan tezleri onayladıklarını açıkladılar; bu tezlerin uluslararası komünist hareketin deneyini ve durumunu özetlediğini, proletaryanın sınıf mücadelesini geliştirmeği ön-

---

(*) Yeri gelmişken çoğunluk konusuyla ilgili şu eki de yapalım:

Lenin, Kongreden sonra Alman Komünistlerine yazdığı bir mektupta çoğunluk kavramını biçimsel olarak anlamamaları gerektiğini söyleyerek şunları diyordu: *«1921 Temmuzunda Roma'da, tüm proletarya — sendikaların ve Serrati Merkezcilerinin partisinin reformist proletaryası — faşistlere karşı Komünistlerin* peşinden geldi, *işte bu işçi sınıfının* çoğunluğunu *kendi yanımıza* kazanmaktı.

«Gerçi bu onları kararlılıkla kazanmak değildi. Sadece kısmi, sadece anlık ve sadece yereldi. Ama gene de çoğunluğun kazanılmasıydı.» (Cilt 32, sf. 522)

Lenin, proletarya biçimsel olarak burjuva liderlerini ya da iki Buçukuncu Enternasyonal liderlerini izliyor, veya proletaryanın çoğunluğu yalpalıyor bile olsa, onları kazanmanın mümkün olduğunu yazıyordu. Aslolan *kitleleri ortak mücadeleye çekebilmek* ve onların, *kendi öz deneyleriyle* Komünistlerin politikalarına *güven duymalarını* ve bu politikanın doğruluğunu görerek *Komünistlerin yanında saf tutumlarını* sağlamaktı.)

Lenin Komünistlerin taktiklerinde *esnek* ve *dikkatli* olmaları gerektiğini söylerken bunun devrimci mücadeleyi inkâr anlamına gelmediğini, Parti içindeki oportünistlere ve reformistlere hoşgörü gösterilmemesini savunuyordu. *«Gerçek komünizmin işareti» diyordu Lenin «oportünizmle ilişkiyi kesmektir. Ve biz bunu yapabilen Komünistlere karşı fazlasıyla içten ve açık oluruz ve halklılığımızın verdiği cesaretle, onlara: 'Aptalca bir şey yapmayın, akıllı ve ustalıklı olun' deriz. Ama biz ancak oportünistlerle ilişkisini kesmiş Komünistlerle bu şekilde konuşuruz.»* (a.g.e., sf. 464).

gördüğünü ve Komünist Partilere doğru yolu gösterdiğini dile getirdiler. «Solcu» (goşist) değişiklik önergesinin sahipleri bu görüşler karşısında Kongre Başkanlık Divanına (Presidyumuna) yazılı bir müracaatta bulunarak önergelerini geri aldıklarını ve taktiklerle ilgili tezlerin temel prensipleriyle görüşbirliği içinde bulunduklarını söylediler. Böylece Lenin'in tezleri kongrede **oybirliği** ile karar haline geçirildi.

ÜÇÜNCÜ KONGRE TEZLERİ: BİRLEŞİK CEPHE TAKTİKLERİNİN İLK FORMÜLASYONU

Komintern Üçüncü Kongresinde Lenin başkanlığındaki RKP (B) delegasyonu tarafından sunulan ve oybirliğiyle geçen rapordaki tezler **«Dünya Durumu ve Görevlerimiz»** başlığını taşıyordu.

1917'den beri kapitalist dünyayı saran devrimci hareketin, ne dünya kapitalizmini ne de Avrupa kapitalizmini yıkamamış olduğunu, üstelik de Komintern'in kuruluşundan bu yana işçi sınıfının birçok muharebesinin kısmî yenilgilerle son bulduğunu belirten rapor şu noktayı vurguluyordu: **«Egemen sınıfların kendiliğinden gelme baskısı, büyük ölçüde şekilsiz yöntemleri ve amaçları ve de olağanüstü paniği ile belirlenen birinci savaş sonrası devrimci hareket dönemi esas olarak sona ermiş gözükmektedir. Burjuvazinin kendinde olan sınıfsal güveni artmış, kendi devlet kurumlarının dışa karşı tahkimatı (sağlamlığı) tartışmaya yer bırakmayacak biçimde güçlenmiştir. Şayet burjuvazinin komünizm karşısındaki panikçi tutumu geçmemiş olsaydı, kendisi o ölçüde zayıflamış olacaktı. Kendi devlet aygıtlarının kudretiyle övünenler dahil olmak üzere bütün ülkelerdeki burjuva liderleri işçi kitlelerine karşı hem politik hem de ekonomik cepheden saldırıya geçmişlerdir.»** (Belgelerle K.E., sf. 166).

Bu tahlilden yola çıkan Kongre, Komünist Partilerinin başlıca (güncel) görevinin **«proletaryanın verdiği nefsi müdafaa (kendini savunma) mücadelesini yönetmek, yaygınlaştırmak ve derinleştirmek; proletaryayı birliğe ulaştırmak ve gelişimlere bağlı olarak onu** nihai mücadele düzeyine **yükseltmek»** olduğunu belirtiyordu. (a.g.e., sf. 179). Böylece Kongre, Komünist hareketin siyasî hattını, **kapitalizme karşı mücadele süreci içinde kitleleri birleştirmeği amaçlamak, Komünistlerle kitleler arasındaki bağları güçlendirmek ve proletaryanın çoğunluğunu, çalışan ve sömürülen halkın çoğunluğunu komünizme kazanmak** olarak çiziyordu.

Taktiklere değgin tezler şu noktayı vurgulamaktaydı: **«Batı Avrupa ve Amerika'daki gerçeklik, işçilerin sendikalarda ve siyasî partilerde örgütlü olduğudur, bu nedenle, oralarda spontane hareketlerle karşılaşılması çok enderdir; Komünist Partileri, sendikalar üzerindeki nüfuzlarını güçlendirip, proletaryaya dayanan diğer partiler üzerindeki etkilerini arttırarak, proletaryanın acil çıkarları için ortak bir mücadeleyi başlatmalıdırlar.»** (a.g.e., sf. 193).

Emekçilerin güncel çıkarlarının savunulmasını küçümseyen Solcu (goşist) görüşlere karşı uyarıda bulunan Kongre, **«kısmi mücadeleyi re-**

formizm olarak suçlayan her davranış devrimci eylemin hayati, acil sorunlarını kavramak yetersizliğinin bir sonucudur» diyordu. (a.g.e., sf. 191).

[Kongreden sonra Komintern Yürütme Komitesi emekçilerin günlük çıkarlarını savunmanın önemini dile getiren ve aynı zamanda bütün ülkelerin işçilerine seslenen bir bildiri yayınladı. Bu belgede üye partiler için, Komintern Yürütme Komitesi şu talimatı veriyordu:

«Burjuvaziye karşı proletaryanın birleşik bir cephesini oluşturmak ve burjuvazinin varlığını sürdürmesini kolaylaştıran proletarya bölünmüşlüğüne son vermek için biricik yol işçi yığınlarının basit acil talepleri için verilen mücadeleden geçer... **Hareketlenmekte olan işçi yığınlarının öncüsü olun, onların kalbi ve beyni olun... Öncü olmak demek: kitlelerin en kararlı ve en sorumlu kesimleri olarak kitlelerin önünde yürümek demektir.** Komünist Partilerin bu şekilde öncü olmaları, sadece onların bir leşik proletarya cephesini kurmalarını sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda düşmana karşı zaferi mümkün kılacaktır.» **(Üçüncü Komintern Kongresi Tezleri ve Kararları,** sf. 93-94).]

Kongre, işçi sınıfı partilerine pro letaryanın birleşik eylemini gerçekleştirmek görevini verirken, sadece işçilerin değil, köylü yığınlarının, kent küçük burjuvazisinin ve — beyaz yakalı emekçiler ve aydınlar diye tabir olunan — diğer orta tabakaların geniş kesimlerinin de demokratik eylemler yoluyla desteklerinin kazanılması gereğine dikkati çekiyordu.

Kongreden geçen bütün kararlar Komünistlerin işçi sınıfının öncülüğünü elde etmek zorunda olduklarını söyleyen Lenin'in görüşleriyle tam bir uyum halindeydi. Komünist Partilerin örgütlenme görevleri konusunda Kongre tezleri şunları söylüyordu:

«Komünistler, **işçi sınıfının en basit mücadelelerine ve hareketlerine bile katılmalı ve** işçilerle kapitalistler arasında iş saatleri, ücretler, çalışma koşulları vb. gibi konularda çıkan tüm ihtilaflarda işçilerin davasını **savunmalıdırlar.** Komünistler ayrıca işçilerin yaşamlarıyla ilgili özgül sorunları yakından incelemek, işçilerin bu sorunları kavramalarına yardımcı olmak, onların dikkatlerini en önemli noktalara çekmek, onların taleplerini tam ve pratik olarak formülleştirmelerine yardım etmek, işçiler arasında dayanışma duygusunu güçlendirmeğe çalışmak, onların hepsinin ortak çıkarlara sahip bulunduğunu ve bir ülkedeki işçi sınıfının, dünya çapındaki proletarya ordusunun bir parçasını meydana getirdiğini, onlara kavratmak zorundadırlar.» **(Belgelerle Komünist Enternasyonal**...sf. 208).

Devrimci öncünün (parti'nin) birliğini, işçi sınıfı birliğinin ve birleşik işçi cephesinin bir önşartı ve vazgeçilmez bir koşulu olarak gören Kongre, her komünistin en yüce görevinin, Komünist Partilerin Marksist - Leninist temeller üzerindeki birliği için çalışmak olduğunu vurguladı.

Birleşik Cephe çabalarının bu partiler için ne kadar önemli olduğunu, Kongrenin şu sözlerinde daha iyi anlaşılmaktadır: **«Ortak birleşik cepheyi** zayıflatacak veya **tahrip edecek** herhangi bir tutum, en kötü **disiplin ihlalidir** ve devrimci **mücade-**

le'deki en kötü yanlışlıktır.» (a.g.e., sf. 222).

Böylece Komintern, Lenin'in öncülüğünde işçi sınıfı mücadelesinin deneyini özetleyerek, uluslararası komünist hareketin tarihinde yeni bir evreyi başlatıyordu: bu birleşik proletarya cephesi'nin kurulması mücadelesiydi.

Kongre sonrasında Lenin Alman, Polonyalı, Çekoslovak, Macar ve İtalyan delegasyonlarına şöyle diyordu:

«Şimdi hepiniz yurdunuza döneceksiniz ve işçilere 'artık biz Üçüncü Kongre öncesinde olduğumuzdan daha makuluz' diyeceksiniz, söyleyeceksiniz. Bundan çekinmeyiniz ve onlara deyiniz ki, biz hata yaptık, şimdi ise daha dikkatli davranmak istiyoruz; böyle yapmakla kitlelerin sosyal-Demokrat veya Bağımsız Sosyal-Demokrat partilerden koparılıp yanımıza kazanılması mümkün olacaktır, o kitleler ki, bütün olayların akışıyla ve objektif olarak bize doğru itilmekte ama bizden korkmaktadırlar...»

«Şimdi tek stratejimiz daha güçlü olmaktır, aynı zamanda daha zeki, daha makul, 'daha oportünist'; işte kitlelere söylememiz gereken budur. Ama makul olmamız sayesinde kitleleri bir kez kazandık mı, kelimenin en katı anlamında saldırı taktiğine geçeceğizdir.» (Lenin, **Bütün Eserleri,** C. 42, sf. 324, 326).

Üçüncü Kongre'de kabul edilen birleşik cephe taktikleri vakit kaybetmeksizin hayata geçirilmeliydi. Bu çalışmaların bir parçası olarak Komünistlerin sendikalarda, kooperatiflerde çok çalışmaları, ayrıca kadınlar ve genç insanlar arasında da yoğun çabalar göstermeleri gerekiyordu. Kongreyi izleyen günlerde, 1921 temmuzunda **Sendikalar ve Üretici Birlikleri Birinci Uluslararası Kongresi** Moskova'da toplandı ve Emekçi Birlikleri Kızıl Enternasyonali'nin kurulduğunu ilân etti. Bu örgütün kısa adı **Profintern** idi. Profintern, proletaryanın sınıf mücadelesi ilkeleri temeli üzerinde sendikal hareketin birliğini onarmak ve güçlendirmek, geliştirmek doğrultusunda atılmış önemli ve enerjik bir adım oldu.

Kongrenin öngördüğü birleşik proletarya cephesi çalışmaları hiç kuşkusuz bundan ibaret değildi. Lenin ve tüm Leninistler başta, Komintern Yürütme Komitesi olmak üzere, sözkonusu taktiğin uygulanması için olağanüstü çaba göstermeğe başladılar. Lenin 28 Temmuz 1921'de durumu şu kısa sözlerle özetliyordu:

«Lohnabbau, vb.'ye karşı mücadelede (hem SDP hem de USP-Leute'yi kapsayan) **bütün** işçilerin birleştirilmesi dalgası vardır. Hiç kuşkusuz Zetkin, **kapitalistlere karşı mücadelede** bu birleşmeyi **desteklemeleri** gerektiğini söylerken **çok haklıydı.** Eğer 'Sollar' buna karşı çıkarlarsa, bunun nedenini onlara göstermek gerek.» (1) (Lenin, **Bütün Eserleri,** Cilt 45, sf. 232).

Üçüncü Kongreden sonra giderek artan sayıda emekçi birleşik eylem hareketine katılmağa başladı. Toplantı, miting ve yürüyüşlerde, ya da basında işçiler proletarya örgütlerinin birleşik cephesini istediklerini dile getiriyorlardı. Buna rağmen birlik sorunu kolay başarılabilen bir şey değildi. Ortak düşmanın saldırısı karşısında proletarya yığınlarının birleşme konusundaki objektif ihtiyacı, işçi sınıfı içindeki derin bölünmeyle gölgelenmekteydi. Bu bölünme o de-

receye varmıştı ki, bir işçi örgütünün üyeleri, diğer işçi örgütlerindeki üyelere omuz omuza mücadele edecekleri sınıf yoldaşları olarak bakmıyorlardı. Sosyal-Demokrat ihanet işçilerin arasında köklü bir bölünmeye yol açmış ve Komünist işçilerle Sosyal-Demokrat işçilerin ortak mücadele vermek üzere biraraya gelmelerinin önüne büyük engeller çıkarmıştı.

Bu bölünmüşlük olgusu, Sosyal Demokratların Komünistlerle işbirliği yapmak diye bir sorunları olamayacağını ileri süren Sağ-reformist liderlerin hayli işine yarıyordu; bu liderler, Komünistlerin birleşik cephe sloganını demagojik bir bahane olarak kullandıklarını ileri sürerek, Sosyal Demokrat işçilere birleşik cephe aleyhinde propaganda yapmaktaydılar.

İkinci Enternasyonal liderleri İki Buçukuncu Enternasyonal ile anlaşıp birleşmeğe hazır olduklarını açıklayarak Komünistlerle işbirliği yapmağı kesin olarak reddettiler. Buna karşılık, İki Buçukuncu Enternasyonal liderleri, daha esnek davranıyorlar ve her üç Enternasyonalin de biraraya gelerek görüşmeleri gerektiğini belirtiyorlardı; ama İki buçukuncu Enternasyonalciler birleşik cephenin reformist temeller üzerine kurulmasını arzulamaktaydılar.

Komintern Yürütme Komitesi 1 Ağustos 1921 tarihli Çağrı'sında Sağ-Merkezci liderlerin birlik kelimesiyle oynamalarını eleştirdi ve işçi yığınlarının birlik sloganını **«proletaryanın etkili bir birliği için sağlıklı bir isteğin** ifadesi» olarak niteledi.

BİRLEŞİK CEPHE TAKTİĞİNİN YANLIŞ YORUMLARI

Birleşik Cephe taktiği konusunda Komintern'in ve Lenin'in gösterdiği çabalara rağmen bu taktiğin bütün üye partiler ya da partililer tarafından doğru kavranmasında büyük güçlükler çıkıyordu. Birleşik Cephe sloganı, tüm üye partilerce benimsenmişti ama bu konuda iki temel yanlış algılama göze çarpmaktaydı.

Bunlardan birinci eğilim, birleşik cephe sloganına getirilen sekter yorumdu. Komünist Partilerin ve Komünistlerin bir kısmı birleşik cephe sloganını işçilerin Komünist Partiler etrafında birleşmesi olarak yorumluyorlardı. Bu eğilimi taşıyanlara birleşik cephe taktiğinin bu olmadığı, bu taktiğin, sadece farklı işçi örgütlerinin belirli ortak hedefler etrafında ortak mücadele yürütmek üzere biraraya gelmeleri anlamına geldiğini kavratmak gerekiyordu. Birleşik cephe taktiğinin başarıyla uygulanması, yani ayrı işçi örgütlerinin özgül somut talepler etrafında biraraya gelmesi, aslında Komünistlerin öncü rolünün gerçekleşmesi veya güçlenmesini de getirecekti; çünkü reformist örgütlere üye işçiler böyle bir ortak harekete katıldıkları takdirde, anti-komünist demagojilerin ve propagandanın etkisi azalacak ve işçiler pratik içinde kimin ne derece kendilerinden yana olduğunu, kendi gerçek sınıf çıkarlarının hangi siyasi eğilimde temsil edildiğini kavrayabilecekler ve böylece reformist liderlerin peşinden koparak, Komünist Par-

---

(1) Bu alıntıda; *Lohnabbau*: Ücret indirimi, parantez içindeki kısaltma ise Sosyal Demokrat ve Bağımsız Sosyal Demokrat Parti üyeleri anlamına geliyor.

ti'leri izlemeğe başlayacaklar, Komünistler sosyal demokrasinin ve burjuvazinin şartlandırması altındaki geniş işçi yığınları üzerinde olumlu etkiler yaratabileceklerdi.

Birleşik Cephe taktiğinin sol sekter yorumlarından birisi de, bu taktiği Komünistlerin sadece sendikalarda, — tüm sendikalarda — çalışmaları gereğine indirgeyerek Komünistlerle Sosyal Demokratların işbirliği yapabilme imkânlarını reddeden eğilim şeklinde kendisini göstermekteydi. Gerçi Lenin, «Sollar»a karşı ideolojik mücadele verirken, onların sarı sendikalarda çalışmayı reddeden tutumlarını eleştirmiş ve **«Sol Kanat Komünizmi...»** kitabında **«en gerici sendikalarda bile çalışmak»** gereğine işaret etmişti, ama, bu ilkenin konulması birleşik cephe taktiğinin böylesine kısır bir düzeyde anlaşılması demek değildi. Lenin'in en gerici sendikalarda bile çalışmak üzerine söylediği sözler, Komünistlerin esasen yapmaları gereken kendi bağımsız ve güncel (olağan) siyasî çalışmalarından birisiydi. Böyle bir çaba, işçi sınıfının bağımsız politik çizgisinin zaten normal görevlerinden birisiydi. Yani bir taktik sorun değildi. Oysa, birleşik cephe taktiği ise saldıran burjuvaziye karşı, işçi sınıfının hiç değilse somut sorunlar etrafında ortak bir mücadele platformu kurmasını, ortak düşmana karşı tüm işçi örgütlerinin bir cephe halinde mücadele etmesini öngören bir tutumdu. Birleşik cephe taktiğini, Komünistlerin en gerici sendikalarda bile çalışmasına indirgemek, aslında işçilerin Komünist Partisi etrafında bütünleşmelerini öneren, yani cephe ve güçbirliği politikasını reddeden bütün işçilerin bir anda Komünist olmasını bekleyen, Komünist olmayan işçilere kızıp «onlarsız da olur» mantığı güden, cephe meselesini de Komünist partisinin tek başına yürümesine indirgeyen eski «sol» hastalığın yeni bir yansımasıydı.

Birleşik cephe sloganının sekter yorumuna karşılık, bu taktiğin sağ eğilimleri güçlendirecek yorumları da vardı. Sosyal Demokrat görüşlerden gereğinde arınmış bazı Komünist Partilerinde de bu taktik, Komünistlerle Sosyal demokratlar arasındaki temel ayrılıkların kalkmakta olduğu illüzyonlarını uyandırdı; bu gibi -sağ- eğilimler işçi sınıfının birliği adına devrimin çıkarlarını bir tarafa koymağı ve Sosyal Demokrasi ile temel noktalarda anlaşmağı öneriyorlardı. Birlik adına ve işçilerin geçici birtakım demokratik hakları uğruna işçi sınıfının bağımsız çizgisinden taviz veren, Komünist Partilerini Sosyal Demokrasinin ve onların reformist liderlerinin kuyruğuna takan, sosyal demokrasi ile temel ittifaklar yaparak oportünizm güden, işçi sınıfının stratejik hedefini, İKTİDAR hedefini hasıraltı eden, kısacası bir yandan sosyal demokrasi kuyrukçuluğu yapıp, bilimsel sosyalizmden temel tavizler verirken, öte yandan sosyal demokrasinin işçi sınıfı içinde kökleşmesine, güçlenmesine yardım eden, proletaryanın temel çıkarlarını sosyal demokrasinin zaferine, hatta işçi sınıfının iktidarını ve böylece sosyal demokrasinin yardımına bağlayarak, sosyal demokrasiden «çok şeyler» umarak, kendisi de bir bakıma «sosyal - demokratlaşan» bu sağ eğilime karşı da ciddi bir ideolojik mücadele vermek, Komintern yönetiminin göreviydi. Komintern yönetimi bir yandan «Sollar»a (sol sapma-

ya) karşı mücadele verirken, öte yandan karşısına çıkan ve birleşik cephe taktiğini sağa kaydırarak Sosyal Demokrasinin güçlenmesi tehlikesini beraberinde getiren Sağ-oportünizme karşı da mücadele yürütmek zorundaydı. Bu sağ sapma eğilim daha çok, üyelerinin çoğunluğunu eski Sosyal Demokrat parti üyelerinin oluşturduğu partiler için sözkonusuydu.

Böylece Komintern yönetimi sol-sektarizme ve sağ oportünizme karşı kararlı bir mücadele sürdürerek, birleşik cephe taktiğini başarıyla ve ustalıkla uygulamak gibi çok zor bir görev düşüyordu.

ULUSLARARASI DAYANIŞMA ÇAĞRILARI VE SOSYAL DEMOKRASİNİN KAYITSIZLIĞI

Birleşik cephe sloganı, başlıca Komintern'in ulusal müfrezelerinin (Komünist Partilerin) tek tek kendi ülkelerinde kuracakları birleşik işçi cephelerini öngörmekteydi, ama işçi sınıfının birliği sorunu sadece ulusal düzeylerde ele alınamazdı. Proletaryanın birliği sorunu, ilk gündenberi olduğu gibi uluslararası birlik gibi temel görevi de elbette içeriyordu. Proletaryanın uulslararası birlik ve dayanışmasını güçlendirmek, geliştirmek zorunluydu.

Üçüncü Kongreyi izleyen aylarda işçi sınıfının uluslararası dayanışması konusunda bazı önemli olaylar ve çağrılar oldu. Bunlardan en önemlisi hiç kuşkusuz Komintern Yürütme Komitesi'nin tüm dünya işçilerini Sovyet Rusya'ya yardıma çağıran duyurusuydu. İlk işçi devletini yıkmak üzere emperyalistlerin dıştan yaptıkları müdahale, içteki gericilerin özlemleriyle birleşmiş ve bilindiği gibi Sovyet devleti bir iç savaş geçirmek zorunda kalmıştı. Bu iç savaş Sovyet Rusya'da ekonomik sarsıntılara ve açlığa yolaçmıştı. 30 Temmuz'da Komintern Yürütme Komitesinin yaptığı «Sovyetlere yardım çağrısını» Komünist Partilere gönderilen mektup izledi. Bu mektup, Komünist Partilerin kendi ülkelerinde böyle bir yardımı organize etmek için ulusal ve yerel komiteler kurmalarını; büyük kampanyalar açmalarını, bu kampanyaya komünist olsun olmasın bütün işçi örgütlerini katmağa çalışmalarını istiyor, fakat komünist olmayan işçileri böyle bir kampanyaya katmak uğruna Komünist ajitasyondan vazgeçilmemesini hatırlatıyordu.

Açlık bölgelerine yardım için açılan kampanya pek çok ülkede 1921-22 yıllarının en önemli enternasyonalist eylemlerinden birisi oldu. Komintern bu eylemin, aynı zamanda birleşik cephe taktiğini uygulamak için değerlendirilmesini, işçilerin enternasyonalist bilincinin ve uluslararası dayanışma ruhunun güçlendirilmesini öngörüyordu. Bu uluslararası dayanışma kampanyası sırasında İkinci, İki Buçukuncu ve Amsterdam Enternasyonallerinin Sovyet Rusya'daki açlık felaketine karşı kayıtsız kaldıklarını da burada belirtmeliyiz.

Emekçilerin burjuva terörüne karşı verdikleri mücadelede Komintern, diğer uluslararası örgütlerle birleşik eylemi gerçekleştirememişti. Fakat bu olgu uluslararası dayanışma yolundaki uğraşlardan vazgeçmek için bir neden olamazdı. Nitekim, birkaç ay sonra, 19 Ekim'de

Komintern Yürütme Komitesi ve Profintern Yürütme Bürosu yeni bir çağrı yayınlayarak, bütün ülkelerin işçi örgütlerinin Yugoslavya ve İspanya'daki gericiliğe karşı eyleme geçmelerini önerdi. Yapılan çağrıda İspanya ve Yugoslavya'da işçi sınıfı temsilcilerine karşı girişilen eşi görülmemiş katliama — siyasî eğilimi ne olursa olsun — bütün işçi örgütlerinin tepki göstermelerini istiyor ve Amsterdam Sendikalar Enternasyonali'nin proletaryanın böyle bir uluslararası eylemini örgütlemek üzere Komintern'le görüşmesini, işbirliği yapmasını ve mücadele biçimlerinin yöntemlerinin ortaklaşa saptanmasını öneriyordu.

Komintern Yürütmesi ve Profintern Yürütme Bürosu bir ay sonra çağrısını tekrarlayarak Amsterdam Enternasyonali Yürütmesini gericiliğe karşı ortak eyleme katılmağa davet etti. Ama bu çağrılar hep yanıtsız kaldı.

Komintern merkezinin uluslararası dayanışma ve ortak mücadele çağrılarına, kampanya önerilerine sosyal demokratlar katılmazlarken, bu çabalar Komünist Partiler tarafından aktif ve büyük destek gördü. Komünist Partiler bir yandan kendi ülkelerinde ulusal düzeyde birleşik işçi cephelerini oluşturmağa çalışırlarken, öte yandan enternasyonalizmi güçlendirmeğe çalışıyorlar, Komintern'in başlattığı uluslararası proletarya dayanışması çabalarına var güçleriyle katılıyorlardı.

BİRLEŞİK CEPHE ÇALIŞMALARINDA BAZI ADIMLAR

Üçüncü Kongrenin aldığı karar doğrultusunda çaba gösteren Komünist Partiler, bu kararı hayata geçirmek için çeşitli yolları deniyorlardı. Bunlara bir iki örnek vermek isteriz. Ekim ayında **Almanya Komünist Partisi** ekonomik ve demokratik talepleri içeren özlü bir program hazırlayıp diğer İşçi Partilerine ve sendikalara gönderdi. Bir ay geçmeden sendika yönetimleri, tabandan gelen baskılarla, halkın ekonomik çıkarlarını savunan **«10 İstek»** adlı bir belge yayınladılar. Almanya Komünist Partisi bu istekleri aktif olarak destekledi, birleşik eylemin önemi halka izah edildi, yayınlanan programlar tahlil edildi, kitleleri birleştirme yolları gösterildi... ilh...

Birleşik Cephe için verilen pratik mücadele Komünistlerin önüne bazı ciddi teorik sorunlar koyuyordu. Örneğin Almanya Komünist Partisi, şayet Sosyal Demokratlarla bir koalisyon kabinesi kurmak imkânıyla karşılaştığında ne yapmak gerektiğini düşünüyordu. Komünistler böyle bir kabineye girmeliymiydiler? Almanya Komünist Partisi, Komintern Yürütme Komitesinin yardımıyla bu soruya açık bir cevap getirdi: Komünist Parti, kitlelerin somut taleplerine cevap verebilecek bir sosyal demokrat hükümeti destekleyecek, ve belli koşullarda ona katılmağa da hazır olacaktı.

Birleşik Cephe için etkili bir kampanya başlatan partilerden birisi de Çekoslovakya Komünist Partisi idi. ÇSKP, burjuvaziye karşı işçilerin, ulusal ve siyasal ayırım gözetmeksizin birleşmeleri çağrısını yapıyordu. Böyle bir birleşik eylemin başlıca sloganları, hayat pahalılığına, ücret düşüşüne, işçilerin işten çıkarılmalarına, karşı ve sosyal sigorta ve sosyalizasyon için, vurgunculuk

ve karaborsanın önlenmesi için verilecek mücadelelerin sloganları olabilirdi...

Aralık başında RKP (B) Merkez Komitesi Politbürosu Lenin'in yazdığı bir karar suretini kabul etti. Buna göre, **«Komintern'e bağlı bazı Komünist Partilerin, İkinci Enternasyonale bağlı işçilerle ortak eylem çizgisi kurmak yolundaki önerileri»** uygun karşılanıyordu. (Lenin, **Bütün Eserleri**, C. 42, sf. 367).

Lenin bunu söylerken, Bolşeviklerin Menşeviklerle olan tecrübelerinden örnek getiriyor ve Bolşeviklerin **reformizme karşı mücadeleyi yavaşlatmaksızın,** zamanı gelince Menşeşiklerle anlaşmaya varabildiğini anlatıyordu. Lenin böyle bir anlaşmanın «sadece mücadelenin değişmesi sonucunda olmadığını, aynı zamanda tabandan gelen baskının» bir sonucu olduğunu, çünkü işçilerin **«kendi öz tecrübeleriyle denemede bulunmak istediklerini»** söylüyordu. (a.g.e., sf. 368). Lenin'in bu hatırlatması gerçekten önemlidir. Çünkü, hem Leninist birleşik işçi cephesi taktiğini oportünizmle ve sağ eğilimle suçlayan «Sollar»a karşı verilmiş bir cevaptır, hem de birleşik cepheyi, sosyal demokrat kuyrukçuluğuna dönüştüren ve sosyal demokrasiyi eleştiri yoluyla incitmekten korkan, birleşik cepheyi, ideolojiden ve ideolojik bağımsızlıktan taviz vermek diye anlayan kuyrukçulara ve sağ eğilimlere yöneltilmiş kesin bir uyarıdır.

Komintern Yürütmesi'nin aynı ay içinde aldığı kararları içeren tezler, «İkinci, İkibuçukuncu ve Amsterdam Enternasyonallerine üye olan veya Anarko - Sendikalist örgütleri Destekleyen İşçilere Karşı Benimsenecek Tutum ve Birleşik İşçi Cephesi Üzerine» başlığını taşıyordu.

Birleşik işçi cephesi taktiği ve sosyal demokratlara takınılacak tavır konusunda önemli tarihsel belgelerden birisi olduğu için bu dökümandan kısaca sözetmek istiyoruz.

Sözkonusu belgede birleşik işçi cephesi taktikleri anlatılıyor, böyle bir birleşik cepheyi oluşturmak için gerekli ilkeler, başvurulacak yöntemler ve yollar ayrıntılı olarak ele alınıyordu. Bu taktiklerin sosyalist devrimin zaferine kadar geçecek süre için geçerli olduğunu vurgulayan belge, önerilen tezlerin her ülkenin özgül koşullarında somutlaştırılması gerektiğini belirtiyordu. Tezler, İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonallere bağlı partilerle birleşik cephe çerçevesinde işbirliği yapılırken, her Komünist Partisi'nin mutlak bağımsızlığının zorunlu olduğunu kesin bir dille vurgulayarak, bunun tersini yapan Komünistleri eleştiriyordu. Birleşik cephe için sosyal demokratlarla şu veya bu şekilde bir anlaşmaya, ortak çalışmaya giren Komünist Partiler için bağımsızlığın titizlikle korunması birincil ve vazgeçilmez ilke olmalıydı. «Kapitalist cepheye karşı yönelmiş her pratik eylemde işçi örgütlerinin azami birliğini öngören sloganı desteklemek Komünistlerin, işçi sınıfının çıkarlarını bir bütün olarak en kararlı şekilde ancak kendilerinin savunduğu yolundaki görüşleri hiçbir şart altında reddetmeleri demek değildir» diyen (2) ve bu nokta üzerinde ısrarla duran Komintern Yürütme Komitesi, birleşik cepheyi reformistlerle ideolojik uzlaşma olarak alınma ve sosyal demokrat partilerle ilkesiz bir blok oluşturarak onun içinde erime eğilimlerine kesin bir şekilde karşı çıkıyordu. Birleşik cepheyi oluş-

turmak için gösterilecek esneklikle devrimci politikanın savunulması birleştirilmeliydi. (3)

1922'nin Ocak ayı başında birleşik cephe tezlerini emekçiler arasında yaygınlaştırabilmek amacıyla Komintern Yürütmesi ve Profintern Yürütme Bürosu **«Birleşik Proletarya Cephesi»** başlıklı bir çağrı yayınladılar. Bu çağrıda **«uluslararası proletaryanın bütün güçlerinin birleştirilmesi»** öngörülüyor ve «proletaryanın acil gereksinmeleri için ortak mücadele vermeği istedikleri müddetçe, aralarındaki ayırımlara bakılmaksızın», tüm işçi partilerinin bu cephede yer alabilecekleri belirtiliyordu.

Çağrının önesürdüğü somut mücadele sloganları, ücret düşmelerine, işsizliğe, silahlanma yarışına, yeni bir emperyalist savaş hazırlığına, Alman halkının İtilaf (Entente) Devletleri tarafından soyulmasına karşı ve işçilerin üretimin denetiminde söz sahibi olmaları, Sovyet Rusya'nın savunulması için verilecek mücadeleleri kapsamaktaydı.

Komintern Yürütmesi Komünist Partilere birer mektup göndererek bu taktiklerin ve yöntemlerin uygulanmasını istedi. Gene aynı ay Komintern merkezinin Almanya Komünist Partisi'ne gönderdiği mektupta birleşik cephenin nasıl kurulacağı yolundaki bazı tartışmalara açıklık getiriliyordu. O sıralarda birleşik cephenin yukarıdan — yani partilerin anlaşmaları sonucunda — kurulmasını isteyen eğilimle, böyle bir cephenin tabandan, yani işçilerin yoğun kollektif eylemlerini ve mücadelesini hızlandırarak oluşturulmasını öngören eğilim biribiriyle tartışıyorlardı. Komintern'in sözkonusu mektubunda birleşik cephenin yukarıdan mı, yoksa aşağıdan mı kurulacağı yolundaki tartışmalar «salt doktrincilikten ibaret» olarak nitelendi ve bu konuda öz bakımından şu görüşler dile getirildi: Kuşkusuz ki, tabandaki yığınların yani fabrikalarda çalışan işçilerin katılmadığı bir birlik düşünülemezdi. Esasen birleşik cephenin de amacı işçi yığınlarını birleştirebilmek ve bütünleştirebilmekti. Ayrıca mücadelenin başarıya ulaşabilmesi ve işçilerin taleplerinin gerçekleştirilmesi ancak böyle ortak eylemlere bağlıydı. Hatta çözümün parlamentodan geçtiği durumlar için bile yığınların mücadelesi zorunluydu. Ama öte yandan işçi yığınlarını yönlendirici durumda olan örgütleri karşıya olarak böyle bir cephe gerçekleştirilemezdi. Bazı yönlendirici örgütler işçilerin bu mücadelesini engelleyebilirlerdi. Sözkonusu örgütlerin birleşik cepheye karşı çıkmaları, onu sabote etmekten vazgeçmeleri durumunda böyle bir cephe oluşabilecekti. Bu nedenle Sosyal Demokrat liderleri böyle bir cepheye zorlamak gerekliydi. Kitleler Komünistlerin herşeye rağmen, Sosyal Demokratların tüm olumsuzluklarına ve suçlarına rağmen Sosyal Demokrat liderlerle konferans masasına oturmağa hazır olduklarını görmeliydiler; böyle bir davranış, sosyal demokratların birleşik cephenin önüne dikmeğe hazırlandıkları engellerin aşılmasını kolaylaştıracaktı. (4).

(2) Leninizm ve Dünya Devrimci işçi sınıfı hareketi, Mos. 1971, 1976, sf. 191.

(3) a.g.e., sf. 192.

(4) a.g.e., sf. 193.

ULUSLARARASI SOSYALİST KONFERANS ÇALIŞMALARI

1922 yılının başında üç ayrı enternasyonalin ortak bir konferansta masa başına gelmesi yolunda çalışmalar yapılıyordu. Yazının önceki bölümlerinden de anlaşılacağı gibi o sıralarda siyasal platformda üç enternasyonal vardı. Bunlardan birisi Üçüncü Enternasyonal (Komintern) diğer ikisi ise İkinci ve İki Buçukuncu (sosyal demokrat eğilimli) Enternasyonallerdi. Sendikal planda ise Komintern'i izleyen Profintern'e karşılık, Sosyal Demokrat yolu izleyen Amsterdam Enternasyonali bulunmaktaydı. (Komintern ayrıca işçi gençlik düzeyinde Komsomol örgütlerinin oluşturduğu Komünist Gençlik Enternasyonali'ne sahipti).

1922 yılı başında, Üçüncü, İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonallerin ortak bir konferans düzenlemeleri yolunda yapılan yoğun çalışmalar, birleşik işçi cephesi'nin ilkelerinin belirlenmesinde Komünist Partiler açısından önemli oldu.

Komintern'in birleşik proletarya cephesini oluşturmak konusunda gösterdiği yoğun uğraşlar ve yaptığı sürekli çağrılar ve işçilerin ortak eylem talepleri 1922 başlarında iki buçukuncu Enternasyonal liderleri üzerinde etkisini gösterdi. İki Buçukuncu Enternasyonal, Avrupa'daki ekonomik durumu ve gericiliğin saldırısı karşısında proletaryanın eylemi konusunu görüşmek üzere uluslararası bir konferans toplanmasını önerdi. Böylece Komintern ile İkinci ve İki-Buçukuncu Enternasyonal temsilcileri biraraya geleceklerdi.

Konu üzerinde titizlikle duran Lenin, Komintern delegasyonunun bu konferansta hangi taktik çizgiyi izlemesi gerektiğini belirtti ve böyle bir konferansın yapılabilmesi için, katılan tarafların **tam eşitliğini görüşmelerin temel ilkesi** olarak koydu. Sosyal Demokrat liderlerin böyle bir konferansta Bolşeviklerin Menşeviklere karşı tutumu, Gürcistan sorunu vb... gibi konuları ele almak isteyeceklerini tahmin eden Lenin'e göre böyle bir durum ortaya çıktığı takdirde Komintern delegasyonu çok iyi bilmeliydi ki, İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonallerin liderleri, kendilerinin Basel manifestosu konusunda yaptıkları dönekliği burjuvazinin devrimci işçi sınıfı hareketini, ulusal kurtuluş hareketlerini ezmesi karşısında düştükleri zor durumu, benzeri ayıplarını örtbas etmek için bu gibi konuları konferans masasına getirmekteydiler. (Lenin, **Bütün Eserleri,** C. 42, sf. 393). Lenin, Komintern delegasyonunun bu görüşmelerden Komünistlerin politikasını uygulamak bakımından ve kitlelere bu politikanın sağlam bir nedene dayandığını göstermek açısından azami derecede yararlanması gerektiğini belirterek sözlerine şöyle devam ediyordu: **«Şu gerçeği resmen açıklamak fırsatını bulmalıyız ki, bizim gözümüzde İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonaller, karşı-devrimci dünya burjuvazisinin saflarında yer alan tutarsız ve kaypak bir bloktan başka bir şey değildir; ama buna rağmen biz, kitleler açısından pratikte doğrudan eylem birliği imkânını değerlendirebilmek ve İkinci, İki-Buçukuncu Enternasyonallerin siyasi hatasını sergilemek için birleşik cephe konusundaki bir toplantıya katılmağı kabul ediyoruz.»** (a.g.e., sf. 394).

Bu önemli konferans için Şubatın son haftasında Komintern Yürütme Komitesi genişletilmiş plenumu toplantıya çağrıldı. İtalyan ve İspanyol delegeleriyle, Fransız delegelerinin çoğu bu plenumda birleşik cephe taktiklerine karşı çıktılar. Lenin ise, farklı siyasî eğilimlerin temel ayrılıklarına rağmen birleşik cephenin zorunlu olduğunu, sınıf bilincine varmış işçilerin zaten bu siyasî farklılıkları pek iyi bildiklerini, ama büyük işçi çoğunluğunun pratik konular etrafında birleşerek ortak eylem koymasının acil bir görev olduğunu belirterek birleşik cephe taktiğinin doğruluğunu savunmaktaydı. (a.g.e., sf. 400). Lenin Plenum'da geçen karar taslakları hakkında yazdığı yazıda bu noktaları belirttikten sonra sözlerine şöyle devam ediyordu:

«Birleşik cephe taktiğinin amacı ve anlamı İkinci ve İki-Buçukuncu Enternasyonal liderlerine ortak eylem için sürekli çağrılarda bulunmak pahasına bile olsa, daha çok ve daha çok işçi kitlesini sermayeye karşı mücadeleye çekebilmektedir.» (a.g.e., sf. 411).

Komintern yürütme plenumu, bu uluslararası konferansa katılmağa ve tüm sendikaların ulusal ve uluslararası üst kuruluşlarının da konferansa çağırılmasını önermeğe karar verdi.

Bu konferans konusunda Komintern işçilerin birleşik eylemini kurmak için samimi niyetler taşırken, İkinci Enternasyonalin amaçları başkaydı. Nitekim daha sonra da konferans sırasında görüldüğü gibi, İkinci Enternasyonal, Sovyet hükümeti üzerine baskı yapmak istiyordu ve gerçekten de birleşik cephe çabalarını boşa çıkartmak için elinden gelen herşeyi yapıyordu. Öneri sahibi İki Buçukuncu Enternasyonal de bunun farkındaydı. Nitekim İki Buçukuncu Enternasyonalin liderlerinden Arthur Crispen, Konferans sırasında yazdığı bir yazıda İkinci Enternasyonalin başını çeken «Sağ Sosyalistlerin», proletaryanın sınıf birliği için böyle bir sosyalist dünya konferansını gerçekte istemediğini ve yer yer kendi partilerinin veya üyelerinin de yeraldığı burjuva hükümetlerine karşı mücadele çağrısı yapamayacağını belirterek, Sağ sosyalist liderler için bu konferansla ilgili olarak asıl önemli olan şeyin entrika çevirerek, kendisi dışındakileri suçlama vesilesi edinmek, sosyalist dünya konferansını başkaları sabote etmiş gibi göstermek olduğunu belirtti. Crispen'e göre, İkinci Enternasyonalin «Sağ Sosyalist» liderleri böyle bir konferans önerisini doğrudan reddedemezlerdi, çünkü böyle bir durumda kendilerini destekleyen işçiler üzerinde kötü izlenim yaratmış olurlardı ve bu enternasyonale bağlı olan güçler düşünmeğe ve gerçekleri görmeğe başlarlardı. Bu gerçeği bilen İkinci Enternasyonal liderleri konferansı kabul etmiş gözükerek, her üç enternasyonalin merkez delegasyonlarının biraraya gelmesinde kendi açılarından yarar görmüşlerdi. Böylece Sağ Sosyalistler konferansı çeşitli entrikalarla çıkmağa sokacaklar ve Komünistlerle hiçbir ortak eylemin mümkün olamayacağını ispatlamak üzere suçu Komünistlerin üzerine yıkmağa çalışacaklardı. (5)

Görüldüğü gibi sadece Komintern değil, aynı zamanda İkinci Enternasyonale yakın olan İki Buçu-

(5) a.g.e., sf. 196.

kuncu Enternasyonal de «Sağ Sosyalist» lerin samimiyetsizliğinin ve sahtekârlığının farkındaydı.

İki Buçukuncu Enternasyonalin bir dünya konferansı konusunda yaptığı çağrıya cevap veren İkinci Enternasyonal, Komintern'in böyle bir konferansa katılması için birtakım «şartlar» ileri sürmüştü. Bunlardan birincisi, Komünistlerin sendikalarda hücre kurmaktan vazgeçmesiydi. Diğer «Şart» ise — kendi deyimleriyle — Güncistan'a «kendi kaderini tayin hakkının» verilmesiydi. (Bilindiği gibi Gürcistan'daki Menşevik iktidar devrilmiş, yerine Bolşevikler gelmişlerdi, Menşevizme ve yani Sovyetlerin öncüsü Bolşeviklerin baş düşmanlarına yakın sempati duyan Emperyalist burjuvazi bu durumu Gürcistan'ın içişlerine müdahale olarak sayıyor ve Menşevik iktidarını bu ülkede yeniden kurabilmek umuduyla kopardığı yaygarayı «Gürcistan'ın kendi kaderini tayin etmesi» demagojisi ardına saklıyordu. İşte İkinci Enternasyonalciler de emperyalist burjuvazinin bu anti - Bolşevik ve anti - Sovyet propagandasının bir aracı olarak meseleyi böyle dünya sosyalist konferansını sabote etmek için Makyavelist bir bahane olarak kullanıyordu. İkinci Enternasyonalcilerin ileri sürdükleri şartlar bundan da ibaret değildi. «Sağ sosyalist» liderler aynı zamanda Sovyet Rusya'da tutuklu bulunan karşı - devrimci terörist eylem suçlusu Sosyalist - Devrimciler'in salıverilmesini istiyordu. Bilindiği gibi eski dönemlerin keskin devrimcileri olan Sosyalist Devrimciler, giderek kulaklara, zengin köylülere hizmet eden karşı-devrimci bir parti haline dönüşmüşler, proletaryanın sınıf düşmanları arasına katılmışlar, Kerenski kabinesinde görev almışlar ve nihayet Sovyet iktidarı kurulduktan sonra bir zamanlar otokrasiye ve Çara kullanmış oldukları tedhiş yöntemlerini, bu kez dünyanın ilk işçi devletine, muzaffer proletaryanın o zamanki biricik diktatörlüğüne karşı uygulamaya girişmişlerdi. Sosyalist - Devrimci (siz bunu **karşı-devrimci** diye okuyunuz) eylemler burada da durmamış, halk düşmanı teröristler, emperyalizmin kışkırttığı anti-Sovyet gerici isyanda önemli roller alıp, Danikin ve Vrangel ordularının sadık ve gözüpek neferleri olarak Sovyet iktidarına, yani Sovyet işçi sınıfına ve halklarına karşı dövüşmüşlerdi... İşte İkinci Enternasyonalciler, bu karşı-devrimci teröristlerden tutuklu bulunanların salıverilmesini, dünya sosyalist konferansı için şart koşmaktaydı.

Görüldüğü gibi İkinci Enternasyonal sosyal demokratlarının bu «şartları»nın, gerçekte konferansla bir ilgisi yoktu. İkinci Enternasyonalciler konferansı yokuşa sürmek için her türlü hiyleye başvururken, **Sovyet hükümetinin açıkça içişlerine karışmayı** bile pervasızca kullanacak kadar cüretkâr ve emperyalist burjuvazi yanlısıydılar. İkinci Enternasyonalin bu «istekler» ile güttüğü amaç şuydu: Komintern bu «şartları» kabul etmeyecek ve böylece ya konferans başlamadan bitecek, ya da görüşmeler sırasında bu konu gündeme getirildiği için uzlaşmazlık çıkacak ve Komintern delegasyonu konferansı terkedecekti. Böylece, İkinci Enternasyonalciler bir yandan «barışçıl, insancıl,... vb...» gözükmüş olacaklar, ve onların bu «iyi niyeti, demokratik (!) taleplerine karşı çıkar duruma düşecek olan Komünist-

ler dünya işçilerinin ve halklarının gözünde prestij (!) kaybedecek ve de en önemlisi, birleşik işçi cephesinin kurulmasının en büyük savunucusu olan Komintern birtakım «demokratik ve insancıl» (!) talepleri reddederek konferansı sabote etmenin «suçlusu» olacaktı. Böylelikle, İkinci Enternasyonalin burjuva politikacısı liderleri, işçi yığınları arasında giderek daha geniş tasvip bulan Komintern'in «birleşik cephe» çağrısını, bizzat gene Komintern eliyle suya düşürerek, kendi tabanlarında ve geniş işçi yığınları arasında yeni anti-komünist ve anti-Sovyet propaganda malzemesi bulmuş olacaklardı.

1922 BERLİN KONFERANSI

Üç Enternasyonalin merkez temsilcilerinin katıldığı dünya konferansı 2 Nisan 1922'de Berlin'de başladı.

Bu konferansta Komintern Yürütmesi adına konuşma yapan **Clara Zetkin**'in şu sözlerini aşağıya alıyoruz:

«Komünist Enternasyonal delegasyonu, kendisini reformist ve yarı reformist partilerden ayıran farkları bir an olsun unutmaksızın, uluslararası proletaryanın ortak bir mücadelesini savunmağa tam anlamıyla hazırdır. Komintern böyle bir tutumu kolayca benimsemiştir, çünkü inanmaktadır ki, bütün ülkelerin proleterlerinin her geçen gün süren mücadelesi ve tüm deneyleri, onlara, kapitalizmle yapılacak hiç bir uzlaşmanın dünya barışını ve insanlığın devamını sağlayamayacağını ispatlayacaktır; bütün ülkelerin proleterleri bu amacın ancak proletaryanın zaferiyle gerçekleşebileceğini göreceklerdir; proletarya muzaffer bir şekilde dünyanın düzen, ve intizamını kendi güçlü ellerine almak ve onları insanlığın devasa çoğunluğunun çıkarlarına uygun olarak düzenlemek zorundadır.» (Uluslararası Sosyalist Konferans — Üç Enternasyonal Yürütme Komitelerinin Ortak Oturumu; sf. 14-15).

İki Buçukuncu Enternasyonal delegasyonunun da desteğini alan İkinci Enternasyonal temsilcileri, müseccel reformist ve oportünist Emile Vandervelde başkanlığında (*) Komintern'e saldırdılar, yukarıda sözünü ettiğimiz «önşartlarını» tekrarladılar. Reformistlerin bu önşartları Sovyet Rusya'nın ve Komintern'in açıkça içişlerine karışan isteklerdi. Komintern delegasyonu, bir uzlaşma sağlayabilmek için Sosyalist-Devrimci teröristlere Sovyet yetkilileri tarafından ölüm cezası verilmemesini ve onların duruşmalarına İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonalin temsilci göndermesini kabul ettiler. (Lenin daha sonra yazdığı bir yazıda bu anlaşmanın onaylanması gerektiğini söylemekle birlikte, Komintern temsilcilerini, bu **tekyanlı tavizden** dolayı sert bir dille eleştirdi.) (Lenin, **Bütün Eserleri,** C. 33, sf. 330-340).

Konferans, — Cenevre Uluslararası Ekonomik Konferansı'na bağlı olarak — ortak eylem imkânının bulunduğunu kabul etti. (20 Nisan 1922). Görüşmelerin devamında, 1 Mayıs 1922 tarihli oturumda ise, sekiz saatlik işgünü, Rusya devriminin savunulması (korunması), bütün ülkelerin Sovyet Rusya ile politik ve e-

(*) Hatırlanacağı gibi Vandervelde, Lenin'in daha önceleri en çok suçladığı reformist ikinci enternasyonal liderlerinden biridir.

konomik ilişkilerinin yeniden başlaması, ulusal ve uluslararası düzeyde birleşik bir proletarya cephesinin kurulması, Sovyet Rusya'daki açlık bölgelerine yardım gönderilmesi, sloganları altında çağrı yayınlanması kararlaştırıldı. Gene Konferans, bir işçi örgütleri dünya kongresinin en kısa zamanda toplanmasından yana olduğunu açıklayarak böyle bir kongreyi hazırlamak üzere dokuz kişilik bir komitenin (Dokuzlar Komitesi'nin) oluşturulmasını karar altına aldı. Bu karara rağmen, böyle bir dünya kongresinin toplanma tarihi konusunda kesin bir anlaşmaya varılamadı.

Daha sonra Berlin Konferansı'nın sonuçlarını tahlil eden Lenin, varılmış olan anlaşmaların vakit geçirmeksizin onaylanması gerektiğini savunuyordu. Lenin aynı yazısında, Komünistlerin, reformistlere karşı olan eleştiri görevlerini herhangi bir şekilde savsaklamamaları gerektiğini belirtiyor ama aynı zamanda azami ölçüde esnek davranmaları gereğine de parmak basarak, reformistlere karşı eleştirinin sabırlı ve bütünsel olmasını, işçileri örkütüp kaçırmamağı amaçlamasını ve Konferansta kabul edilen — sermayeye karşı mücadele, sekiz saatlik işgünü, Sovyet Rusya'nın savunulması, açlık bölgelerine yardım edilmesi gibi — sloganlarla tüm reformist politika arasındaki bağdaşmaz çelişkinin işçilere gösterilmesini istiyordu.

Reformistlerin çeşitli bahanelerle geciktirmeğe çabaladıkları işçi örgütleri dünya kongresini çabuklaştırabilmek için 16 Mayıs'da bir plenum toplayan RKP (B) Merkez Komitesi **Sovyet Rusya'yı savunmak konusunda yapılacak çağrıdan vazgeçilerek,** sekiz saatlik işgünü, işsizliğe karşı mücadele vb. gibi sloganlar üzerinde yoğunlaşılmasını Komintern Yürütmesi'ne tavsiye etmeği kararlaştırdı. Komintern Merkez Komitesi Başkanlık Kurulu (Presidyumu) bu karar üzerine, Dokuzlar Komitesi'ndeki kendi delegasyonuna talimat vererek, RKP (B) nin aldığı bu kararın önemini İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonallere ve onların Komite'deki temsilcilerine etraflıca anlatmalarını istedi. Çünkü Rusya Komünistlerinin aldığı bu karar, Komintern Yürütmesi'nin, ortak eylem önerisinin Sovyet Rusya'nın devlet çıkarlarına bağımlı olduğu yolundaki dedikoduları ve kuşkuları ortadan kaldırmaktaydı. Artık İkinci ve İkibuçukuncu Enternasyonallerin tedirgin olmasına gerek yoktu ve bu kararla birleşik cephe taktiğinin Sovyet Rusya'nın çıkarlarına hizmet edeceği yolundaki iddialar son bulmalıydı.

Bütün bunlara rağmen Komintern, emekçilerin acil çıkarları uğruna tüm uluslararası proletarya örgütlerinin ortak mücadele için birleşmesini sağlayamadı. Dokuzlar Komitesi'nin arkasındaki İkinci ve İki Buçukuncu Enternasyonal partilerinden etkili olanları, Komintern'in katılmayacağı bir uluslararası işçi konferansı düzenlemeği kararlaştırdılar. Böyle bir karar Dokuzlar Komitesi'nin, dünya işçi kongresinin geleceğini önceden tayin etmiş ve komiteyi daha çalışmağa başlamadan sona erdirmiş oluyordu. Böylece 23 Mayıs'da yapılan ilk toplantıda Komintern delegasyonu komiteden çekildi.

Bu şekilde, Sağ-Merkezci liderlerin bölücü ve entrikacı politikası yüzünden, 1922 başlarında bir birle-

şik işçi cephesi oluşturmak için gösterilen çabalar başarısızlıkla sona erdi. Bu sonucun ikinci bir nedeni de birleşik işçi cephesi lehinde — ve Sosyal Demokrat liderleri Komünistlerle işbirliğine zorlayacak derecede güçlü — işçi hareketlerinin olmamasıydı. Şayet birleşik cephenin kurulması için daha geniş ve etkin kitle hareketi konulabilseydi, Sosyal Demokratlar Komünistlerle işbirliği yapmağa mecbur olacaklardı. Bu olguda, birçok Avrupa Komünist Partisi'nin izleyegeldikleri sol sekter politikanın onları kitlelerden soyutlanmış bırakmasının da payı vardı. Yani birleşik işçi cephesi doğrultusunda Komintern'in göstermiş olduğu çabaların başarısızlığa uğraması sadece Sosyal Demokrat ihanetin ve bölücülüğün bir sonucu değil, bazı «Sol»-Komünistlerin de kitlelerden kopuk kalmış birkaç yıllık politikalarının (belli bir sürecin) ürünüydü.

Bu olumsuz sonuca rağmen Komintern reformist liderlerin bölücü politikasına karşılık birleşik cephe uğruna mücadele edilmesini, bu taktikten vazgeçilmemesini ve işçi sınıfının, diğer emekçilerin hayati güncel çıkarları adına ortak mücadeleyi gerçekleştirmek için daha çok çalışılmasını istedi. Haziran ayında toplanan Komintern Yürütme Komitesi Plenumu, Berlin Konferansındaki Komintern delegasyonunun çalışmalarını onayladı ve birleşik işçi cephesinin kurulabilmesi için daha yoğun ve daha ileri çalışmaların yapılmasının zorunluluğunun anlaşıldığını belirtti.

GEÇİŞ TALEPLERİ VE İŞÇİ HÜKÜMETİ

Bütün bu çalışmalar olurken, Komintern Yürütmesi, işçi ve diğer emekçi kitlelerini ortak bir platformda birleştirebilmek için hangi acil sloganların atılması, bir başka deyimle hangi acil (geçici) taleplerin öne sürülmesi gerektiği üzerinde yoğun bir çalışma sürdürmekteydi. Üçüncü Komintern Kongresini izleyen aylarda, üye partilere mektuplar gönderilmiş ve her Parti'nin kendi ülkesindeki acil işçi-emekçi taleplerini tesbit ederek Komintern merkezine göndermesi istenmişti. Böylece her ülkenin emekçilerinin güncel isteklerini inceleyecek olan Komintern, bunlardan bir genellemeye gidebilecekti. Komintern merkez sekretaryasının bu mektubunda, her ülkede komünist Partilerin yığınların talepleri konusunda karşılaştığı güncel sorunları ayrıntılı olarak belirtmeleri isteniyordu (6). Ayrıca, burjuva hükümetlerin işçilere ve diğer emekçilere karşı aldıkları somut tedbirler anlatılmalı, buna karşılık, ilgili Komünist Partisinin hangi somut önerileri getirdiği, sosyal ve ekonomik politika konusunda, vergi, hukuk ve anayasal sorunlarda Komünist Partilerin burjuvaziden istediği ve kitlelere yaymağa çalıştığı istekler ve öneriler bütünlüğünün — bir bakıma özlü bir acil programlarının — ne olduğu da belirtilmeliydi.

Bu geçici talepleri — veya mümkün olduğu takdirde — bir geçiş döneminin taleplerini tesbit etmek kolay birşey değildi. Çünkü bu talepler, bir yandan kitlelerin acil talepleriydi, öte yandan sosyalist devrime geçişi kolaylaştıracak tedbirleri içeriyordu. Komintern Yürütmesi, Ocak 1922 başında üye partilere gönderdiği mektubunda şu noktayı vurgulamak gereğini duymuştu: **«Açıkça belli ki, saflarımız arasında, birleşik cephe sloganını diktatörlüğe** (prole-

tarya diktatörlüğüne) **giden direkt yoldan bir sapma olarak gören kuşkular vardır. Ama proletaryanın geniş yığınları, büyük çoğunluğu burjuvaziye karşı ortak mücadele için demir bir kararlılık içinde birleşemedikçe, diktatörlük mücadelesi düşünülemez. Bu kararlılık ise ancak işçilerin tüm demokratik yolları ve kısmî mücadele biçimlerini deneyerek, kendilerini komünizmden başka hiçbirşeyin kurtaramayacağı sonucuna varmaları ile gerçekleşebilir. Böyle bir anın gelmesini sağlamak ve Komünist Partisini proletaryanın lideri haline getirebilmek için, Komünist Partisi, işçi sınıfıyla omuz omuza dövüşürken, aynı zamanda kendi gerçek bayrağını unutmaksızın bütün ara aşamaları geçmesini bilmelidir. Parti, işçi sınıfının ihtiyacı olan herşeyin, hatta bir işçi hükümeti gibi geçici bir gereksinmenin bile sorumluluğunu almak cesaretini göstermelidir.»** (7).

Bu geçiş talepleri (veya geçici talepler) sorunu, Komintern Yürütmesi'nin 1922 yazında kurduğu **Program Komitesi**'nde yoğun tartışmalara yol açtı. Komintern Yürütmesi Plenumunun aldığı bir kararda Komünist Partilerin **«birleşik cephe politikasını iktidar mücadelesi perspektifine bağlayacak bir halka bulmaları zorunluluğundan»** sözedilmekteydi. Leninistlere göre bu halka bir **«işçi hükümeti»** olabilirdi. Yukarıda sözünü ettiğimiz **«işçi hükümeti»** sloganına Program Komitesi'nde belli başlı iki tanım getiriliyordu. Zinoviev, **işçi hükümeti**'nin proletarya diktatoryasının ta kendisi olduğunu söyleyerek, bu terimin Sovyet hükümeti kelimesiyle eş anlamlı olduğunu ileri sürüyordu. Hemen anlaşılacağı gibi, gerçekte bir **proletarya diktatörlüğü olmayan,** fakat proletarya diktatörlüğüne **bir geçiş** olan, bir başka deyimle proletarya diktatörlüğünden önemli nitel farklılıklar taşıyan **«işçi hükümeti»** kavramını, proletarya diktatörlüğü gibi tanımlamak sol sektarizmin ve doktrinarizmin yeni bir ifadesinden başka birşey değildi. Lenin'in yıllardır uğraştığı «Sol»-kanat Komünizmi bir kez daha direniyordu. Zinoviev'in getirdiği bu tanım tüm Goşist ve sekter unsurlar tarafından desteklendi. Örneğin İtalya Komünist Partisi'nden Amadeo Bordiga işçi hükümeti sloganının proletarya diktatörlüğü ile aynı anlamda kabul edilmesi gerektiğini söylüyor ve herhangi bir demokratik, anayasal hükümetin kurulması için Komünistlerin diğer parti ve gruplarla **parlamenter karakterli** hiçbir anlaşmaya girmemelerini istiyordu.

İşçi hükümeti kavramına getirilen bu doktrinler, sekter ve «sol» görüşe, Komintern Yürütmesi Program Komitesi üyelerinin çoğu (C. Zetkin, E. Varga, B. Smeral vb...) karşı çıktılar, geçiş döneminin ekonomik, politik sloganlarının önemi üzerinde durdular, proletarya diktatörlüğüne bir geçiş döneminin olabileceğini, bu geçiş döneminde ön plana alınması gereken sloganların ve ilkelerin nelerden meydana gelebileceğini anlattılar. Komitenin 28 Haziran tarihli toplantısında Çekoslovak Komünisti Buhumir Smeral, işçi hükümeti konusunda şöyle diyordu: **«Talep ettiğimiz işçi hükümetinin bir muhtevası olmalıdır. Çünkü bizim programımız sadece genel olarak bir işçi hü-**

---

(6) a.g.e., sf. 199

(7) a.g.e., sf. 200

kümeti talebini içermekle kalmayacak, aynı zamanda, kanaatimize göre, böyle bir hükümetin görevlerini de dile getirecektir.» (8). Smeral böyle bir işçi hükümetinin programının, Lenin'in 1917 baharında yaptığı proletarya Partisi'nin bir program taslağını esas almasını istiyordu.

İşçi hükümeti tezi Komintern içinde oldukça verimli teorik tartışmaları doğurdu. Örneğin Çekoslovakya Komünist Partisi (ÇSKP) nin aynı yıl eylül ayında topladığı Parti Konferansında işçilerin isteklerini burjuvaziye empoze edebilecek ve kabul ettirecek bir organın kurulması halinde bütün somut taleplerin gerçekleşebileceği ifade edildi. Çekoslovak Komünistleri o sıralarda ülkelerinin içinde bulunduğu koşullarda böyle bir organın bir **işçi hükümeti** olabileceğini, ama bu işçi hükümetinin, ülkenin her yanında kurulacak ve işçilerden oluşacak birleşik proletarya cephesi komitelerinden güç alması gerektiğini söylüyorlardı. Konferansta bu konuda alınan karar, bir işçi hükümetinin sadece parlamenter bir bileşime (kombinezona) dayanarak kurulamayacağını, «birleşik cephe hareketinin akışı içinde **tabandan gelen baskıyla oluşturulabileceğini»** belirtiyor; böyle bir hükümetin devrimci - demokratik doğrultuda tedbirler alması ve bu doğrultudaki görevleri gerçekleştirerek, Lenin'in **«Yaklaşan Katastrof ve Ona Karşı Mücadele»** başlıklı makalesinde önerdiği ödevleri yerine getirmesi gerektiğini dile getiriyordu.

Gene o sıralarda, Almanya Komünist Partisi Merkez Komitesi bir program taslağı kabul etti. Bu taslakta siyasî iktidarı ele geçirmek için gerekli **geçiş tedbirleri**nin öneminden sözederek **işçi hükümeti** sloganını da kullanıyordu. Taslak bu sloganın, proletarya yığınlarını burjuvazinin iktidarından ve nüfuzundan kurtarma görevini ifade ettiğini belirtmekteydi. Bu önemli belgede geçiş döneminin hangi zamanda, yani ne gibi koşullarda zorunlu olabileceğine değgin teorik bir yaklaşım vardı. AKP'nin işçi hükümeti için öngördüğü durumun özellikleri şuydu: geçiş dönemi, proletaryanın bağımsız kitle hareketinin kesin bir yüksekliğe ve genişliğe ulaştığı, proletarya ile burjuvazi ve ona bağlı işçi liderleri arasındaki uçurumun büyüdüğü, ama proletaryanın çoğunluğunun burjuva demokrasisinin ana yapısını havaya uçurmağa hazır bulunmadığı durum olarak kabul edilmeliydi. İşte böyle bir durum bir geçiş hükümeti için elverişli koşulların varlığını ve bir işçi hükümeti zorunluluğunu gösterirdi. Kitlelerin aktif mücadelesi ile işçi hükümeti konusundaki talepler birleşince, böyle bir durum proletarya diktatörlüğü için verilecek mücadelenin bir çıkış noktası olabilirdi. Böyle bir işçi hükümeti silahlı işçilere dayanmalı, zorunlu, politik ekonomik ve mali tedbirleri almalı, biçimsel olarak burjuva sisteminin çerçevesi içinde kalmalı, fakat gerçekte kapitalistlerin mülkiyet ve kârları üzerindeki tasarruf hakları kısıtlanmalıydı. Bu hükümete ve onun atacağı adımlara karşı çıkacak olan burjuva direnmesi, bu görevlerinin ve tedbirlerin ancak yarı yarıya veya kısmen yerine getirilmesi sonucunu doğurabileceği için, kitleler böyle bir durumda, proletarya diktatörlüğünün zorunluluğunu kavrayacaklar ve sosyalist devrime kazanılacaklardı.

Böylece Komintern'in genç Komünist Partileri, Kapitalist ülkelerde sınıf mücadelesinin gelişiminin belirli şartlarında acil bir geçiş aşamasının mümkün olabileceğini düşünmeye başlamışlardı, böyle bir hükümetin gerçekleşebilmesi için birleşik işçi cephesinin kurulması zorunluydu.

Birleşik eylem ihtiyacının en fazla dayattığı ülkelerden birisi — o sıralarda — İtalya idi. İtalya'da büyük burjuvazi ve, toprak sahipleri tarafından desteklenen onlardan büyük teşvik ve zaman zaman devletten de yardım gören faşist Mussolini çetesi iktidara tırmanıyordu. Faşistler emekçiler üzerinde terör estiriyorlar, işçi sınıfının ve diğer demokratik tabakaların direnişini kırmak için zor kullanıyorlardı. Böyle bir durumda, en büyük düşman olan faşizme karşı bütün anti-faşist güçlerin birleşmek zorunda olduğu bir anda, Amadeo Bordiga liderliğindeki Komünist Parti yönetimi sekter ve doktriner bir tutum izlemekteydi. Faşizm tehlikesini henüz kavrayamamış olan Bordiga ve arkadaşları diğer anti-faşist partiler ve örgütlerle işbirliği yapmağı reddediyorlardı. Böylece işçi sınıfı, gerici güçleri tecrit edemiyor ve faşizme karşı mücadele edebilecek bütün güçlerin işbirliği yapmasını, ve bu şekilde ülkedeki demokratik gelişimin güçlenmesini sağlayamıyordu.

Komintern Yürütmesi İtalya'da tırmanan faşizmi çok iyi gördüğünden, genç İtalyan Komünist Partisi'ni sektarizmden ve goşizmden kurtarmak için elinden gelen bütün çabayı göstermekteydi. 1922 Martında Komintern Yürütmesini temsilen **Vasil Kolarov,** faşizme karşı mücadelenin İtalya'nın gündemindeki baş madde olduğunu vurguladı. Gene o sıralarda Komintern, İtalyan Komünist ve sosyalistlerine şu çağrıyı yapıyordu: «saflarınızı sıklaştırın, proletaryanın artan yoksullaşmasına ve faşist gericiliğin şiddetlenen saldırısına karşı ortak bir mücadele verebilmek için milyonlarca kent ve kır proleterini işçi hükümeti sloganı etrafında birleştirin.» Komintern'in bu çağrısı sonuç verdi ve İtalyan Sosyalist Partisinden reformistler, (sağ kanat) ihraç edildikten sonra 1922 sonbaharında Komünist ve Sosyalist Partiler, komünist prensipler üzerinde birleştiler ve tek parti haline geldiler.

Fakat ne yazık ki geç kalınmış ve faşistler 1922 ekiminde iktidarı ele geçirmişlerdi. Hiç şüphesiz iş işten geçmiş sayılmazdı ve faşizme karşı etkili bir mücadele verilmesi gerekiyordu. Faşizmin iktidarını sağlamlaştırmasını önlemek, burjuva devletini tümüyle ele geçirmesine engel olmak ve faşist çetenin bir an önce yıkılmasını, bu hükümetin devrilmesini gerçekleştirmek, Komünistler başta olmak üzere tüm işçi sınıfının ve bütün demokratik güçlerin göreviydi.

Faşist Mussolini çetesinin İtalya'da iktidarı ele geçirmesinden sonra, Lenin, İtalya'da demokrasi mücadelesinin başlatılması üzerine büyük önem verdi ve bu konuya dikkatle eğildi.

İtalyan Komünistlerinden **Camilla Revara,** Lenin'le yaptığı görüşmede, Lenin'in kendisine şöyle dediğini anlatıyor:

«İşçi sınıfı demokratik haklar elde etmek ve elde ettiklerini korumak için, her zaman mücadele eder, hatta burjuva iktidarı kısıtlı bile olsa, eder. Ve demokrasiyi kaybettiği za-

SAVAŞ VE DEVRİM ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE

S. Korolev

Moskova Üniversitesi
Bilimsel Komünizm Kürsüsü
Araştırmacısı

Savaş, barış ve devrim arasındaki ilişki üzerine görüşleri tahrif eden burjuva ideologlarının amaçları emperyalistlerin genişlemeci dış siyasetini ve durmadan karşı-devrim ihraç etme girişimlerini haklı göstermektir.

Lenin, savaşla sosyalist devrim arasındaki ilişki ve etkileşimin derin etraflı bir analizini verdi. Bütün ilerici insanlığın İkinci Dünya Savaşının 30. yıldönümünü gözlemlediği şu günlerde Lenin'in bu konu hakkında dedikleri özel önem kazanıyor.

Lenin'in savaşla devrim arasındaki ilişki üzerine teorisini burjuva ideologları kasten çarpıtıyorlar. Anti-komünistler sosyalist devrimlerin kaçınılmaz ve gerekli olarak savaşla ilintili olduğunu ifade eden bir görüşü Lenin'e mal etmeye çalışıyorlar. Bunu yaparken amaçladıkları şey Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist topluluk ülkelerince izlenen barış içerisinde bir arada yaşama ilkesini lekelemek ve bu siyasetin samimiyetine kuşku düşürmektir.

TROÇKİZME DÖNÜŞ

Lenin'in savaş-devrim ilişkileri hakkında görüşlerini tahrik ederken anti-Komünistler sağ ve «sol» oportünistlerin ideolojik «mirası»na baş-

vurmaktalar. Pek sık olarak, Leninizm ile Troçkizmi savaş, barış ve devrim konularında eşitlemek hesabıyla Troçkizme müracaat edilmekte.

Batı anti-Komünist literatürünün kilit varsayımlarında bir tanesi savaşın sosyalist devrimin kaçınılmaz bir ön şartı, veya hatta kaynağı olduğudur. Leninist sosyalist devrim teorisi üzerine «uzman» bir Amerikalı, R. Tucker, şöyle diyor: «Yüzyılımızdaki iki dünya savaşı olmasaydı herhangi bir komünist hareketin herhangi bir yerde iktidara gelme durumu pek belli olmazdı.» (1) Anti-Komünistler bu görüşü Lenin'e mal etmeye çalışıyorlar. **Marksizm, Komünizm ve Batı Toplumu** isimli, geçenlerde Amerika'da yayınlanan sekiz ciltlik ansiklopedinin derleyicileri, Lenin'e, «savaşın devrimin babası olduğu» görüşünü atfediyorlar. (2).

Bu sahte-teorinin özü aşağıdaki fikir çizgisine indirgenmekte. Eğer Komünistler sosyalist devrime yönelmişlerse ve eğer devrim savaşla ilintili ise o zaman Komünistler savaş taraftarı, veya en azından, onlara göre, devrim ve sosyalizme dönüşecek bir savaşın taraftarlarıdır.

Şu tesadüfe bak ki, anti-Komünistlerin, Marksist-Leninit sosyalist devrim teorisinin temeli gibi bir şey olarak takdim ettikleri görüşler kendi fantazilerinin bir ürünü olmaktan öte bir şey olup bir zamanlar Troçki tarafından savunulan ve propagandası yapılan görüşlerden başka bir şey değillerdir. Çağdaş izleyicileri gibi, o da, «savaşın devrimin anası» olduğuna ve Marksizm ve devrimci mücadele ile barış için mücadelenin uyuşamıyacağına inanıyordu. Gayet iyi biliniyor ki bu kavramın bilimsel komünizmin kurucuları Marks ve Engels'in görüşleri veya, Lenin'in savaş ve devrim ilişkisi üzerine söyledikleri ile hiç bir ortak yanı yoktur.

SAHTE-DEVRİMCİLERİN LENİN'İN TEORİSİNDE GÖREMEDİKLERİ ŞEY

Sömürücü sınıflarca başlatılan savaş ile devrim arasındaki ilişkiyi incelerken Lenin bu olguların tarihte sık sık birbirlerine eşlik etmelerine rağmen aralarında bir sebep-sonuç bağı olmadığına işaret etti. Sosyalist devrimin kaynakları kapitalist sistem içerisinde aranmalıdır. Bunlar kapitalist üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki; üretimin sosyal karakteri ile mülkiyetin özel, kapitalist biçimi arasındaki çatışkıdan (conflict) köklenirler. Bu çatışkı sosyalist devrim sürecinde köhne siyasî üst yapının köklü bir yıkımı, siyasî iktidarın proletaryaya devri ve toplumun iktisadî temelindeki müteakip onarım ile çözümlenir.

Lenin'in gösterdiği gibi, üretici güçler ve üretim ilişkileri arasındaki çatışkı olgunlaştığı zaman bile savaş başarılı çözüm için gerekli bir şart değildir; devrimci süreç ancak özgül bir durumda vuku bulabilir. Bırakınız devrimin emperyalist savaşın ardından bu savaşla ilintili olarak ya da böyle bir savaş sırasında başlaması halini tek mümkün yol kabul etmeyi;

Lenin bu hali yeni sosyalist toplumun doğuşunun ancak özel — ve en zor ve en acılı — bir şekli olarak görüyordu. (3)

Lenin'in bu konuya yaklaşımındaki isabeti tarih tamamen doğrulamıştır. Meselâ İspanya'da 1930 ların halk devrimi, Küba'daki sosyalist devrim, bugün Portekiz'deki derin devrimci değişimler, vb; bunların hiçbirinin savaşla doğrudan ilintisi yoktu.

Lenin'in işaret ettiği gibi, devrimin kaynağı ya da gerekli şartı olmamakla birlikte, savaş belli durumlarda devrimci sürecin gidişini büyük ölçüde etkileyebilir. «Savaş — mümkün olan en büyük kriz. **Her** kriz **geçici** duraklama ve gerileme olasılığı ile birlikte

a. gelişmenin hızlanması
b. çelişkilerin keskinleşmesi
c. açığa çıkması
d. **çürümüş** olan her şeyin çöküşü, vb.

anlamına gelir.» (4)

Ve tarihsel gelişmenin hızlanması demek «proletaryanın sosyal devriminin hızlanması demektir.» (5) Bu anlamda, Lenin, savaşı devrimin bir «iletken»i, «hızlandırıcı»sı; sınıf mücadelesinin kızışmasına, kitlelerin siyaset içine çekilmesine, sömürgenlerin iktidarının zayıflatılmasına katkıda bulunan bir faktör olarak görüyordu. Ancak, eğer iktisadî temel yoksa, hiç bir savaşın devrimci bir ayaklanmaya gitmeyeceğini işaret ediyordu Lenin. Şöyle yazmıştı: «Eğer kapitalist ülkelerdeki tüm iktisadi gelişme doğrultusu o sona varmıyor olsaydı kapitalizmin egemenliğine son vermek imkansız olurdu. Savaş bu süreci hızlandırdı, ve bu, kapitalizmi imkânsız kıldı. Eğer tarih zayıflatıp kuyusunu kazmasaydı hiç bir güç kapitalizmi yıkamazdı.» (6)

Savaşın devrimin hızlandırıcısı olabileceğini işaret ederken Lenin sürekli olarak şunu vurguluyordu ki bu hiç de devrimcilerin militarizme karşı mücadeleden vazgeçmeleri ve savaş kışkırtıcılığı yapmaları anlamına gelmez. Aksine, Lenin, kitlesel tahrip araçlarının uygulandığı savaşın «insan toplumunun temellerinin yıkımını» (7) doğurabilecek en büyük suç olduğunu izah ederek, daima savaşın tutarlı bir muhalifi olmuştu. Sınıf-bilinçli proletarya, diyordu Lenin, savaşın bağışlamayan düşmanıdır.

Lenin'in savaş ve devrim arasındaki ilişki üzerine görüşlerinin Troçki'nin savaş görüşü ile hiç bir ortak yanı yoktu görüldüğü gibi. Troçki devrimci hareket için bir katalizör olarak savaşın elzem olduğunu iddia ediyordu. Belli şartlarda, savaş, kapitalist toplumun çelişkilerini kızıştırarak, devrimci süreci harekete sevkedilir. Ancak, Lenin her zaman altını çizmişti ki savaş herkesten fazla halk yığınlarına, emekçilere acı çektirir. Bunun yanında, çoğunlukla, sömürgen sınıflarca demokrasiyi kısıtlamak ve devrimci hareketi bastırmak için kullanılır.

Devrimin savaşla «hızlandırılması» gereğinden söz eden Troçkist fikirler çağımızda solcu tipli sahte-devrimcilerce dile getiriliyor. Lenin'e Troçkist ruhlu maceracı görünümler atfeden bunlar, saf Marksist-Leninist teorinin muhafızları pozundalar.

«Sol»-revizyonistler savaşın mukadder olduğunu ve bu yüzden farklı sistemlere sahip devletlerin barış içerisinde bir arada yaşaması siyasetinin «emperyalizmle» işbirliği ve devrim davasına ihanetten gayri bir şey olmadığını iddia edecek kadar ileri gidiyorlar. Pek doğaldır ki, komünist hareketе ve sosyalist ülkelere karşı mücadeledeki bu umulmayan yandaşları desteklemek için burjuva ideologları her fırsatı kullanıyor.

Barış içerisinde bir arada yaşama ve devrim arasındaki karşılıklı ilişki sorunu üzerine Lenin'in görüşlerinin böylesine tahrif edilmiş bir yorumu kuşkusuz kasıtlı bir Marksizm-Leninizm maskaralığıdır.

Lenin hiç bir zaman barış içerisinde bir arada yaşamanın devrime ihanet anlamına geldiğini söylemedi. Aksine, o, «her barışın, bu yüzden etkimize yüz kat daha geniş kanallar açtığını» işaret etmişti. (8) Gayet doğal olarak, Lenin genç Sovyet cumhuriyetinin en acil görevlerinden birinin «aktif bir barış siyaseti» uygulamasına geçmek olduğuna inanıyordu. (9)

Belirtilmiş olduğu gibi Lenin, savaşın devrimin gelişimini hızlandırma ihtimali olsa bile Komünistlerin savaşa karşı mücadele etmeleri gereğini kazul ediyordu. Örneğin, Polonyalı gazeteci Alfred Majkosen ile Nisan 1914 tarihli röportajda, Avrupa'da savaş isteyip istemediği sorulan Lenin şöyle demişti: «Hayır, istemiyorum... Seferberlik ve savaşın önüne geçmek için elimden gelen herşeyi yapıyorum ve yapmakta devam edeceğim. Milyonlarca proleterin kapitalizmin çılgınlığını kanları pahasına ödeyerek birbirlerini yoketmelerini istemiyorum. Bu konudaki görüşüm budur... Savaşı doğuracak objektif koşulları önceden görüp, eğer başlatılırsa, onu en iyi yarara kullanmak bir şeydir... Savaşı arzulamak ve savaş için çalışmak başka bir şeydir.» (10)

Bu Leninist fikir bugün özel bir önem taşımakta. Açıktır ki günümüzde dünya savaşı, ve daha da fazlası, nükleer savaş, dünya devrimci sürecinin bir hızlandırıcısı olarak kabul edilemez. Bir nükleer dünya çatışmasının sonunda üretici güçlerin tahribi, sosyalizmin şimdiden mevcut ve gelişmekte olduğu, sosyalist topluluk içindeki ülkeleri on yıllarca geriye atacaktır. Çoğu ülkenin iktisadi potansiyelini tamamen tahrip edecek olan üçüncü bir dünya savaşı yüz milyonlarca yaşama son verecektir. Bu dünya tarihinde emsali görülmemiş bir trajedi olacaktır. Böyle bir savaşı başlatmakla kapitalizm ölümünü çağırmış olacak. Ancak, dünya nükleer savaşının bir felaket olacak sonucunu onarmak emekçi halkın kaç uzun on-

yılını alırdı. Bu yüzdendir ki enternasyonal komünist hareket bir nükleer dünya savaşı tehdidine karşı mücadeleyi en öncelikli görev olarak alıyor.

«Ya barış için mücadele ve barış içerisinde bir arada yaşama ya da sosyalizm için mücadele» diyen «sol»-kanat doğmatistleri ve anti-komünistler bir Marksizm-Leninizm düzmeciliği yapmaktalar. Savaş tehlikesine karşı barış için mücadele sosyalizmin başarısı için mücadelenin organik bir parçasıdır. Farklı sosyal sistemlere sahip devletlerin barış içerisinde bir arada yaşaması dünya devrimci sürecinin gelişimini engellemez, aksine, bu gelişmeyi hatırı sayılır ölçüde kolaylaştırır.

Barış içerisinde bir arada yaşama asla sosyalizm ve kapitalizm arasında bir uzlaşma değildir. Bu iki karşıt sistem arasındaki ilişkiler yine iktisadî, siyasî ve ideolojik planda sürekli ve keskin bir sınıf mücadelesi olarak kalıyor. Bu mücadele dünya güçler dengesinde sosyalizm lehine köklü bir değişim getirmekte.

DEVRİM «İHRACI» MASALI

Bazı burjuva ideologları Lenin'in devrimin objektif koşullarının ihmal edilmesini savunduğunu ileri sürüyorlar. Özel olarak, Amerikan profesörü A. Kohen, Troçki'nin dümen suyunda, Lenin'in «devrimin beklenmekten ziyade teşvik edilmesi gerektiğini» kabul ettiğini iddia ediyor. (11)

Bu gibi iddialardan daha sahtesi ve saçması olamaz. Hatırlanacaktır ki, Lenin, devrimin «teşvik edilmesi» ile ilgili Troçkist teoriye karşı kararlı bir mücadele vermiştir. Lenin bir savaşın veya bir diğerinin devrimin katalizörü olup olmayacağı sorusunun objektif faktörler tarafından önceden belirlendiğini, oysa «teşvik» teorisinin devrimi yapay olarak hızlandırmayla ilgili subjektivist, volantarist eylemleri haklı çıkarma çabası olduğunu söylemişti. «Böyle bir 'teori' Marksizmle tamamen ters düşerdi zira Marksizm her zaman devrimlerin 'itilmesi' ne karşı olmuştur; devrimler onları doğuran sınıf antagonizmlerindeki büyüyen keskinleşme ile birlikte gelişirler.» (12) Bu Leninist fikirler, bu günün Troçkistlerine, bütün «sol» oportünistlere ve bilimsel komünizm teorisinin burjuva tahrifatçılarına da bir cevaptır.

Lenin'in devrimci savaş hakkındaki fikirlerini tahrif etme çabaları içindeki anti-komunistler Troçkizme müracaat etmekteler. Bilindiği gibi, Troçki, anti-Marksist «devrim ihracı» doktrininin çılgınca tutkunuydu. Zamanında, Kızıl Ordu'nun devrimi başka bir devletin arazisine taşıması talebindeydi, çünkü ona göre dünya devrimini zorlamanın yolu buydu. Rusya'daki sosyalist kazanımların korunması ve Avrupa'daki devrimlerin gelişimi için başka bir umut görmüyordu.

Troçki'nin devrimin «teşvik'i» doktrininin kaynakları onun «sürekli devrim» teorisinde aranmalıdır; bu teoriye göre sosyalizmin ilk olarak

tek bir ülkede zaferi olanaksızdır ve sosyalist toplum ancak muzaffer dünya sosyalist devriminden sonra inşa edilebilir. Sovyetler Birliğinde sosyalist inşanın geleceğini göremedikleri ve Rus devrimini «kurtarma'nın» tek aracını dünya devrimini «körüklemek» olarak kabul ettikleri için, Troçkistler, 1926 Sovyet Komünistleri 15. Parti Konferansında işaret edildiği gibi, kaçınılmaz olarak «devrimdeki sınıf güçlerinin Marksist analizi konumunda ultrasol kendini aldatmaca ve«devrimci» maceracılık konumuna... komploculuk yoluna» kaydılar.

İşte, Leninist devrimci savaş anlayışını çarpıtma gayretiyle burjuva ideologlarının kullandıkları görüşler, enternasyonal komünist hareketin bir çok defa takbih etmiş olduğu bu Troçkist görüşlerdir. Bu ideologlar Lenin'in devrimci savaş hakkında getirdiklerinin «bir ülkenin proletaryasının diğer ülkelerdeki proleteryayı desteklemek için silahlı saldırısını» savunmak olduğu iddia etmekteler. (13) Mesela A. Meyer söyle diyor: «Avrupa'yı istila edip bu şekilde dünya devrimini başlatarak... Rus işçi sınıfı sosyalizm için cihat açacaktı.» (14) Amerikan Sovyetologu S. Page ise Lenin'in «Lenin'i Rusya'daki diktatör koltuğundan Almanya ve Avrupa'nın tepesine taşıyacak kadar güçlü bir Kızıl Ordu tasarladığını» (15) iddia ederek mutlak bir saçmalığa düşmekte.

Burjuva tarih tahrifatçılarının iddiaları gerçekle açık bir çelişki içinde. Lenin devrimin askeri eylemlerle kışkırtılabileceğini asla inanmamıştı. «Devrimler ısmarlama yapılmaz, özel bir an için zamanlanamazlar; tarihsel gelişim süreci içerisinde olgunlaşırlar ve iç ve dış nedenlerin karmaşık bütünlüğünce kararlaştırılan bir anda patlak verirler.» (16) Lenin Bolşevik Partiye «devrim ihracı» siyasetini yakıştıranlara veya devrimci savaş ile «devrim ihraç»ını eşitleyenlere şiddetle hücum etmekte idi. Bu yüzden, örneğin, Bolşeviklerin kendi sistemlerini Berlin'e Kızıl Ordu süngüleri üstünde getirmek, yani Bolşevizmi kurmak için Almanya'yı ele geçirmek istedikleri iddiasını Lenin gülünç ve saçma olarak nitelendiriyordu. (17)

LENİN'İN DEVRİMCİ SAVAŞ KAVRAMI

Lenin'e göre devrimci savaş kavramı tamamen farklı bir muhtevaya haizdi. Şöyle yazmıştı: «belli şartlarda, devrimci savaş olmadan olmaz. Hiç bir devrimci sınıf devrimci savaşı defterinden silemez, zira aksi halde kendini gülünç pasifizme mahkum edecektir.» (18).

Lenin devrimci savaşların kaynaklarını keşfetti. Ekim devrimi öncesinde bile, **Proletarya Devriminin Askeri Programı** makalesinde sosyalizmin ilk olarak bir yada bir kaç ülkede zaferinin «diğer ülkelerin burjuvazileri tarafında, sosyalist devletin muzaffer proleteryasını ezmek için doğrudan bir çaba'ya neden olacağını işeret etmişti. Böyle durumlarda bizim

tarafımızdan savaş meşru ve haklı olacaktır.» (19)

Engels'ten, muzaffer sosyalist sistemin «savunma savaşı» vermesi olasılığına dair bir cümle nakleden Lenin daha sonra «muzaffer proleteryanın diğer ülkelerin burjuvazisine karşı kendini savunma hakkını vurgulamak üzere devam ediyordu.» (20)

Sonuç olarak, proleterya devletinin yapacağı devrimci savaş, kelimenin Marksist-Leninist anlamıyla, emperyalist saldırıya karşı sosyalist Anavatanın savunması için verilen bir savaştır, yoksa «devrim ihracı» için, yani sosyalizmi kurmak gayesiyle diğer ülkeleri istila için bir bahane değil, Marksist-Leninistler herhangi bir ülkede yeni bir sosyal sistem kurulmasının o ülkenin kendi halkının işi olduğunu savunurlar. 1973de Moskova'da yapılan Barış Güçleri Dünya Kongresine hitabında SBKP Merkez Komitesi Genel sekreteri Leonid Brejnev bir kere daha Sovyetler Birliğinin devrim ihracına karşı olduğunu vurguladı.

Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin barışçı dış siyaseti Marksist - Leninistlerin tutarlı olarak barış içerisinde bir arada yaşama siyasetini, bu siyaset tabanında sosyalizm zaferi adına emperyalizme karşı bir barışçıl saldırı yerleştirerek izlediklerinin ikna edici kanıtıdır.

---

(1) R. Tucker, Marksist Devrimci Fikir, N.Y., 1969, s. 138-139.

(2) Marksizm, Komünizm ve Batı Toplumu. Kıyaslamalı bir ansiklopedi N.Y., Cilt VIII, 1973, s. 310.

(3) V.İ. Lenin, Toplu Eserleri, Cilt 27, s. 498.

(4) age, Cilt 36, s. 322.

(5) age, Cilt 8, s. 48.

(6) age, Cilt 24, s. 417.

(7) age, Cilt 27, s. 422.

(8) age, Cilt 30, s. 453.

(9) age, Cilt, 27, sf. 88.

(10) Y. Seradski. Lenin: Polonya'da geçen yıllar, M. 1963, S. 29, Rusça.

(11) Komünizmin Problemleri, Vaşington, 1966, No. 5, S. 8

(12) V.İ. Lenin, Toplu Eserler, cilt 27, s. 71-72.

(13) Marksizm, Komünizm ve batı toplumu, C. VIII, S. 311.

(14) A. Meyes, Leninizm, Cambridge, 1957, S. 221.

(15) S. Page. Lenin ve Dünya Devrimi, Newyork Üniversite Yayınları, 1959, s. 118

(16) V.İ. Lenin. Toplu Eserleri, Cilt 27, S. 547.

(17) age, Cilt 29, S. 173.

(18) age, Cilt 25, S. 39.

(19) age, Cilt 23, S. 79.

(20) age.

TSİP'in Barış Program Taslağının Ana İlkeleri

Türkiye'nin tüm sosyalist ve barışsever güçlerine öneri ve ortak eylem birliği çağrısı olarak sunulacağı bildirilen barış programı taslağının başlıca şu ilkeleri içerdiği belirtilmektedir.

● Devletler arasındaki ilişkilerde esas ilke sosyal sistemi farklı olan ülkelerin **barış içinde yanyana yaşamalarıdır.**

● Barış içinde birlikte yaşama ilkesinin bugünkü somutlanması olan **Yumuşama** politikasının dünya çapında güçlenmesi ve Türkiye'nin de bu politikaya daha fazla uyması için çaba göstermek en önemli barış görevlerimizdendir.

● Uluslararası ilişkilerde haklı ve haksız savaşlar ayırımını gözetmek bilimsel bir ilkedir. Haklı savaşlar, **ulusal** ve **sosyal** kurtuluş savaşları, devrimci savaşlar, sosyalist ve ilerici rejimlere karşı yapılan dış saldırılar veya iç komplolar karşısında anayurdu koruma mücadeleleri, faşist diktatörlüğe, emperyalizmin ve yerli gericiliğin faşist, kanlı despotizmine karşı verilen yurtsever ve özgürlükçü savaşlar, ya da emperyalist istilaya karşı ezilen ulusun verdiği silahlı mücadelelerdir. Haksız savaşlar ise, ayrı ülkelerin egemen sömürücü sınıfları kendi çıkarları için başlattıkları savaşlardır. Tek terimle ifade edersek çağımızdaki haksız savaşlar emperyalist karakterli savaşlardır.

● Haklı savaşları desteklemek, haksız savaşlara karşı çıkmak bilimin ve tüm barışsever güçlerin başlıca barış ilkesidir.

● Barış ilkesi devletler arasındaki ilişkilerde, egemenliğe, toprak bütünlüğüne saygılı olmak, içişlerine karışmamak konusunda titizliği öngörür.

● Dünya ve bölgeler düzeyinde barışın güçlenmesi, siyasî yumuşamanın güçlenmesi, askerî yumuşamadan ayrı tutulamaz. Askeri yumuşama silahlanma yarışına son verilmesi, stratejik silahların sınırlandırılması, nükleer denemelerin tümüyle yasaklanarak tüm nükleer silah bulunduran ulusların bu yasağa uyması, karşılıklı kuvvet indirimi yoluyla giderek askerî blokların karşılıklı olarak kaldırılması, kimyasal ve biyolojik silahların, iklim ve hava değişikliği yapan araçlar kullanmanın tamamen yasakla-

narak uluslararası suç kabul edilmesi gibi önemli ve zorunlu tedbirleri içerir.

● Türkiye, emperyalizm tarafından bir barut fıçısı haline getirilen Orta Doğu gibi stratejik bir bölgedir. Ayrıca ABD'nin başını çektiği emperyalizmin Doğu Akdenizdeki militarist ve yayılmacı emelleri, bölge ve dünya barışını, bölgedeki ulusların güvenliğini tehdit eden bir olgudur.

● Türkiye de Amerikan emperyalizminin bu barış ve güvenlik düşmanı çabalarına uzun yıllardır yerli egemen sömürücü güçler aracılığıyla alet edilmektedir.

● Türkiye'nin bölgede barışı ve güvenliği tehdit eden bir araç olarak kullanılmaktan kurtarılması için Türkiye'deki ABD üslerinin kaldırılması, Türkiyenin NATO'dan, CENTO'dan çıkması ve bütün emperyalist askerî-politik ittifaklarının tek taraflı feshedilmesi şarttır.

● Sovyetler Birliği ile saldırmazlık paktının imzalanması ve detanta uygun olarak Türkiye'nin komşu ve diğer sosyalist ülkelerle iyi komşuluk ilişkilerinin ve ekonomik-kültürel işbirliğinin geliştirmesi gerekir.

● Doğu Akdeniz'de emperyalizmin sürekli besleyip körüklediği çıban başlarından birisi olan Türkiye ve Yunanistan arasındaki gerginliğin yumuşatılması için bu iki ülke arasındaki silahlanma yarışına son verilmesi, iki ülke arasında saldırmazlık paktı imzalanması zorunludur.

● Ege'de her iki ülkenin de çıkarlarını güvence altına alacak adil ve barışçı bir çözüme varılmalı, karşılıklı tehdit ve tahrikler derhal bitirilmelidir.

● Kıbrıs sorununun çözümü için Türkiye Birleşmiş Milletler kararlarına uyarak askeri birlikleri Kıbrıs'dan çekmeli ve Kıbrıs'ın bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne, egemenliğine yönelmiş her türlü müdahalenin kaldırılarak, Kıbrıs'ın tüm yabancı askerlerden ve üslerden arınmış bağımsız, demokratik ve barışçı bir ülke haline gelmesi sağlanmalıdır.

● Kıbrıs'da her iki topluluğun da haklarını güvence altına alan adil ve barışçı bir çözüme ulaşmak için uluslararası bir konferans toplanmalıdır.

● Türkiyedeki barış çabalarının güçlendirilmesi için ülkemizin tüm barışsever güçlerinin katılacağı bir örgütlenmeye gidilmeli ve Dünya Barış Konseyi ile ilişki ve dayanışma kurulmalıdır.

● Türkiye'de barış mücadelesinin gerçekleşmesi için düzenlenecek ortak çalışmalar somut bir eylem programı çerçevesinde ele alınarak, yoğun ve etkin bir Barış Kampanyası açılmalı, konunun öncelikle tüm boyutlarıyla emekçi yığınlara maledilmesi, bu konuda sistemli bir propaganda ve ajitasyon çalışmaları yapılmalı, demokratik kitle gösterileri ve toplantıları düzenlenmelidir.

EMPERYALİZMİN ESASI VE ULUSAL TİPLERİ ÜZERİNE LENİN'İN DÜŞÜNCELERİ

V. Çeprakov

Marks'ın teorisini geliştiren Lenin, olgunluğa ulaşmış ve hatta onu aşmış olan kapitalist ekonomik ilişkiler sistemi olarak emperyalizmin derinlemesine çözümlemesini yapmıştı. Liberal ve reformist burjuva ideologlarının anlatma ve sınıflandırma ile yetindikleri bir takım dıştan görünen ve yüzeysel olayların arkasında, emperyalizmin kanunlarının ve uzlaşmaz çelişkilerinin ekonomik ve politik esasını görmüş olan kişiydi Lenin. Ve bundan şu sonuca varmıştı: Proletaryanın devrimci mücadelesi ve ulusal kurtuluş hareketi sonucunda kapitalist sistemin yokolması kaçınılmazdır.

Kapitalist üretim tarzını Marks, mülksüzleştirmeyle ve mülkiyetin bir noktaya yığışımıyla meydana gelen üretim ve emek sosyalleşmesinin aldığı uzlaşmaz biçim olarak çözümlemişti. Lenin'in tezi bu çözümlemeyi şu şekilde geliştirdi: Üretimin bir noktada yığışımı tekeli doğurur. İşte bu, kapitalizmin hem genel hem de bugünkü aşamasının en önemli yasalarından biridir. Marks'ın açığa çıkardığı kapitalizmin tarihsel misyonu (yine uzlaşmaz biçimde ve sömürenlerin çıkarına uygun olarak üretimin, toplumsal üretim şeklinde örgütlenmesi misyonu), ilkönce tek tek şirketlerde, daha sonra tröstler çevresinde (Engels'in sözünü ettiği) ve nihayet, Lenin'in ortaya koyduğu gibi, bir ülkenin ekonomik yaşamının tek bir merkezden yönetimi şeklinde kendini gösterdi. Tekelci kapitalizmin gelişmesi ile ilgili Leninist teori doğrudan doğruya Marks'ın birikim teorisinin devamı niteliğindedir. Toplumdaki üretici güçlerin gelişimi ile bu güçleri kapitalist toplumun yapısı nedeniyle emekçilerin yararına kullanma olanaksızlığı arasındaki çelişki, en mükemmel ifadesini tekelci kapitalizmde bulmuş ve bu, sömürü, rejimin tarihsel olarak geçici niteliğini de doğrulamıştır.

Kapitalizmin emperyalist aşaması teorisini Lenin'in ortaya koyuşundan bu yana yarım yüzyıl geçti. Tarihsel gelişim, proletaryanın bilimsel teorisine bazı yeni sorunlar getirdi ve bunlara, mutlak surette bi-

limsel dayanağı olan cevaplar bulmak gerekiyor. İşte bu sorulardan bazıları: Modern tekelci kapitalizmin ortaya koyduğu nedir? Son yıllar içinde, burjuva toplum bağrında köklü değişiklikler olmuş mudur? Ve bunların sonucunda kapitalizm de dönüşüme uğrayacak ve kapitalizm olmaktan çıkacak mıdır? Ya da, hiç bir değişiklik olmamış mıdır ve günümüzdeki kapitalizm, yüzyıl başındaki biçiminden hiç bir surette farklı değil midir? Yaşamın getirdiği bu sorulara doğru cevap vermek için Leninist yöntemle etüt ve uygulama yapmanın çok büyük önemi vardır. Lenin toplumsal süreçleri, kendi dinamikleri, kendi sürekli değişimleri içinde gözönüne alırdı, ve sürüp gitmekte olan gerçek gelişmeye dayanmayı öğretirdi. Lenin, Marksizmin kurucularıyla tam uyum içindeydi zira onlar da gerçek tarihten ayrılan soyutlamaların asla değeri olmayacağını düşünürlerdi. Lenin ölü soyutlamalara karşı olduğunu söyler ve bunlarla o sıradaki dünya ekonomisinin somut gerçeklerini göstererek mücadele ederdi. Yine Lenin kesin ve tartışmasız olguların sağlam temeline dayanmanın zorunlu olduğunu kabul ederdi. Olayların objektif ve birbirine bağımlı ilişkisini kurmanın gerekliliğinin altını çizerek çeşitliliklerin, gerçeğin çeşitli görünümlerinin hesaba katılmasının önemine dikkati çekerdi. Bundan ötürü yapılan çözümlemelerde farklılaştırmaya gidilmesini önerirdi. Daha **Savaş ve Devrim** eserinde Lenin, kapitalist üretimin devletleştirilmesini, tekellerin devâsâ gücüyle devletin tek bir mekanizmada, on milyonlarca insanı tek bir organizasyon içinde toplayacak şekilde birleşmesi döneminin başlangıcını, yani devlet kapitalizmini ispatlamış bulunuyordu. 1919 yıllarında toplanan VII. kongrede kabul edilen parti programının taslağı, tekelci kapitalizmin, serbest rekabetin yerine geçmesi olgusunun gerçekleştiğine işaret ediyordu. Tekelci devlet eğilimlerinin gelişimi kapitalizmin genel bunalımına sıkısıkıya bağlıdır. Kapitalist toplumdaki süreçleri sosyalizmin dünya ölçüsündeki atılımına ve proletaryanın sınıf mücadelesinin gelişiminin etkisini hesaba katmadan; tekelleri ve burjuva devleti kapitalist rejimi kurtarmak ve güçlendirmek için tedbirler almak zorunda bırakılan anti - emperyalist ve sömürgeciliğe karşı hareketin ulaştığı yeni aşamadan ayrı düşünürsek, derinlemesine çözümlemenin olanaksızlığı işte bu yüzdendir.

Sanayileşmiş bir dizi ülkede kapitalist üretim tarzının emperyalist aşamasının ulaştığı yüksek tarihsel düzey olarak tekelci devlet kapitalizmi daha şimdiden üretim ilişkilerinin hakim biçimi haline dönüşmüş bulunmaktadır. Kuşkusuz «saf» tekelci devlet kapitalizmi yoktur, ve olması ihtimali de bulunmamaktadır. Çünkü, daha önceki şekillenmelerin tüm izlerinden arınmış «saf» bir toplumsal biçim hiç bir zaman olmamıştır. Bugün bile, kentlerde ve kırsal yerlerde kapitalist küçük mülkiyet varlığını sürdürüyor, hem de, mülkiyetin esas ve tayin edici biçimi yanında (ve dolayısıyla tayin edici üretim ilişkileri yanında). Bu biçim tekellere ve devlete ait mülkiyet yani tekeller bütünü mülkiyeti biçimidir. Ancak, Lenin'in ispatladığı gibi, örgütlenmesi kapitalist olmayan üretim de finans-kapitalin bağımlılığı altına girmek zorunda kalmıştır. Ne var ki, Batı'nın modern

kapitalizminin «mikst bir sistem», mekanik bir toplanma, üretim araçlarının bütün mülkiyet biçimlerinin birarada varolması olduğunu ispatlamaz bu olgu, yani tekelci devlet kapitalizminin «saf» olarak varolmaması olgusu.

Tekelci devlet kapitalizminin bulunduğu ülkelerde bazı karakteristik ortak çizgiler vardır. Her şeyden önce, bu ilişkilerde emeğin sosyalleşme düzeyi yüksektir ve bu da, üretimdeki yığışmanın, özel tekellere dayanan kapitalist merkezileşmenin ve devlet tekellerinin gelişmesinin sonucudur.

Modern emperyalizmin ekonomik süreçleri, aynen Lenin'in tahmin ettiği gibi, finans oligorşisinin despotizmini güçlendirmeye doğru gidiyor. Temel üretim araçlarının sahipliği üzerindeki tekel büyüyor, büyük sermaye, yalnız başına devletin sağladığı elbirliği ile, ulusal üretime elkoyuşunu gittikçe arttırıyor. Loncalar ise, yalnızca daha güçlü hale gelmekle kalmayıp daha da merkezileşiyor. Bunun nedenlerinden ilki, tekellerin birbiri içinde erimesi ve birbiri içine girmesi, ikincisi hem tekellerin yapısal reorganizasyonu hem de bilgisayarların kullanımı sayesinde tek bir yönetimin güçlendirilmesi, üçüncüsü de, üretimin bütün dallarını içine alacak şekilde tekeller oluşturma eğilimi.

Lenin, ilk olarak, **Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm** adlı eserinde «Devlet Tekelleri»nden sözediyordu. O zamandan beri, bir dizi ülkenin hepsinde kapitalist devlet, burjuva millileştirmeler ve yeni şirketlerin kurulması sonrasında dev bir müteahhit durumuna dönüştü. Bu ülkelerde sanayi ve ulaşım işlerine yatırılan sermayenin 1/5'i ilâ 1/3'ü Devlet'in elinde bulunuyor. Özel tekeller ve Devlet, tek bir bütün oluşturmak için gittikçe daha çok içiçe geçiyorlar.

Üretici güçlerin ve ekonomik gelişmenin bugünkü durumunda, Burjuva Devletin ulusal ekonominin işleyişine müdahalesi bir ekonomik zorunluluk olmuştur artık. Devletin yeni rolü, birinci sırada, ekonomik yaşama doğrudan doğruya katılması şeklinde ifade ediliyor. Devlet, büyük bir mal ve hizmet üreticisi, zengin bir müşteri (özellikle yoğun askerileştirmesi olan ülkelerde), elinde önemli fonlar toplamış, tekelleri bol keseden finanse eden bir banker, ulusal gelirin 1/3'ü ile 2/5'i arasındaki bölümünün alabildiğine güçlü sahibi durumuna geldi. Diğer yandan Devlet politikasıyla ekonomi üzerine etki yapmakta; gelir sistemi yardımıyla, hızlandırılmış sermaye birikimi ve yüksek düzeyde kendi kendini finanse etme olanaklarını yaratmakta ve bunu bilimsel araştırmalara ve teknik gelişme alanlarına yaptığı yatırımlarla gerçekleştirmekte (bu yatırımlar, bu nitelikteki toplam harcamaların 2/3'ünü kapsıyor), böylece bilimsel ve teknik ilerlemeyi sağlama bağlamakta. Nihayet Devlet, yüksek derecede gelişmiş ülkelerin ekonomik mekanizmasının ayarlayıcısı ve programlayıcısı rolünü oynuyor ve bu iş için özel bir aygıt oluşturuyor.

Devlet kurumlarının ekonomik yaşam üzerinde aktif etkisi var. Ama bu, söz konusu kurumların tekellerin haberi olmadan davrandıkları anlamına gelmiyor. Ancak şu da bir gerçek ki, Tekeller, devlet kurumlarının fonksiyonlarını talep etmiyorlar, Devlet tekelci şirketler aygıtının bir

dalı olmuyor. Marks'ın **Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi**'nde yazdığı gibi, iş bölümünün arkasından, Devlet toplumdan ayrı olarak kendi öz kurumunu oluşturur. Marks aynı zamanda, **Felsefenin Sefaleti'**nde Devletin çalışma sınırlarının da altını çizmiştir: «...Bütün zamanların hükümdarları ekonomik koşullara boyun eğdiler ama yasalar hiç bir zaman onlar için yapılmış olmadı. Politik ve kamusal yasalar, ancak ekonomik ilişkilerdeki yetkiyi dile getirdi, yazılı düzene soktu.»

El emeğinin sömürüsü aracılığıyla çıkar sağlanması, kapitalist üretimin temel hareket ettirici gücü olmaya devam ediyor. Her üstencinin, bu ister bir aile şirketi ister bir anonim şirket ya da bir Devlet şirketi olsun, nihai hedefi çıkar sağlamaktır. Bu, tekellerin yatırım politikalarında hemen kazanç sağlamaya çalışmayıp, genellikle önemli ama belirli bir süre sonundaki kârlarını hesaplamaları (kendilerine, tekelci olmayan kesim üzerinde avantaj sağlayan) olgusuyla çelişkili değildir. Bilimsel ve teknik devrim, büyük işletmecileri, gelirlerinin dağılım oranlarını birikim fonları (dağıtılmayan kazanç) yararına ve aksiyon (ortaklara düşen pay) dağılımı zararına değiştirmek zorunda bırakıyor. Ve yine bu da, elde ettikleri artı-değeri özel tekellere transfer eden «kârsız» Devlet şirketlerinin varlığı ile çelişik değildir.

Kapitalist üretim tarzının objektif tabiatını oluşturan tekellerin kazanç yarışı zaman zaman, Devletin iradesiyle çelişkiye düşebilir. O Devlet ki, tekelci kapitalin yüksek sınıf çıkarlarını yani sömürü rejimini korumayı. Tekelci Devlet Oligarşisinin tüm gücünü kendi bütünlüğü içinde sağlama bağlamayı iş edinmiştir! Bu tarz çatışmalar sık sık oldu, özellikle de sosyalist dünya ve enternasyonal işçi hareketinin gelişimi karşısındaki mücadele ağırlaştıkça. Bu çatışmaların, burjuva toplumda ortaya çıkan zor sorunları hiçbir surette ortadan kaldırmadığı da bir gerçek. Tekelci Devlet Oligarşisi, bilimsel ve teknik gelişmeyle ilgili sorunlara, ekonomik atılımda, genel talebi ayarlama ve programlamayla çözüm bulacak durumda değil. Kişisel ve toplumsal tüketimde ve yatırımlarda yeterince artım sağlama, ekonomiyi dönemsel dalgalanmalardan kurtarma, işsizliği ortadan kaldırma, genel eğitim ve toplumsal güvenlik koşullarını yaratma yeteneğinden de yoksun. Kapitalist üretim tarzının temel yasaları değişik bir biçim altında işlemeye devam ediyor; emperyalizmin bugünkü aşamasında kapitalizme özgü çelişkileri güçlendirerek ve yenilerini yaratarak.

Yine de, gelişmiş tekelci kapitalizmin toplumsal ve ekonomik yapısındaki ortak yönler, çeşitli ülkelerde aldığı somut biçimler arasında ciddi farklılıklar olmadığı anlamına gelmemelidir. Ekonomik sürecin temel çizgisi, gelişme biçimleri ve yolları arasında engin bir çeşitlilik bulunmasını engellemiyor.

Kapitalizmin emperyalist aşamasının genel teorik analizini yaparken Lenin, «Devletin ulusal finans grupları»ndan, «Tek tek Devlet Emperyalizmleri»nden de sözetmişti. Genel olarak emperyalizmin kendine özgü genel çizgileri yanında özel karakteristik belirti ve çizgilerinin de ilk planda ortaya çıktığının pek çok kez altını çizmişti. Leninist yöntem,

kendisiyle birlikte bir çok değişikliği de getirmiş olan Tekelci Devlet Kapitalizmi yönetimindeki emperyalist ülkelerin ayırıcı çizgilerini ortaya koyma olanağını vermektedir.

1910 yılı rakamlarına dayanarak Lenin, dünya finans kapitalinin «dört direği»nden söz ederken, sömürgeleri bakımından en zengin ülkeler olarak İngiltere ve Fransa'yı sayıyor, diğer ikisinin, yani Birleşik Devletler (ABD) ve Almanya'nın ise gelişmelerindeki hızlılık ve üretimdeki kapitalist tekellerinin önemi ile diğerlerinden ayrıldığını belirtiyordu. Eğer bugünün «dört büyükler»i düşünülürse burada da iki ülkenin, yani Birleşik Devletlerle Federal Almanyanın ekonomik gelişmede ulaştıkları çok yüksek düzeyle diğerlerinden ayrıldıkları ve Emperyalist Devletler sisteminde özel bir yer tuttukları ortaya çıkar. Kapitalist tekellerin gelişiminin Lenin tarafından gözlemlenen hızlılığı ve derecesi o noktaya varmıştır ki, bugün bu iki ülkedeki tekeller, rakiplerinin çoğunu açıkça geride bırakmışlardır.

Birçok Batı Avrupa tekeli ile karşılaştırıldığında Amerikan tekelleri gerçekten birer devdir. Birleşik Devletlerdeki ve Avrupadaki tekellerin önemi ekseri kıyaslanamayacak kadar farklıdır: 80 Amerikan firmasına karşılık Amerikan olmayan, yalnızca 32 firmanın (altısı İngiliz, on ikisi Batı Alman) 1 milyar doların üstünde iş hacmi vardır. Birleşik Devletlerde ve Federal Almanya'da üretimin kapitalist tekelleşme düzeyi, diğer kapitalist ülkelerden yüksektir. Birleşik Devletlerde sanayi işçilerinin yarıdan fazlası, 500'den fazla işçisi olan şirketlerde çalışırken bu oran Fransa'da sadece 1/3'tür. Birleşik Devletlerde sanayiye yatırılan sermayelerin 2/3'ünü 500 lonca elinde bulundurmaktadır. Amerikan tröstlerini, güç bakımından, Batı Alman tröstleri izlemektedir. Federal Almanya'daki 100 büyük tekelin sanayideki iş hacmi, toplam sanayi hacminin hemen hemen yüzde 40'ına ulaşmaktadır.

Birleşik Devletler ve Batı Avrupa ülkelerindeki Tekelci Devlet Kapitalizminin yapısal farklılığı, herşeyden önce iki tekelci mülkiyet biçiminin yani tekelci özel mülkiyet ile Devlet mülkiyetinin oranlarında görünür hale gelmektedir. Bilindiği gibi tekelci kapitalizm, ister millileştirme şeklinde olsun (hatta geri satınalma da dahil) ister Devlet şirketleri kurulması biçiminde olsun ekonominin belli bir bölümünün devletleştirilmesini büyük bir ihtiyatla ve istemeye istemeye kabul eder. Tekelci kapitalizm için, bu, millileştirmenin, emek gücünü doğrudan sömürme olasılığını kısıtladığından söz edilmeden, «kutsal» özel mülkiyet ilkesini baltalamakla eşdeğerdir. Ancak buna rağmen Batı Avrupa tekelci kapitalizmi, hal ve şartların getirdiği baskıyla, bazı şirketlerin ve hatta ekonominin bazı dallarının tamamının millileştirilmesini kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu yola gidişin nedeni, bir yandan sanayi ve ulaşımın bazı «eskimiş» dallarındaki şirketlerin açık vererek işleyişi ve diğer yandan tekellerin, daha verimli yatırımlar için sermayelerini serbest bırakmak arzusu olmuştur. Bunalımlar karşısında, özel tekelci sermayenin ferahlatılması, iflâs tehlikesiyle karşılaşan şu ya da bu daldaki büyük sanayicilerin kurtarılması işi, gittikçe daha sık devlet kesesinden yapılır oldu. Büyük sermayenin

organik bileşimiyle oluşan dallarda üretim aygıtının yenilenmesi ve çok büyük sermaye payı gerektiren en modern sanayi dallarında yeni şirketler oluşturulması için yeterli araçların bazı şirketlerde bulunmaması, bu şirketleri karışık (mikst) şirketler kurulmasını kabul etmek zorunda bıraktı. Ve nihayet, tekellere ham madde, enerji, ulaşım teçhizatı ve diğer teçhizat veren dalların millileştirilmesi, üretim masraflarını azaltma mücadelesini zorunlu kılan rekabetin sonucu oldu. Pek çok durumda, şirketlerin millileştirilmesi işçi sınıfı tarafından dayatıldı.

İşte bütün bu nedenlerden ötürü Devlet mülkiyeti, Batı Avrupa'nın tekelci kapitalist ülkeleri ekonomisinde önemli bir yer tutuyor. Devlet şirketlerinin enerji dalında, sanayide, ulaşım endüstrisinde, v.b. yatırımları, Federal Almanya'da toplam yatırımın yüzde 18,1'ini, İtalya'da yüzde 28'ini, Fransa'da yüzde 33,5'unu, İngiltere'de de yaklaşık yüzde 45'ini oluşturuyor' Oysa Birleşik Devletler'de durum farklı. Orada üretimdeki devlet mülkiyeti, bütün içinde büyük olsa bile, önemli değil. Federal hükümete ait üretim şirketlerinin ve yerli idareye ait kurumların ulusal gelirdeki payı 1960 yılları ortasında yüzde 1,3 idi ve işçileri de toplam işçi sayısının yüzde 1,4'ü kadardı. Amerikan tekelleri, güçleri sayesinde millileştirmeden vazgeçebiliyorlar ve dolayısıyla modern üretici güçlerin idaresi için bir tekelci burjuvazi zorunluluğu da sorun olmuyor.

Amerikan ve Batı Avrupa kapitalizmleri arasındaki farklar aynı zamanda ekonomik gelişmedeki olanaklarının eşit olmayışının da sonucu. Birleşik Devletler, ulusal brüt üretim hacmi ve bu üretimin mutlak artışı bakımından diğer kapitalist ülkelerin öyle önüne geçiyor ki, üretimin gelişme düzeni biraz yavaşladığı zaman bile, bu, Amerikan üstünlüğünü asla azaltmıyor.

Birleşik Devletler ve Batı Avrupa'nın bilimsel ve teknik gelişme alanındaki olanakları da eşit değil, özellikle bu sektördeki harcamaların her beş yılda iki katına çıktığı hesaba katılırsa... Birleşik Devletler bu sektöre yılda 20 milyar dolardan fazla ayırırken Batı Avrupa ülkelerinin ayırdığı miktar 6 milyar dolar. Yapılan araştırmaların genişliği de farklı: Birleşik Devletler'de araştırmalar geniş bir alanda yapılırken, Batı Avrupa ülkelerinde bunlar her ne kadar çoğunlukla çok önemliyseler de, ayrı sektörleri ilgilendiriyor.

Birleşik Devletlerin teknik üstünlüğü, uzay araştırmaları alanında, aeronotik sanayiinde ve füze yapımında, bilgisayar üretiminde gerçekleştirdikleri şeyler, emperyalistlerarası mücadelenin temel öğesini oluşturuyor. Ancak, Batı Avrupa'nın bazı dallarda ABD'ye üstün geldiği de bir gerçek (kimya, optik, alet-edevat yapım dallarında).

Yeni yatırımların hacmi de Birleşik Devletler ve diğer kapitalist ülkelerde çok farklı. Birleşik Devletlerde yatırımlarla milli gelirin bütünü arasındaki oran diğer ülkelerdekinden daha düşük olmasına rağmen bu yatırımların kütlesel miktarı öyle büyük ki, sabit fonların artmasını gereksindiren bilimsel ve teknik devrim koşullarında Birleşik Devletler, diğer emperyalist rakipleri üzerinde ezici üstünlüğü koruyorlar.

Sermayenin birikim ve merkezi-

leşme sürecini hızlandırmak amacıyla Devletin ekonomiye müdahalesi, fiyat oluşum mekanizmasına sızması, işçi sınıfı üzerine uygulanan baskı, tekelci olmayan tabakaların yağma edilmesi, dönemsel olmadığı iddia edilen ayarlamalar, Tekelci Devlet kapitalizmi bulunan tüm ülkelerin hemen hemen ayrılmaz unsurlarıdır. Ancak bu müdahalenin biçimleri ve önem derecesi, Devlet ve Tekeller arasındaki ilişkiler birbirinden farklıdır.

Batı Avrupa ülkelerinde, ekonomik atılımı doğrudan doğruya ayarlama ve programlama için bir sistem oluşturulmuş bulunuyor. (Federal Almanya dışında). Birleşik Devletlerde ise, belli bir finans, para ve vergi politikası aracılığıyla uygulanan dolaylı bir düzenleme mevcuttur; bunun yardımıyla hükümet, ekonomik atılımı uyarlamaya ve dönemsel dalgalanmaları hafifletmeye çabalıyor.

Aslında kapitalizmin en gelişmiş ülkesinin Tekelci Devlet kapitalizmi biçimlerinin olgunluğu açısından rakip - ortaklarına göre geri kalmış olması paradoksal bir durumdur. Bunu, şu olguyla açıklama mümkündür: Batı Avrupa'da (Federal Almanya hariç) bir yandan Tekelci Kapitalizmin nisbi zayıflısı diğer yandan işçi sınıfının baskısı, sosyalleşme ve Devlet şirketlerinin sayısını artırmak yolunu, Devlet'in ekonomiyi önemli boyutlarda ve doğrudan doğruya müdahaleleri için girişimini güçlendirmesini dayatmaktadır. Bunun sonucunda Devlet, tekeller karşısında büyük bir bağımsızlık elde etmektedir.

Tekelci Devlet kapitalizmi biçimleri ve yöntemlerinde Birleşik Devletler ve Batı Avrupa arasındaki farklılıkların bir nedeni de, kapitalist dünyanın bu iki bölgesinde işçi sınıfı tarafından uygulanan baskının farklı oluşudur. Güçlü sendikal hareket, komünist kitle partisinin mücadelesi Batı Avrupa'nın en büyük ülkelerindeki etkinlikleri, özellikle iki dünya sistemi arasındaki rekabet koşullarında yönetici çevrelerin politikası üzerinde gittikçe artan bir etkinlik yaratmakta, bunları işçi sınıfına toplumsal ödünler zorunda bırakmakta ve durum başka türlü olsa almaktan bile çekinecekleri bazı tedbirleri uygulamaya zorlamaktadır.

Çeşitli emperyalist ülkelerin ayırdedici özelliklerinde de çeşitli değişiklikler olmuştur.

Lenin'in «Amerika işçilerine mektup»unda «en genç, en güçlü» diye nitelendirdiği **Amerikan emperyalizmi**, onu özellikle saldırgan hale getiren yeni çizgiler edindi, Birleşik Devletler, kapitalist dünyanın en büyük sanayi, finans ve ticaret merkezi oldu. Geçmişte az sermaye ihraç eden Birleşik Devletler bugün, dünyanın en büyük alacaklısı durumuna gelmiştir. Diğer bir yeni öğe de şu: Yabancı ülkelerdeki üretime yapılan sermaye yatırımı Birleşik Devletler için gelişmiş ülkeler pazarlarına gittikçe daha fazla girme aracı olmakta. Birleşik Devletler tekelci sermayesi aynı zamanda, gelişme yolundaki birçok ülkenin halklarını köleleştirip yağma etmekte. Üçüncü Dünyanın ekonomik yönden ezilen kısmının sömürüsünden aşırı kazançlar sağlamakta. Birleşik Devlet dünya hegemonyasının özlemini çekiyor ve bu, kapitalist dünyadaki her duruma damgasını vuruyor. Yıllardan beri Birleşik Devletler, Güney Doğu Asya halklarına karşı sürekli saldırı

savaşı içinde bulunuyor. Latin Amerikanın, Afrikanın, Batı Avrupanın iç işlerine karışıyor, Amerikan Emperyalizmi, kahraman Vietnam halkına karşı canice bir savaşı sürdürüp durdu.

Lenin, **Alman Emperyalizmini** jünkerlerin ve burjuvaların emperyalizmi diye nitelemişti o zamanlar. İkinci Dünya Savaşı arkasından Prusyalı jünkerler silinince Batı Alman Emperyalizmine özgü bu ekonomik belirti kayboldu ama, Prusyalı ideolojisi hâlâ sürüp gidiyor. Alman emperyalizminin geçmişte de oldukça az sömürgesi vardı ve daha sonra bunlardan hiçbirisi kalmadı. Almanya yabancı ülkelerdeki yatırımlarını yitirdi. Alman Emperyalizmini niteleyen şey, sermayenin yüksek düzeyde yığışımı ve merkezileşmesidir. Daha Kayzer Almanyasında bile tekelci sermaye, sanayi ortaklıkları hiyerarşik sistemi biçiminde ileri derecede örgütlenmişti. Faşist rejim bu sistemi güçlendirdi. Bugünkü Almanyada yine aynı sistef yaşamını sürdürmektedir ve bununla da kalmayıp, devletin artan rolünü de kullanarak daha büyük bir ağırlığa sahip olmuştur.

Alman emperyalizminin açıkça saldırgan ve genişlemeci bir niteliği var. Ayırdedici çizgilerini militarizm ve neo-nazizm oluşturuyor. Batı Alman emperyalizmi Avrupa kıtası için başlıca tehlike durumunda. İşte bunun kanıtlarından bir kaçı: İkinci Dünya Savaşından sonra ve Hitler Almanyasının yıkılışı arkasından oluşturulan Avrupa ülkelerinin sınırlarının revizyonuna değgin planlar; Bundestag tarafından kabul edilen ve demokratik ve anti-nazi güçlere karşı geniş bir zorlama ve şiddet tedbirleri sistemini öngören olağanüstü yasalar; Demokratik Alman Cumhuriyetini tanımayı red; Batı Berlin konusundaki kışkırtmalar vb.

Lenin, «Yeni bir emperyalist güç» olarak **Japonya**'nın ortaya çıktığını belirtmiş ve onu, askeri ve feodal emperyalist bir ülke olarak tarif etmiştir. Bugün Japonya, kendisini geçmişte niteleyen çizgileri büyük çapta yitirmiş bulunuyor. Japonya, bugün, sanayi açısından gelişmiş tekelci kapitalist bir ülkedir artık.

Yüksek birikim oranı, ücretleri düşük düzeyde tutmaya olanak veren fazla el emeği, Devletin finansman politikası, sanayinin modernleşmesi adına küçük şirketlerin yıkılmasını hızlandıran kapitalist rasyonelleşme ve büyük firmaların birbiri içinde erimesi ile sağlanan tekelci sistemin yerleşip sağlamlaşması sonucunda sanayi üretiminde büyük yatırımlar sağlandı. Japon ekonomisi bu sayede hızlı bir atılım yaptı savaştan sonra. Son on yıllar içinde diğer ülkelerde keşfedilen yeni teknik malzemenin Japonyaya hızla girdiğini özellikle belirtmek gerekir. Belli başlı emperyalist ülkeler arasında bulunmasına rağmen Japonya'da da küçük şirket sayısı az değildir; bu şirketlerin dönüşüm sanayiindeki gereçler toplamı içindeki payları 1955'de yüzde 56 iken 1963'te yüzde 50'ye düşmüş olsa bile.

İkinci Dünya Savaşındaki yenilgisine rağmen Japonyanın tekelci sermayesi, Asya'da ve Pasifik'te «ortak refah çemberi» oluşturma çabasındadır.

Lenin'in ortaya çıkardığı ve «sermaye açısından en güçlü olan ülkelerdeki çürüme» yazısında ifadesini

hemen bulan eğilim, her geçen gün gittikçe büyüyen ölçüde kendini dışa vuruyor. İngiliz tekelci sermayesi engin sömürge imparatorluğunun dağılmasından sonra (bu imparatorluk, İngiliz kapitalizminin ayırdedici özelliklerinden biriydi), ekonomik ve politik yerini yeni yöntemlerle korumaya çabalıyor. İngiliz Emperyalizmi bütün güçlerini kullanarak, ayrıcalık sistemine sarılıyor. Bunun da amacı, Sterlin bölgesinde bulunan ve 700 milyonluk güçlü alıcısı olan ülkeleri sömürmeye devam ettirebilmek. Bununla birlikte bu süreç, Büyük Biritanya'nın arzulamadığı bir yönde gelişiyor. Bugün, eski sömürgelerine yaptığı ihracat toplam ihracatının yüzde 30'una bile ulaşmıyor, oysa on yıl önce bu oran yüzde 45'in üzerindeydi. İşte bu yüzdendir ki İngiltere tekelci sermayesi geleceğini gittikçe daha çok Batı Avrupaya bağlı görüyor. İngiliz mallarının Avrupa kıtasına ihracı eğilimi, artarak geliştirmeye çabalıyor; nitekim bu ihraç on yılda iki katına çıkmış ve toplam ihracatının yüzde 40'ını aşmıştır (1954'te bu oran yüzde 30 idi).

İngiliz emperyalizmi, kapitalist dünyadaki yerini korumak amacıyla dünyanın çeşitli bölgelerinde askerî üsleri elinde tutuyor. Acı verici ünlü «Doğu Süveyş» siyasetini bu yüzden uyguladı ve «askerî varlığı» ile Asya ve Pasifik'teki çıkarlarını güven altına almayı denedi. İngiltere'nin «Doğu Süveyş» doktrinini zoraki terkedişi, İngiliz emperyalizminin zayıflılığının ve bu bölgeye çengel atmak için gösterdiği çabaların boşluğunun kanıtı olmuştur.

İngiliz emperyalizminin bir diğer ayırdedici özelliği, dünya pazarında tekel durumundaki yeriydi.

İngiltere bu birincil tekelci konumunu uzun süredir yitirdi ve dünya ticaretindeki payı hızla azalmaya devam ediyor. 1937 yılında, kapitalist ülkelerin sanayi malları ihracında İngilterenin payı yüzde 21,9 iken, 1967 yılında bu oran yüzde 11,9 a düştü, ve düşmeye devam ediyor.

İngiltere, geçmişte olduğu gibi dünya bankeri rolünü oynamayı arzuluyor. Yabancı ülkelerdeki yatırımları İkinci Dünya Savaşı sonunda 3,4 milyar sterlin iken 1966 yılı sonunda 17 milyar sterline yükseldi. Ve, iki dünya savaşı arasındaki dönemden başlayarak İngiliz tekelci kapitalizmi, aksiyonları nedeniyle teknik gecikmesini daha ciddileştirmeye ve dış pazarlar üzerindeki rekabet gücünü yitirmeye objektif olarak katkıda bulunduğundan, bilimsel ve teknik devrim koşullarında sanayiin gelişmesi için o denli vazgeçilmez olan sermayelerin bugünkü kaçışı, İngiliz ekonomisinin rakiplerine oranla daha da fazla zayıflamasına neden oluyor.

İngiliz sanayii, bilimsel ve teknik devrimin gereksinmelerine bağlı olarak yapısını değiştirmeyi başaramadı. Eski sanayi dalları, sanayinin bütünü içinde gereksiz derecede büyük bir yer tutuyor. İngiliz şirketlerindeki emek üretikenliği diğer ülkelere oranla düşük. 1950 ve 60 yıllarında İngiltere, tekelci kapitalizmin hakim olduğu bütün ülkeler arasında en düşük ekonomik gelişme hızına sahip olan ülkeydi (örneğin Federal Almanya'dan üç defa düşük). Yabancı ülkelerdeki pek aşırı askeri harcamalar ve sermaye ihracı, İngiltere'deki ödemeler dengesinde sürekli açık olmasına neden oldu (son dört yılda, yıllık 440 milyon sterlinden fazla), ingiliz parasını zayıflattı ve korkunç bir

dış borç getirdi (4 milyar sterlinden fazla).

Ancak, sürekli olma niteliğine bürünen İngiliz emperyalizmi yine de ciddi bir güçtür. İngilterenin sanayi üretiminde ve kapitalist dünya ticaretinde önemli bir yeri vardır. Yabancı ülkeler çok büyük yatırımlar yapmaktadır ve Batı Avrupa'da başlıca askeri güçlerden biridir.

Fransa'nın çehresi de çok değişikti. İkinci Dünya Savaşından önce olduğu gibi tüm dünya fonlarını kiralayan durumunda değil artık. 1960 yıllarında Fransa'nın dış ülkelere yaptığı yatırımlardan daha fazlasını dış ülkeler Fransız sanayiine yapıyordu. Deniz aşırı topraklardaki siyasî gücünü kaybeden Fransa, oralardaki etkinliğini ekonomik ve diplomatik yollarla korumaya çabalıyor. Bu gün Fransa yüksek derecede gelişmiş büyük sanayiye sahip bir ülkedir. Özel tekellerin ve Devlet tekellerinin gelişimi dolayısıyla en güçlü kapitalist ülkeler arasındadır yeri. Ama aynı zamanda, dünya kapitalist sistemi içinde Fransız tekelci sermayesinin durumu son derece karmaşıktır. Günümüzün en saldırgan iki gücüyle tehdit ediliyor bu sermayenin çıkarları: Amerikan emperyalizmi ve Batı Alman emperyalizmi. Olayların baskısıyla Fransa, Birleşik Devletlerin Batı Avrupa'da yayılmasına, NATO'ya el koymasına ve Federal Almanya'nın Batı Avrupa'da hegemonya kurma iddialarına karşı çıkıyor. Fransa'nın bağımsız bir dış politika gütme arzusunu önemli oranda açıklayan şey işte bunlar.

İtalya savaştan sonra bir sanayi ve tarım ülkesi oldu. İtalyan sanayiinin tekelci taban üzerinde hızla bir noktaya yığışması ve merkezileşmesi süreci sürüp gidiyor. Ve bunun karakteristik belirtisi, Devlet şirketlerine ait mülkiyet payının yükseldiğidir. Bununla birlikte, sanayiindeki önemli ilerlemeye rağmen İtalya'nın ekonomik yapısındaki zayıflıklar, yarı feodal kalıntılar ve bilimsel araştırmalar ve teknik yenilikler alanındaki gecikme, bu ülkeyi diğer gelişmiş kapitalist ülkelerin gerisinde bırakıyor.

Belçika, Kanada, Avustralya, Hollanda, İsveç, Norveç, Danimarka gibi ikinci sırada yer aldığı söylenen devletlerin kapitalist dünya sistemi içindeki durumları da değişiktir. Tekelci Devlet kapitalizminin geliştiği ülkelerin ayırdedici niteliklerini taşıyan bu ülkeler, emperyalist sistemin önemli halkaları durumunda. Ama aynı zamanda, belli başlı emperyalist devletlere nazaran, ekonomik yönden olduğu kadar savaş potansiyeli yönünden de son derece zayıflar.

Bu «küçük» ülkeleri şematik olarak iki gruba ayırmak mümkündür: İlk gruptaki Belçika, Kanada, Avusturalya, tekelci sermayesi hemen tamamiyle esas emperyalist ülkelerinkiyle içiçe geçmiş olan ülkelerdir ve hemen hemen onların küçük ortakları durumundadırlar; diğerleri, yani İsveç, Norveç, Danimarka, Hollanda ise, bilimsel ve teknik devrimin, oldukça dar bir yelpaze içindeki modern sanayi kalemlerinin üretiminde uzmanlaşmak zorunda bıraktığı ülkelerdir ve bunlar büyük yabancı tekellerin kısmen ihalecileri durumuna gelmişlerdir. Bu biçimdeki uluslararası iş bölümü, tekelci kapitalizmin hüküm sürdüğü ülkelere küçümsenmeyecek ölçüde avantajlar sağlamıştır ama, büyük emperyalist güçler karşısındaki bağımlılıklarını da arttır-

mıştır aynı zamanda.

İsviçrenin ise ayrı bir yeri var. O da bazı modern sanayi kalemlerinin üretiminde uzmanlaşmıştır ancak, aldığı farklı yeri ilk sırada tayin eden şey, dünya emperyalizminin finansman sisteminde bankaların oynadığı roldür. İsveç'in özel durumuna da işaret etmek gerekir. Bu ülke, bazı uygun şartlar sayesinde tarafsız bir politika izlemeyi başarmıştır. Diğer yandan Avusturya, Batı Alman finans kapitalinin genişlemeci emellerine konu olan ülkedir.

Güncel ölçütlere göre orta derecede gelişme düzeyi gösteren bir grup ülkenin de hayli özel durumu var. Bunlar **İspanya, Portekiz, Yunanistan, İrlandadır.** Bu ülkelerde hâlâ, ekonomik ve toplumsal gelişmedeki gecikmenin açık çizgileri görülür. Kişi başına ulusal gelir, Batı Avrupa'nın büyük güçlerine oranla çok düşüktür; tarımla uğraşan nüfus yüzdesi yüksektir; feodalite kalıntıları vardır (İspanya, Portekiz); bazı monokültür belirtilerini de içinde taşıyan yaygın tarım mevcuttur; maden çıkarımı ve tüketim maddeleri üretimi sanayii hakim durumdadır; zaman aşımına uğramış üretim yöntemleri ve teknoloji kullanılarak sanayi dağınık biçimde gelişmektedir; niteliksiz el emeği bolluğu ve göç vardır. Bütün bunlara rağmen, büyük kapitalist şirketler bu ülkelerde de egemen durumdadır. Kontrol ettikleri sermaye tutarı gözönüne alındığında, İspanyol banker gruplarının, Yunanlı hanedan ailelerinin, Portekiz konsorsiyumlarının, İngiliz, Fransız ve hatta Federal Alman anonim şirketlerine hiç de boyun eğmedikleri ortaya çıkar. Franko rejiminin kurulmasından sonra İspanya'da finans ve tarım oligarşisi iktidarı koruyabilmek için hızlandırılmış bir ekonomik gelişme gereksinmesi duymuş, geniş çapta Devlet tekelleri tedbirleri almıştır. Yabancı tekelci sermaye bu ülkelerde çok güçlü yerler işgal etmekte ve hem ekonomilerine hem de politikalarına müdahalede bulunmaktadır.

Kapitalizmin gelişmesi objektif olarak, Devletleri tek bir sistemde yani emperyalist sistemde birleşmeye götürüyor ve ekonomik ilişkilerin, uzlaşmaz biçimler altında bile olsa, uluslararası hâle getirilmesi sürecini güçlendiriyor.

«Genç» emperyalizm koşulları altında sermayenin uluslararası hale getirilmesi, uluslararası tekellerin doğrusunda ve yayılmasında ifadesini buluyor. Lenin bunu, süper tekeller olarak, sermayenin evrensel yığışımının yeni bir basamağı olarak mütalâa etmişti. Emperyalizmin, yarım yüzyılı aşan bir süre boyunca evrimi, kapitalist ülkelerin ekonomik ortaklığını daha da sağlamlaştırmış bulunuyor.

Lenin şunu getiriyordu: «Emperyalist eğilim, büyük imparatorluklar halinde kusursuzca gerçekleşebilir ve bu gerçekleşme pratikte, siyasal anlamda özerk ve bağımsız olan devletlerin emperyalist ittifakı biçiminde sık sık olmaktadır. Böyle bir ittifakın mümkün olduğu, yalnızca iki ülkenin finans kapitalinin kaynaşması biçiminde değil, emperyalist bir savaştaki askeri 'işbirliği' biçiminde de gözlemlenmektedir.» Ekonomik bağların uluslararası hale getirilmesine dönük ve kapitalist düzende büyük imparatorlukların yaratılması eğilimi şeklini alan kaçınılmaz tarihsel eğilim, çeşitli biçimlerde açığa çıkıyor.

Batı Avrupa'da uluslararası tekelci sermaye ortaklıkları oluşturulmaktadır. (Ortak Pazar, Avrupa Serbest Mübadele Birliği gibi.) Ülkelerin ekonomik yaklaşıma objektif eğilimi burada, halkın çıkarlarına karşı yönetilen kapalı ekonomik bloklar vasıtasıyla, kapitalist bütünleşmeye dönüşmektedir.

Birleşik Devletler'in (ABD) tekelci sermayesine gelince, bu sermaye toplu halde egemenliğini kabul ettirmenin inatçı çabası içindedir. Uluslararası kaynaşmalar, yabancı ülkelerdeki yatırımlar, diğer ülkelerde iflas durumunda olan firmaları satınalmalar, kartel anlaşmaları, G.A.T.T. çerçevesindeki anlaşmalar aracılığıyla Birleşik Devletler tekelci sermayesi, dünya kapitalist üretimi ve pazarı üzerinde denetim kurmaya çabalamaktadır. «Ulusal aktarımlı» ve çok uluslu şirketler halinde çalışan Birleşik Devletler tekelleri, gerçek ekonomi imparatorluklardır; mülkiyetleri, idare aygıtları ve etkinlikleri tüm kapitalist dünyayı kapsamaktadır.

Ancak, ne uluslararası emperyalist birlikler, ne bütünleşme ve ne de Amerikan konsorsiyumlarının genel karakteri, aşırı kazanç gerçekleştirme özleminde olan çeşitli gruplar arasındaki çelişkileri çözecek düzeyde değildir. İşte bundan ötürüdür ki, tekelciler arasındaki gizli anlaşmalar, onları birbirine düşüren çelişkileri sadece maskelemekte ve hatta zaman zaman bu çelişkileri ağırlaştırıcı yeni koşullar bile yaratmaktadır. Bütünleşme eğilimi, en güçlü emperyalist devletlerin egemenliğine götürmekte ve sonuç olarak da, çelişkilerin ağırlaşması ve son hesapta parçalanma eğiliminin güçlenmesi olgusu gelişmektedir.

Emperyalizm döneminde kapitalizmin evrimini incelerken Lenin, çeşitli ülkelerin yayılma hızında son derece büyük farklılıklar olduğunu görmüştü. «Ekonomik ve politik gelişmedeki eşitsizlik, kapitalizmin mutlak yasasıdır» diye yazıyordu.

Belli ölçüde bir eşitleştirme, «olgun kapitalizm»e ulaşmış ülkelerin eş düzeye getirilmesi, son on yılların ürünüdür. Birleşik Devletler, Federal Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya üretici güçlerin gelişimi bakımından yüksek bir düzeye sahiptir; sanayilerinin yapısı oldukça benzerdir; üretimleri yığışımlı ve merkezileşmiştir. Çeşitli devletlerin emperyalizmleri bugün daha benzer duruma gelmiştir.

Öyleyse, çeşitli devletlerin emperyalizmlerinin belli ölçüde eş düzeyleştirilmesinin sonuçları neler olmuştur? Her ne kadar hayli paradoksal gözükse de olan şudur ki, sonuçta eşitsizlik ve bu devletlerdeki gelişmenin düzensiz olma niteliği güçlenmiştir; aralarındaki çelişkiler ağırlaşmıştır. Gittikçe birbirlerine daha benzer olduklarından ve gelişme düzeyleri yükseldiğinden ötürü gelişmelerindeki eşitsizlik büyümektedir.

Emperyalistlerin karşısına bir ikilem çıkıyor: bir yandan, gelişmedeki eşitsizlik ve ekonomik çıkarların uzlaşmaz çelişkileri birbirlerine karşı savaşmaya itiyor onları; diğer yandan, sosyalizm karşısında, halkların ulusal kurtuluş mücadelesi karşısında sınıfsal kin, aralarında gizlice anlaşmaları için temel görevi yapıyor. Modern emperyalizmin politikası ve taktiğini belirleyen işte bu çelişki.

Emperyalizmin derin çelişkilerini apaçık gösteren ve bunların çözülmezlik niteliğini ortaya koyan Lenin, emperyalizmi can çekişen kapitalizm olarak nitelemek gerektiği sonucuna varmıştı. Üretim sosyalleşirken üretim araçları az sayıda kişinin özel mülkiyetinde kalmaya devam ediyordu.

Marks'ın, kapitalizmin kendi kendini inkarı olarak tarif ettiği emeğin sosyalizasyonu sürecinin yoğunlaştırılması üzerine temellendirilen Tekelci Devlet kapitalizminin gelişimi, Lenin'in bu nitelendirmesini doğruluyor. Tekelci Devlet kapitalizmi objektif olarak, emperyalizmin tabiatında hiçbir şeyi değiştirmeksizin, proletaryanın devrimci zaferinin maddi koşullarını hazırlamaktadır.

Lenin, emperyalizmin tarihsel yerini şöyle belirlemişti: «kapitalist emperyalizm dönemi, olgunluğuna erişmiş ve onu aşmış olan kapitalizmin çöküşünün arifesinde olduğu dönemdir; bu, kapitalizmin yerini sosyalizme bırakma zorunda kaldığı noktaya kadar olgunlaştığı dönemdir.» Tekelci kapitalizm ve onun Tekelci Devlet kapitalizmine dönüşmesi teorisini içine alan proleter devrimci leninist teori, enternasyonal komünist hareketin güçlü bir aracıdır.

TEL ZAATAR SONRASINDA LÜBNAN'DA DURUM

İLKE

Lübnan'daki devrimci gelişmeyi boğmak, Filistin kurtuluşçularına darbe indirmek, Lübnan'ı ikiye bölmek ve bölgede ikinci bir İsrail kimliğini taşıyacak faşist bir hükümet kurmak isteyen emperyalistler ve onların Lübnan'daki uşağı falanjistlerin 18 ay önce başlattıkları iç savaş, bu gerici güçlerin ülkedeki güçlü ilerici direnç merkezlerinden **Tel Zaatar** Filistin mülteci kampını 11-12 ve 13 Ağustos günlerinde işgal ederek oradaki sivil halka veya teslim alınmış devrimci savaşçılara karşı korkunç bir katliama giriştiler.

TEL ZAATAR KATLİAMI EMPERYALİZMİN VE FAŞİZMİN TARİH SAYFALARINA SAÇTIĞI YENİ VE KAPKARA BİR KARA LEKEDİR

Kampı savunmak için savaşan iki bin kişinin ölümüne ek olarak kamptaki sivil halkı kadın, erkek, yaşlı, çocuk demeden sıradan kurşuna dizdiler, kitle halinde topladıkları sivillerin ya da savaş esirlerinin üzerine havan, bazuka ve bomba ile ateş ederek hunharca bir jenositi gerçekleştirdiler.

Tel Zaatar'ın ancak bir kısmının ele geçirildiği, kampın belli bir kesiminde direnme ve savunma savaşının kahramanca bir şekilde devam ettiği ikinci günde Filistin Kurtuluş Örgütü lideri **Yaser Arafat'**ın yaptığı açıklamaya göre, kampın savunmasında dövüşen iki bin kişinin öldürülmesinden başka, ilk gün içinde kamp sâkinlerinden üç bin sivil emekçi veya esir öldürülmüştü ve katliam devam ediyordu.

Bu katliam sırasında bir kısım Filistinli göçmen kamptan kaçmayı başardıysa da, nüfusu altı bin olan kamptaki emekçi göçmenlerin büyük bir kısmının kitle halinde imha edildiği anlaşılmaktaydı. Tahmini rakamlara göre kamp içindeki siviller ve kampı koruyan askerlerle birlikte en az yedi bin kişi ilk üç gün içinde katledilmişlerdi.

Böylece ardında onbinlerce Lübnanlı Komünistin, yurtseverin ve ilericinin veya Filistinli savaşçının cesetlerini bırakarak süren Lübnan iç savaşı, Amerikan emperyalizminin Orta Doğuda oluk gibi akıttığı yeni bir kan gölü haline geldi.

Gerçekte Lübnan iç savaşı Komünistler ve onlarla geniş bir cephe halindeki sosyalistler, diğer ilerici-yurtseverler ile ve Filistinli gerillaların emperyalizme ve onların uşağı faşizme (falanjistlere) karşı sürmekteydi. Suriye olaya müdahale edinceye kadar taraflardan ikisi de kalıcı sonuçlara ulaşamamış olmakla birlikte, ilerici ve yurtsever güçlerin çok daha üstün geldiği ülke topraklarının ve halkının dörtte üçünü kontrol altında tuttuğu görülmekteydi.

İlerici güçlerin lehine olan bu güç dengesi, Lübnan'ın bölünmesini önlediği gibi Lübnan işçi sınıfını ve halkını yeni kazanımlara götürmekteydi. Karşı kanat, politik ve askeri güçleriyle hızla bir bozgun uçurumuna yuvarlanmaktaydı. Bunun bir sonucu olarak ilerici güçlerin acil bir reform programın, gerici güçlere dayattığı ve kabul ettirmek üzere olduğu hatırlanmalıdır. Böylece Lübnan ilerici güçleri bu koşullarda, Lübnan'ın bölünmesini önleyerek orada faşist bir devletin kurulmasını engelleyen başlıca **tayin edici dinamik** niteliğindeydi. Bu mücadele bitmez tükenmez bir şekilde sürmeyecek, bariz bir ihtimalle ilerici güçlerin lehine ağır basan bir çözüme ulaşacaktı. Belki, bu çözüm ve silah bırakma da kalıcı olmayacaktı, ama Lübnanda uluslararası ve yerli gericiliğe karşı savaşmakta olan ilerici güçlere zaman kazandırabilecek, aldıkları hasarları onarmaları, eksik ve gediklerini telafi etmeleri ve güçlenmeleri için önemli olanaklar sağlayacak, ve belki de böyle bir durumda falanjistler yeni saldırılara cesaret edemeyecekler, en önemlisi ilerici güçler askeri kazanımlarını politik ve ekonomik başarılarla perçinleyecekler ve özellikle **ulusal birlik** yolunda büyük yol alacaklardı.

Kuşkusuz ki, bütün bu yazdıklarımız, Suriye müdahalesi öncesinin gelişiminin pek **muhtemel** sonuçları olabilirdi; böyle bir güçlü imkân bu-

lunmaktaydı. Gerçi ilerici güçlerin zaferi henüz **kesin** bir üstünlüğe ulaşmış ve kalıcı sonuç alabilmeleri garantilenmiş değildi, ama yukarıda da belirttiğimiz gibi, koşulların ve iş savaşa etkeyen bileşenlerin **bileşke ibresi** belirgin bir şekilde ilerici güçlerden yana ağır basmaktaydı.

Fakat milliyetçi ve gerici motifler güden **Suriye müdahalecilerinin** tam bu sırada Lübnan topraklarına girip, ilerici güçlere karşı savaşa müdahale etmesi sonucunda denge ilerici güçler aleyhine değişmeğe başladı. Lübnanda gerici güçlerle işbirliği yapan Suriye müdahalecileri, daha önce de söylediğimiz gibi, Lübnan'da ve Orta Doğu'da devrimci sürece ters düşen bir tutum izlediler.

Böylelikle, bu müdahale falanjistlere yaradı. Falanjistler, Suriye müdahalecilerinin desteğinde Lübnandaki ilerici güçlere ağır kayıplar verdirdiler.

Yukarıdaki paragraflarda dile getirdiğimiz gerçeği bir kez daha hatırlatalım. Lübnan'da Komünistler, Sosyalıstler diğer ilericiler ve Filistinli savaşçılar ortak bir mücadele veriyorlardı. Hiç kuşkusuz bu bir sınıf savaşıydı. Devrimci-demokratik hareketleri yükselen ilerici güçler çok iyi hazırlanmadan emperyalistlerin ve Lübnan gericilerinin saldırısına ve komplosuna uğramışlar ve iç savaş bir oldu bitti (ex promptu) olarak onlara dayatılmıştı. Böyle bir durumda hazırlık derecesinin durumuna bakmaksızın emperyalizmin uşağı faşistlere karşı kıyasıya bir savaş vermek zorunluydu, kaçınılmazdı. Savaşı ilerici güçler başlatmamıştı, ama devrimci hareketi ve halkı savunmak başlıca devrimci görev olmuştu. Komünistler, sosyalistler ve diğer ilerici güçler, Filistin savaşçılarının desteğinde bu savaşa girdiler. Faşist saldırganlığa karşı kahramanca savaştılar, bu saldırıları çoğu yerde geri püskürttüler. Faşizm emellerine ulaşamamış, ne ilerici güçleri ezebilmiş ne de Lübnan'ı kendi istediği biçimde ikiye bölerek, İsrail'in yanıbaşında ikinci bir gerici devlet kurabilmeğe muvaffak olmuştu. Ve ne de Filistin kurtuluş hareketine Lübnan cephesinden indirilmek istenen darbe amacına varabilmişti.

Ama Suriye müdahalecilerinin gerici girişimi, dengeyi değiştirmeğe başladı. Ama halen de dengenin gerici kamp lehine değiştiği kesin değildi. Çünkü Lübnanlı tüm yurtseverlerin yanısıra Lübnandaki Filistinli göçmenler ve savaşçılar **önemli direnme güçlerini** meydana getiriyorlar, gene önemli direnme mevzilerini tutuyorlardı. Lübnandaki irili ufaklı 15 mülteci kampından en büyüğü ve en önemlisi olan Tel Zaatar da, bu stratejik devrimci mevzilerden birisiydi. Ve Lübnan falanjistlerinin en azından bölüp kendilerine ayırmak istedikleri bölge içinde kalan bir devrim üssüydü.

Bu nedenle Suriye gerici müdahalecilerinin desteğinde faşist güçler vargüçleriyle bu kampa yüklendiler. 55 gün süren cehennemi bir direnme

sonucunda kamp düştü, ve faşistler alçakça kitle katliamına başladılar. Oluk gibi kan akıttılar. Binlerce göçmen mültecinin, emperyalizm ve siyonizm tarafından yerlerinden, yurtlarından edilmiş Filistinli emekçinin yıllardır yaşadıkları, barındıkları, geçimlerini sağladıkları üretim yaptıkları bu büyük kamp, kana, baruta ve ateşe boğuldu. Falanjistlerin komutanı taş üstünde taş bırakmama emrini verdi ve Tel Zaatar'ın haritadan silinmesi gerektiğini söyledi.

Neticede faşist kasaplar, kana kana **kan içtiler.**

Tel Zaatar faşist jenositi emperyalizmin, uluslararası gericiliğin insanlık tarihinin sayfalarına saçtıkları yeni ve kapkara bir leke oldu.

Faşist cellatlar Tel Zaatar'ı düşürdükten ve oradaki emekçileri kitle halinde imha ettikten sonra diğer bazı Filistin kamplarına ve direnme mevzilerine de saldırdılar. Bir yandan faşistlerin lideri Lübnan'ın ikiye bölünmesi için **artık görüşmeye hazır olduklarını** söyleyerek, emellerini açıklarken öte yandan kana susamış bir şekilde yeni devrimci mevzilere saldırıyorlardı.

Bu arada bir açıklama yapan **Lübnan Komünist Partisi** —komünistler diğer Lübnanlı yurtseverler FKÖ mücadelede kararlı— (LKP) olayların bir analizini yaparak, son zamanlarda kaydedilen gerilemelere rağmen savaşmağa devam edeceklerini söylüyor, son aylarda — Suriye'nin müdahalesinden sonra — verilen kayıplara rağmen ilerici güçlerin daha avantajlı durumda olduklarını belirterek, etkin bir müdahale için bir **ulusal demokratik cephe**'nin kurulmasını ve **halk ordusu**'nun (düzenli bir ordunun) teşkilini (askeri birliklerin reorganizasyonunu) öngörüyor, ayrıca Suriyeli müdahalecilere karşı dünya çapında yürütülmekte olan ilerici kampanyanın sertleştirilmesini, yoğunlaştırılmasını ve onların uluslararası planda izole edilmesini kardeş komünist partiler başta olmak üzere tüm uluslararası ilerici güçlerden istiyor, öte yandan Sovyetler Birliği'nin Suriyenin müdahalesine karşı kararlı ve tutarlı bir tutum izlediğini belirterek LKP lideri (Parti Genel Sekreteri) **Nicolas Chaou;** ise Lübnan'da **plânlı** bir genositin sürdüğünü belirtti ve Suriye müdahalecilerini; şiddetle eleştirdi.

İlerici Sosyalist Parti Başkanı Kemal Canpolat ise savaşmaya devam edileceğini açıkladı. Her iki güç de Komünistler ve Sosyalistler de Suriye müdahalecilerini suçladılar. Aynı sıralarda açıklama yapan **Yaser Arafat** da Suriyeli müdahaleci - yöneticileri sert bir şekilde yerdi ve Filistin direnme hareketinin boğulamayacağını, savaşa devam edileceğini belirtti. Daha sonraki gelişmelerde savaş devam etti. Falanjistler ülkeyi bölmek istedikleri ayırım hattını çekmek üzere yeni mevzilere bu arada Zahle ve Sayda kentlerine doğru saldırıya geçtiler. Lübnan'ın kuzeydoğusu ile güneydoğusu arasında uzanan 20 kilometrelik ateş hattında çarpış-

malar bütün şiddetiyle devam etti. Falanjistler son olarak Süleyman Faranjiyenin oğlu Toni Faranjiyenin komuta ettiği birliklerle Trablusşama saldırmak üzere harekete geçtiler. Bu saldırıya müdahaleci Suriye birlikleri de katıldı.

SBKP İLE LÜBNAN KOMÜNİST PARTİSİNİN ORTAK BİLDİRİSİ:

Gene bu sıralarda Avrupadaki gezilerini tamamlayıp Sovyetler Birliğine giden Nicolas Chaou başkanlığındaki Lübnan Komünist Partisi heyeti ile SBKP politbürosundan iki yönetici arasında yapılan görüşmeler sonucunda her iki Komünist Partinin de Lübnan iç savaşı konusundaki ortak görüşleri açıklandı, bu bildiride Lübnan'a müdahale yapılmasına karşı çıkılmış ve bu arada Suriye kınanmış ve Lübnanda çözüm yolunun önşartı olarak Suriye askerlerinin Lübnandan çekilmesi istenmiştir.

Aynı gelişimler doğrultusunda Sovyetler Birliği Lübnan yurtseverlerine ve Filistin direnişçilerine yeni silah, mühimmat ve lojistik destek göndermiştir.

Bilindiği gibi Sovyetler Birliği Suriyenin Lübnan'a müdahalesini önlemek için ciddi çabalar göstermiş, Başbakan Kossigin bu girişimi engellemek üzere Şam'a gitmiş fakat Suriyeliler buna rağmen müdahaleye geçmişlerdir. Daha sonra SSCB Suriye'nin Lübnan'da kan dökmeyi önleme adı altında yaptığı müdahalenin daha fazla kan dökmekten başka birşeye yaramadığını söyleyerek Suriye Birliklerinin Lübnan'dan çekilmesini istemiş ve bu isteklerini sürekli olarak açıklamıştı. Tel Zaatar katliamının hemen ertesinde FKÖ ile görüşen SSCB büyükelçisi SSCB'nin üzüntülerini ve dayanışma dileklerini FKÖ'ye ileterek, kendilerini desteklediklerini açıklamışlardı. Sovyet resmi kaynaklarının ve yorumlarının Suriye müdahalesine karşı bu kararlı tutumları arasında, ilk gündenberi düzenli Suriye Birliklerinin Lübnan'dan çekilmesinin yanısıra gene Lübnan'da faaliyet gösteren ve müdahaleciler lehine sağcı ve faşistlerle işbirliği yapan Suriye **El Saika** komandolarının ve Suriye gizli ajanlarının Lübnandan uzaklaşması yolundaki istekleri ve uyarıları da gelmektedir.

SON DURUM: SAVAŞAN İLERİCİ GÜÇLER VE HEDEFLER

Lübnan'da bugün uluslararası gericiliğe ve onların maşaları faşistlere karşı savaşan üç temel gücü tekrar vurgulayalım:

1 — Lübnan Komünist Partisinin öncülüğündeki Lübnanlı Komünist savaşçılar,

2 — İlerici Sosyalist Parti yanlısı Lübnanlı sosyalist güçler... Lübnanlı bu iki temel gücün yanısıra Komünist ve Sosyalistler dışındaki pek çok yurtsever ve anti-faşist de yurtsever ve ilerici kampın saflarındadır.

3 — Lübnanda gericiliğe karşı savaşmakta olan üçüncü güç Filistin Kurtuluşçuları (Lübnanda savaş veren Filistin direnişçileridir).

Lübnan iç savaşında ilerici güçler şu anda hangi hedefleri gütmektedirler:

- Faşist saldırı ve komplonun geriletilmesi için olanca güçle savaşmağa ve direnmeğe devam etmek, teslimiyetçi olmamak...
- Suriyeli müdahalecilere uluslararası baskılar yapılarak Suriye askeri birliklerinin Lübnan topraklarını tamamen terketmesini **öncelikle** ve özellikle sağlamak.
- Böylece desteksiz kalacak olan faşistlere ve diğer sağcılara karşı yeni zaferler elde ederek, Lübnan'ın faşistlerin istediği üzere bölünmesini engellemek. (Şu noktayı da hatırlatalım: Lübnan Komünistleri ve diğer patriotlar böyle bir olasılığın hâlen varolduğunu, bu ihtimalin önlenmemiş bulunduğunu belirtmektedirler).
- Lübnan'ın bölünmesini önlemenin başlıca iki temel şartı olduğu savaşan ilerici güçlerin bilincindedir:

a — Askerî zaferler kazanmak ve faşistleri geri püskürtmek. Bunun için önşart olarak Suriye müdahalecilerinin Lübnan'dan çekilmesini sağlamak,

b — Ulusal birliğin kurulması, ve bir sınıf savaşı olan bu mücadelede hristiyan, müslüman ya da mezhep ayırımlarının saçmalığının ve kandırmaca niteliğinin hristiyan emekçilere anlatılarak, ulusal birlik yolunda ciddi ve önemli adımlar atılması.

5 — Lübnan'da şu anda yaşayan 400.000 Filistinlinin haklarının korunması... Ayrıca bu saldırı ve komplo hareketi sadece Lübnan halkına değil, sadece Lübnandaki Filistinli göçmenlere de değil, aynı zamanda doğrudan doğruya Filistin Kurtuluş hareketine de yönelmiş bir karşı-devrim atağı olduğundan, olay sadece bir iç savaş yani Lübnan halkının sosyal kurtuluş savaşından ibaret değildir; bu savaş aynı zamanda Lübnan ulusunun ulusal kurtuluş savaşıdır da... Ve bundan da öte, Lübnan savaşı Filistinlilerin kurtuluş savaşının da bir parçasıdır... Ayrıca Falanjist güçler, zafer kazandıkları takdirde, Lübnan'daki yüzbinlerce Filistinli göçmenin çeşitli arap ülkelerine dağıtılmasını istemektedirler. Bu şekilde, emperyalist ve siyonist gericiliğin isteklerine tümüyle uygun olarak, bu ulus kısmen jenosit yoluyla imha edilecek, geri kalan büyük çoğunluğu ise ayrı Arap uluslarına gönderilerek, oralarda **asimilasyona** tabi tutulacaktır. Böylece koskoca Filistin ulusu sadece yurtlarının zaptedilmesi ve kendi yurtlarında, göçmen ve esir hayatı yaşar durumda tutulmakla kalmayacaklar ve onların ülkesel bütünlüklerinin yokedilmeleri, bir ulus olarak da varlıklarına son verilmiş olacaktır.

6 — Komünistler, sosyalistler ve diğer yurtseverler içsavaşa son

vermek ve ulusal birliği sağlamak için bir uzlaşma ve çözüm yolu bulmağa hazırdırlar. Ama bu uzlaşma çözümün ilerici güçlerin aleyhine, ulusal birliği yokeden teslimiyetçi bir yol olmaması kaydıyla Lübnanlı yurtsever savaşçılar silahlarını bırakabileceklerini belirtmektedirler.

7 — Lübnandaki ilerici güçlerin taleplerinden birisi de ülkenin demokratikleşmesi için gerekli siyasî reformların yapılması, ayrıca acil ekonomik reformların da somut bir programla (göstermelik değil) gerçekten uygulanmasıdır.

LÜBNANLI KOMÜNİSTLER DURUMU NASIL GÖRÜYORLAR VE NE İSTİYORLAR:

Yukarıda belirtilen tüm bu hedefler, yurtsever cephenin ortak istekleridir. Lübnan Komünistleri karamsar değillerdir. Son kayıplara rağmen son altı ayın genel dökümü yapıldığında, hâlâ da ilerici ve yurtsever güçlerin daha avantajlı olduğunu belirtmekte ve Suriye'nin müdahalesiyle değişmeye başlayan güç dengesinin henüz kesinlikle gerici güçlerden yana dönmediğini dile getirmekte, düzenli ordu birlikleri halinde kurulacak bir askeri reorganizasyonu, zorunlu görmektedirler.

Öte yandan, Lübnan Komünist Partisi ve diğer yurtsever, anti-faşist güçler, Suriye'nin çekilmesinin mümkün olduğu yolundaki umutlarını yitirmemişlerdir. Suriyenin uluslararası planda tecrit edilmesinin müdahalecilerin cesaretini ve cüretini kırmağa başladığını belirten Komünistler tüm dünya ilerici güçlerinin bu konudaki çabalarını zorunlu görmekten başka, Suriyeli Komünistler başta olmak üzere Suriyedeki tüm ilerici güçlerin, Suriye halkının ve ordu içindeki ilerici unsurların müdahalecilere karşı tepkilerini ergeç sertleştireceklerini ve müdahaleci güçlerle Suriyeli ilerici güçler arasındaki çelişkinin derinleşeceğini ifade etmektedirlr.

Lübnan Komünistlerinin, Sosyalistlerinin, diğer ilericilerinin ve Direnişçi Fiilstin Kurtuluşlarının devrimci savaşa devam ve teslim olmamak yolundaki görüşlerinin — Tel Zaatar Katliamını izleyen günlerde — dünya devrimci kamu oyuna ulaşmasından sonra en son gelen haberler, falanjistlerin belli kentlere saldırmalarına karşılık, Lübnan İlerici Güçleri ile Filistin Kurtuluşçularının «ortak güçlerinin» meydana getirdiği askeri birlikler, dağlık yörelerdeki savunma mevzilerinden haftalardan beri ilk kez dışarı çıkarak Ayn El Ramaneh bölgesinde sağcı kuvvetlere karşı saldırıya geçmişlerdir. Gene İlerici Lübnan güçleriyle Filistin kurtuluşçularının ortak birlikleri Beyrutun güney kesimlerinde Sıya'da Hristiyanlara karşı saldırıya geçtikleri bildirilmektedir. Gene son gelen haberlere göre Hris-

tiyanların doğuda giriştikleri yeni bir saldırı ilerici güçler tarafından püskürtülmüştür.

Bugün bütün dünyadaki tüm devrimci güçler, Lübnanda emperyalist kuklası faşistler ve sağcılar ile Lübnanlı tüm yurtsever güçler ve Filistinli savaşçılar arasındaki kıyasıya mücadeleyi dikkatle izlemektedirler. Tüm dünya devrimci güçleri, Lübnan ve Filistin halklarının ulusal ve sosyal kurtuulş için verdikleri bu ölüm kalım mücadelesinde, bu ilerici ve kurtuluşçu **devrim güçlerinin** yanındadırlar. Bütün dünya devrimcilerinin kalbi onlarla birlikte çarpmaktadır.

ŞİLİ İŞÇİ SINIFIYLA VE YURTSEVERLERİYLE DAYANIŞMA GÜÇLENİYOR

LUİS CORVALAN'A Özgürlük

Üç yıl önce 11 Eylülde Amerikancı faşist Pinochet çetesi bir faşist cunta ile Anayasal hükümeti devirmiş ve bu ilerici, halkçı hükümetin yerine, faşizmin, Amerikancı tekelci sermayenin açık terörist diktatörlüğüne dayanan kanlı despotizmini geçirmişti.

Sayıları onbinlere varan komünist, sosyalist, diğer yurtsever işçi, emekçi, aydın, öğrenci faşist komploya karşı direnirken, öldürüldüler. Gene onbinlercesi zindanlara, konsantrasyon kamplarına atıldılar. Bunların bir kısmı daha sonradan demokratik baskılar nedeniyle serbest bırakıldılarsa da şu anda halen binlerce siyasî tutuklu, Şili'nin Tres Ayamos Zindanlarında en kötü sağlık şartları altında, binbir türü denenen işkence uygulamalarına uğrayarak Volpariso Militarist Bahriye Mahkemesinde yargılanmalarını beklemektedirler.

Amerikan uşağı Pinochet çetesi liderliğindeki Şili cellatları binlerce siyasî tutukluya ağır işkenceler yapmışlardır. Tutuklamalar ve işkenceler pervasızca ve en aşağılık biçimde devam etmektedir.

Şili kasaplarının elindeki 1 no. lu tutuklu **Şili Komünist Partisi** Genel Sekreteri LUİS CORVALAN'dır. Luis Corvalan ve diğer yoldaşları,

Şili mezbahalarındaki en hunhar işkencelere karşı kahramanca göğüs gererek, diğer anti-faşist tutuklulara moral, güven ve cesaret veren öncü savaşçılar olmuşlardır. Şili komünistlerinin, sosyalistlerinin ve diğer yurtseverlerinin her türlü faşist uygulamaya, cinayete ve caniyane işkencelere karşı gösterdikleri yüksek direnç, LUİS CORVALAN başta olmak üzere seçkin proletarya savaşçılarının yüksek metanetlerinde kahramanca dirençlerinde, sarsılmaz azimlerinde ve yılmaz inançlarında simgelenmiştir.

Şili işçi sınıfının ve onun öncü siyasal müfrezesinin, onun seçkin evlatlarının başını çektiği bugünkü Şili Anti-faşist yurtsever mücadelesi, 11 Eylül 1973 darbesinden beri tüm dünya halklarınca, tüm dünya ilerilerince desteklenmiştir. Bu konuda ilk gündenberi güçlü bir enternasyonalist ve anti-faşist dayanışma gerçekleştirilmiş, bu dayanışma dünya çapında her geçen gün yaygınlaştırılmış, sağlamlaştırılmıştır.

Bugün LUİS CONVALANA ÖZGÜRLÜK, «ŞİLİDEKİ SİYASİ TUTUKLULARA ÖZGÜRLÜK», «ŞİLİ HALKINA ÖZGÜRLÜK», «KAHROLSUN ŞİLİ KASABI PİNOCHET», «KAHROLSUN ŞİLİ KATİLLERİ», «YAŞASIN ŞİLİ İŞÇİ SINIFININ VE YURTSEVERLERİNİN ANTİ-FAŞİST SAVAŞI» ve benzeri sloganlar milyonlarca dünya işçisinin, aydınının, demokratının dilindedir, zihnindedir, gönlündedir, yüreğindedir... Milyonlarca enternasyonal afiş yeryüzünde onbinlerce devrimci-ilerici kuruluşun odalarında, anti-faşistlerin evlerinde enternasyonalist dayanışma sembolü olarak asılıdır.

Türkiye'de de Şili halkıyla enternasyonalist ve anti-faşist dayanışma her geçen gün yayılmış ve güçlenmiştir.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, bu yıl 11 Eylül'de «Şili işçi sınıfıyla ve yurtseverleriyle Dayanışma Gününe» kitle gösterisi ile katılma kararı almıştır.

Böylece onbinlerce Türkiye işçisinin daha Şili'deki kardeşleriyle dayanışma olanakları doğacak, bu konudaki enternasyonalist dayanışma Türkiye'de de çok daha geniş işçi ve emekçi kitlelerini, aydın ve öğrencileri kucaklayacaktır.

TÖB-DER KURULTAYI ÜZERİNE

R. KEVKEP

Temmuz ayının sonunda (24-27 Temmuz'da) yapılan TÖB-DER Üçüncü Kurultayı Türkiye devrimci - demokratik hareketinin, son zamanlardaki, en önemli kongresi oldu.

Türkiye sosyalist ve demokratik hareketinin bölünmüşlüğünün ve dağınıklığının Üçüncü Kurultay'a yansımış olduğu kongre öncesinde ilerici gazetelerde çıkan ilgili haberlerden anlaşılmaktaydı. Kongre öncesinde kurultay yönetimine aday olan irili ufaklı çeşitli grupların varlığı gazetelere yansıdı.

Kongre'de Gruplaşmalar Normaldir

Emekçi halkımızın en önemli ve en dinamik aydın kesimlerinden olan, kendi kurtuluşunu işçi sınıfının kurtuluşuyla birlikte gören ve bu nedenle işçi sınıfının en yakın emekçi aydın müttefikleri olan öğretmen kitlesinde 1960'ların sonundan itibaren gözlenen ve son yıllarda iyice belirginleşen bilinçlenme ve politikleşme nedeniyle, bu devrimci-ilerici kitlenin ileri demokratik örgütlenmesini temsil eden TÖB-DER'e, Türkiye solundaki çeşitli bölünmelerin yansıması doğaldı. Örgütün birlik ve bütünlüğünün zedelenmemesi, demokratik kitle örgütünün niteliklerinin doğru kavranması ve TÖB-DER bir siyasi parti ya da grup gibi bakılmaması ve de örgüt içi demokratik merkeziyetçi işleyiş çiğnenmemesi koşuluyla farklı siyasî demokratik eğilimlere mensup üyelerin kendi düşünsel çizgileri çevresinde toplanması doğaldır. Şüphesiz ki, sosyalist hareketimizin birliğinin sağlanması, devrimci demokratik hareket içindeki sosyalist etkinliğin yani işçi sınıfı bilimi prensiplerinin artmasıyla, demokratik örgütlerdeki ayrı düşünsel gruplaşmalar da asgariye inecektir. Fakat demokratik kitle örgütlerinin nitelikleri gereği, ayrı düşünsel çizgideki üye topluluklari bu yığın örgütlerinde daima bulunacaktır. Zaten bir demokratik örgütün, siyasî bir parti gibi ideolojik

bakımdan homojen olması beklenemez. Demokratik fonksiyonlarından uzaklaştırır, temsil ettikleri kitle tabanından tecrit eder. Ve bir demokratik zümre içinde birden fazla meslek kuruluşunun bulunmasını istemek demektir ki, bu da sözkonusu zümrenin bölünmesinden ve güç zaafına uğramasından başka bir sonucu doğurmaz.

Açık ki, TÖB-DER'deki gruplaşmalar, Türkiye sosyalist ve demokratik hareketin bugünkü dağınıklığının ve bölünmüşlüğünün bir sonucu olarak sayıca fazladır, ama bu grupların büyük çoğunluğu ve gerek tabanın, gerekse delege çoğunluğunun yönelimleri TÖB-DER örgütü içinde, demokratik merkeziyetçilik ilkelerini çiğnemeden ve örgütsel birlik ve beraberliği güçlendirerek çalışacak bilinçteki düşünsel gruplardır.

Kongreyi etkileyen eğilimleri, demokratik örgüt anlayışı açısından başlıca iki ana gruba toplayabiliriz:

1 — TÖB-DER'in bir demokratik örgüt olduğu gerçeğinin bilincinde olan, bu bakımdan ona bir siyasî kuruluş kimliğini yakıştırmayan, örgütün temel demokratik doğrultusunu saptırmağa ve onu öğretmen kitlesinden koparmağa ve dolayısıyle amaçlarından uzaklaştırmağa karşı olan düşünsel çizgiler,

2 — TÖB-DER'i kitle tabanından kopararak çarpık — veya Maoculuk gibi tamamen sapık, karşı devrimci — doğrultuya sokmağa çalışan, örgütü amacından uzaklaştırıp, ona «büyük siyasî işlevler» yüklemeğe hazırlanan maceracı ve Maocu eğilimlerin TÖB-DER üzerine (içine) uzanan tasallutları,

Kongre başında bu iki eğilimin desteklediği iki ayrı divan heyeti bulunuyordu. Birinci eğilim 70 oy farkla divanı kazandı.

Yukarıda belirttiğimiz ayırım, TÖB-DER gibi bir demokratik örgütün işlevleri, nitelikleri ve işleyiş ilkeleri konusunda anlaşmış gruplara göre yapılmış bir tasnifti.

Ama bu ana gruplaşmalar Kongre süresince belirli düşünsel eğilimler yönünde ayrı ayrı kümelenmelere ve ayrışmalara girdiler. Bu bakımdan bilimsel kriterler açısından da varolan belli başlı düşünsel eğilimlerin analizini kendi savunduğumuz dünya görüşü ve bağlı bulunduğumuz bilimsel prensipler açısından yapmamız gerekiyor.

Yukarıda belirttiğimiz birinci grup,

a — İşçi sınıfı sosyalistleri,

b — Sağ-sosyalistler,

c — Sosyal demokratlardan oluşmaktaydı.

Bu kategorilerden (a) kategorisinde aralarında belirli farklar bulunmakla birlikte genel vasfı işçi sınıfı sosyalizmine, bilimine bağlılık olan üç grup bulunmaktaydı.

Burada sağ-sosyalistler diye adlandırdığımız ilerici eğilim tek gruptan ibaretti.

Gene, sosyal demokratlar kendi aralarında sağ ve sol-kanat ayırımı gözetmeksizin genellikle sol-kanat sosyal demokratlarının hakim olduğu bir grup halindeydiler.

Azamî İttifakı Önleyen Neden: İlkesizlik ve Grupçuluk

Hemen şurasını belirtmek gerekir ki yukarıda saydığımız tüm grup-

ların ortak bir demokratik örgüt yönetim oluşturmaları demokratik örgüt ilkeleri açısından mümkündü. Fakat böyle bir ortak yönetim kurulamadı, çünkü; (b) kategorisinde belirttiğimiz grup, (a) kategorisindeki gruplardan birisini hiçbir neden göstermeksizin — bilimsiz ve ilkesiz biçimde reddetti, böyle bir grubu tanımadığını ve tanımak istemeyeceğini ısrarla ve döne döne vurguladı, buna hiçbir gerekçe gösteremedi — ama gerçekte grupçu ve dar rekabetçi bir anlayışla politik plandaki bir ayrılmanın demokratik plandaki kan davasını güttü. Sözkonusu eğilim sadece bununla yetinmedi, aynı zamanda (c) kategorisinde belirttiğimiz sosyal demokrat eğilimi de, bu doğrultuda etkilemeğe ve yanına almağa çalıştı. Öte yandan (a) kategorisindeki diğer iki grup, somut bir olgu olan hem Türkiye sosyalist ve demokratik hareketi açısından, hem de TÖB-DER açısından önemli bir sosyal varlık kimliğini taşıyan bir grubun, bir başka grup tarafından tecrit edilme politikasına rıza göstermediler. Böylece (b) kategorisindeki grubun gerçekte demokratik örgüt ilkelerine hiç uygun düşmeyen, siyasal platformla demokratik örgüt platformunu biribirine karıştıran tutumu nedeniyle, başlangıçtan itibaren böyle geniş bir ortak yönetimin oluşturulma çabaları suya düştü. Buna rağmen (a) kategorisindeki işçi sınıfı sosyalisti gruplar kongre başlangıcına kadar çabalarını esirgemediler. Fakat sonuçta (b) ve (c) kategorisinde gösterdiğimiz ilerici gruplar ayrı bir ortak liste olarak çıktılar (ve ne yazık ki, Maoculardan asgari 80 düzeyinde oy aldılar. Kongrede mevcut üç Maocu grup açık bildirilerle «ehveni şer» gördükleir, zararsız gördükleri bu iki grubun ittifakını, en tehlikeli gördükleri gruplara karşı desteklediler. Nitekim daha sonra Maocu yayın organlarında bu politikanın doğruluğu uzun uzun anlatıldı, nedenleri izah edildi.)

Aralarındaki belli görüş ayrılıklarına rağmen işçi sınıfı sosyalizmi doğrultusundaki üç gruba gelince, bu gruplar arasındaki ittifak çabaları çeşitli aşamalardan geçerek olgunlaştıysa da, son anda bu üç gruptan bir tanesi, temel bir örgütsel yönetim ilkesinde ayrı bir tutum takındı. Burada ortaya çıkan ayrılık noktası şuydu: (a) kategorisindeki üç gruptan ikisi, Ankara dışından Merkez Yürütmeye seçilecek öğretmenlerin şayet Ankaraya tayinleri gerçekleşmezse, bunların profesyonel olarak TÖB-DER tarafından istihdam edilmesi yolunda tüzük değişikliği yapılmasını öngörmekteydiler. Üçüncü grup uzun süre bu ilkeyi kabul ettiği halde, son anda ortak listelerin hazırlanması anında Merkez yürütmedeki profesyonellerin sayısı konusunda anlaşmazlık çıkartarak ittifakı bozdu ve ittifaktan ayrıldı. Ayrıca Kongreye gidip tüzük tadili aleyhindeki her iki konuşmayı da üstlendi. İttifakı bozma gerekçesi olarak, sözkonusu ilk iki grubun MYK üyelerinden dokuzunun birden profesyonel olmasını önerdikleri, oysa kendilerinin 3 kişiyi önerdiklerini anlaşmazlığın buradan çıktığını açıkladı. Oysa Kongre kulislerinde açıkça belirtildiği ve adı geçen iki gruptan birisinin kongre öncesi bildirgesinde de yayınladığı gibi, 9 üyenin dokuzu için birden profesyonellik önerisi getirilmemişti, böyle birşey yoktu. Getirilen ilke Merkez Yürütme Kuruluna

Ankara dışından seçilecek üyelerin profesyonel olmalarıydı: ve bu bir **ilkeydi**. Bu sayı sıfır da olabilirdi, 5 de olabilirdi. Veya daha fazla ya da daha az da olabilirdi.

Profesyonellik ve Demokratizm Gerekleri

Gene ittifakı bozan grup, çok iyi bilir ki, TÖB-DER gibi 120 bin civarında üyeyi ve 600'den fazla şubeyi barındıran, binbir türlü burjuva baskısına karşı mücadele eden, pek çok devrimci-demokratik görevleri bulunan, ayrıca önümüzdeki dönemde kendisini çok daha büyük işlevler ve ödevler bekleyen, örgütlenmesini de yaygınlaştırıp geliştirmek, örgütsel yapısını sağlamlaştırmak, dışa, egemen güçlere karşı daha yaygın, daha etkin mücadeleler vermek zorunda olan bir örgütün merkez yöneticilerinin hepsinin profesyonel olması bir zaaf değildir, tam tersine kaçınılmaz bir zorunluluktur. Nasıl ki, hiçbir sendikanın yürütme komitesi üyeleri genellikle tümüyle profesyonel oluyorlarsa, — hatta sendikaların şube birimlerinde bile çoğu kez birden fazla profesyonel yöneticiye ihtiyaç oluyorsa — TÖB-DER gibi böylesine büyük bir örgütte merkez yürütme kurulunun dokuz üyesinin birden profesyonel olması yanlış mıydı? Kaldı ki sözkonusu iki grup tarafından getirilmiş olan öneri herhangi bir rakam belirtmiyordu, profesyonelliği sadece Ankara dışından seçilecek ve tayinleri Ankaraya yapılamayacak merkez yürütme üyeleri için öngörüyordu.

Bu konuyla ilgili, bir başka nokta da şu: öyle bir örgüt düşününüz ki, bunun merkez yürütme kurulu üyelerinin tümü, genel merkezin bulunduğu ilden (Ankara'dan) seçilmektedir. Bunun nedeni olarak da profesyonellik ilkesi reddedilmektedir. Bu anti-demokratik bir ilkedir. Merkez yöneticilerinin sadece Ankara'dan seçilmesi kaydı, geçmiş TÖS'de konulmuş olan, TÖB-DER'de de devam eden yanlış bir ilkedir, hatalı bir uygulamadır. Önerilen tüzük değişikliği bu anti-demokratik ilkeyi de kaldırmak doğrultusunda bir girişimdi. Yine sendikalardan bir örnek verecek olursak, sendikaların en etkin ve aktif merkez karar ve icra organı olan Yürütme Komitesinin üyelerinin hepsinin birden sendika merkezinin bulunduğu ilden seçilmesi olağan mıdır? İşçi sınıfı bilimine ve demokrasisine bağlı olmakla böyle bir ilke bağdaşır mı, Dünyanın hangi devrimci - demokratik örgütünde böyle bir «ilke» görülmüştür? Ayrıca TÖB-DER yöneticilerinin hepsinin merkezin bulunduğu ilden (Ankaradan) seçilmesi yani bu kişilerin Ankara'da çalışan öğretmenlerden veya gelirini öğretmenlik dışında kazanan TÖB-DER üyelerinden seçilmesi, Merkez Yürütme Kurulunun ve onun üyelerinin görevlerini yanlış anlayan bir eğilimdir. Diyelim ki, TÖB-DER üyelerinin tümü Ankara'da öğretmen olarak çalışan veya başka bir işte çalışan, yani hergün düzenli mesai yapan kişilerden seçildiği takdirde ne olacaktır? Bu yöneticiler sadece toplantılara gelip karar alan, genel merkezin bürokratik-kırtasiye işlerini kovalayan ve hergün çalıştığı için Anadolu teşkilatını gezemeyen, teşkilattan kopuk masa başı yöneticileri olmayacaklar mıdır? Ankara'da öğretmen olarak çalışan TÖB-DER

üyelerinden merkez yöneticisi olarak seçilenler, okullarında yarım günlük mesai bile yapsalar, vakitlerini sadece TÖB-DER genel merkez çalışmalarına ayırabilecekler teşkilâtla ve teşkilâtın sorunlarıyla bilfiil ilgilenemeyecekler, teşkilâtı gezemeyeceklerdir. Bu gibi öğretmen yönetici arkadaşlar ancak hafta sonlarında en yakın şubelere gidebiilrler, ayrıca şubat ve yaz tatillerinde teşkilâtla ilgilenirler ki, bu dönemler de yerel örgütlerdeki üye arkadaşlarının çoğunun tatile çıktıkları okulların açık olmadıkları dönemlerdir. Ankara'da öğretmen olarak çalışmayan TÖB-DER üyelerinin merkez yöneticisi seçilmesine gelince, onların işi daha da zordur. Öğretmenlerin çoğu gibi onların yarım günlük mesaileri veya haftada belirli ders saatleri de yoktur. Çoğunlukla yaz kış haftada beş gün çalışmak zorundadırlar. Şu halde bu arkadaşlardan da — ne denli yetenekli olurlarsa olsunlar — birer merkez yürütme kurulu üyesi olarak büyük randıman beklemek haksızlık ve hayalcilik olur. Kaldı ki son bir faktör de şudur: diyelim ki, tüm merkez yöneticilerinin Ankaradan seçildiklerini kabul edelim; ve diğer önemli örgütsel pürüzleri bir an olsun unutalım.. Böyle bir durumda bile, bu arkadaşların bakanlık tarafından Anadolu'ya sürgün edilmeyeceklerinin, ya da — öğretmenlik yapmayanlar için — bu arkadaşların işverenler tarafından işten atılmamalarının garantisi nedir? TÖB-DER gibi burjuvazinin ve faşizmin şimşeklerini fazlasıyla üzerine çeken bir örgütün merkez yürütme kurulu üyesi olmağı bakanlık veya egemen gerici güçler alkışlarla karşılamayacaklardır herhalde.

Şu halde olaya neresinden bakılırsa bakılsın, profesyonellik konusunda başta kabul edilmiş ortak bir ilkeyi, sonradan tevil eden veya değiştirmeğe çalışan ve böylece ittifaktan çekilen arkadaşlar bizce hatalı davranmışlardır. Nitekim genel kurulda sadece bu grubun sözcüleri tüzük değişikliği aleyhine konuşmuşlar, çeşitli olumsuz unsurları da uyarır duruma düşmüşlerdir. Ve maalesef sık sık kendileri dışında herkese «her soydan ve boydan bozguncu» deyimini kullanmağa pek alışkın olan bu arkadaşlar, bizzat kendi söyledikleri «her soydan ve boydan bozguncu» ile birlikte profesyonellik ilkesi aleyhine oy kullanmışlardır, bu ilkesiz ve hatalı tutumları, istemeyerek de olsa, onları, — kendi deyimleriyle «her soydan ve boydan bozguncu» ile — bu konuda paralel davranır duruma düşürmüştür. Tüzük değişiklik önergesi — sonradan yönetime gelen — ilk iki gruptan başka tüm grupların **ortak oyları** ile reddedildi.

Buna rağmen, sözkonusu grup ittifakı bozmakla birlikte seçimler öncesinde yayınladığı bir bildiri ile (a) grubunda saydığımız ilk iki grubun ortak listesini destekleme kararı almışlardır. Ne var ki, burada da sözkonusu ilk gruptan birisine küfretmeği ihmal etmemişlerdir. Ayrıca kendi gruplarındaki üyelerin bir kısmının yeterince homojenleşmemiş unsurların bu grup kararına uymadıkları tesbit edilmiştir.

Bu çıkan aksaklığa rağmen, kongre işçi sınıfı biliminin ve bu bilime şaşmaz biçimde bağlılığın başarısı ile sonuçlanmıştır. Bu olguya bilim adına sevinmek gerekir. Ayrı-

ca bilimin gösterdiği demokratik örgüt ilkelerinin henüz yeterince yerleşmemesinden doğan yukarıda belirttiğimiz ilkesizlikler ve hatalar elbette zamanla aşılacak, örgüt prensipleri kökleşecek, bu gibi yanlışlar azalacaktır.

DİĞER GRUPLAR:

Yukarıda ikinci grupta topladığımız gruplara gelince, bunlar genel olarak bilim deyimiyle üç adet solkanat revizyonizmi eğilimi ile, üç adet Maocu eğilimi içlerinde barındırmaktaydı.

Maoculuğun karşı - devrimci ve anti - demokratik karakteri üzerinde hatırlatma yapmağa gerek yok. Bu çizgi, kendisine en fazla düşman ilan ettiği grupların yönetime gelmemesi için, yukarıda da belirttiğimiz gibi, b ve c gruplarının ortak listesini desteklemişlerdir.

Geriye kalan üç «sol» çizgiden birisi seçimleri boykot ederek kongreden çekilmiştir. Diğer ikisi ise iki ayrı liste halinde seçimlere katılmışlar, ikisinin toplamı olarak, ilk gün kongrede yapılan yoklamada tesbit edilen mevcut delege sayısının beşte birinden daha azını almışlardır.

TÖB-DER'i Bekleyen Acil ve Önemli Sorumluluk

Genel başkan arkadaşın da belirttiği gibi, kongremiz sona ermiştir, gruplar da sona ermiştir, bundan sonra devrimci ve demokratik ilkeler ışığında güçlü bir örgütsel birlik içinde egemen ittifaka ve tüm egemen gericiliklere karşı daha etkili, daha inançlı olarak yolumuza devam etmek, mücadelemizi güçlendirmek görevi bizleri beklemektedir. Emperyalizme ve faşizme karşı, kol kola, omuz omuza...

Üçüncü Kongre eğer bazı yaralar açtıysa, bu geçici ve yüzeysel yaralardır ve daha şimdiden kabuk bağlamıştır. Yeni seçilen yönetim bu yaraları prensipler ve bilim rehberliğinde tümüyle iyileştirmeli, örgütsel bütünlüğü güçlendirmelidir. Bunun için başlıca dışarıdan tahriklerle beslenen bir avuç bozguncu - Maocu dışında örgüt içindeki yanlış eğilimler giderilmeyecek gibi değildir. TÖB-DER yönetimi ancak birlikten ve beraberlikten yana davranarak, bilimsel prensiplerin ısrarlı savunucusu ve takipçisi olarak, geniş öğretmen kitlesini temsilen emperyalizme, faşizme, şovenizme, tekellerin egemenliğine karşı, bağımsızlık, demokrasi ve barış doğrultusunda etkin bir mücadele sürdürerek, pasifizme ve serüvenciliğe düşmeyerek bu gibi eğilimlere ödün vermeyerek, örgüt içindeki ayrılıkçı eğilimleri önleyerek daha güçlü bir TÖB-DER'in, daha etkin bir mücadele örgütünün yaratılmasında yönlendirici ve katalizör rolü oynayabilir.

Yeni TÖB-DER yöneticisi arkadaşlar, daha kongre seçimleri bittiği andan başlayarak prensipli bir şekilde toparlayıcı ve birleştirici çabalara başlamışlardır, iyi niyetlerini, dürüstlüklerini, açıkyüreklilikleri ve açık politika güden kişiler olduklarını dosta düşmana gerek kongre öncesindeki hazırlık çalışmalarında ve görüşmelerinde, gerekse kongre sırasındaki ağırbaşlı ve ciddi tutumlarında ve de kongre sonlarındaki tutumlarında göstermişlerdir.

Kongreye katılan grupların hemen hepsi, kongre sırasında yayınladıkları bildirilerde, hem karşı ka-

bul ettiği gruplara, hem de ittifak kurmak isteyip kuramadığı gruplara ağır suçlamalar yöneittikleri, TÖB-DER'e, bir devrimciye veya demokrata yakışmayan küfürler savurdukları halde, sadece seçimi kazanan iki grup kongre sırasında yayınladıkları bildirilerde serinkanlılıklarını korumuşlar, dedikoduya tenezzül etmemişler, küfür ve benzeri kırıcı davranışlardan titizlikle kaçınmışlar, kendilerini kongre ortamının sinir gerginliğine, ve heyecanına, öfkelerine kaptırmayarak kritik anlarda bile duygulara ve sübjektivitelere değil, bilime ve prensiplere bağlı olduğunu göstermişlerdir. Kurultay sırasında birbirine yakın demokratik-ilerici gruplar bile birbirlerine ağır dille çatmaktan kendilerini alamazlarken, gerçekte bu grupların büyük çoğunluğunun faşizme ve emperyalizme karşı, tekellerin egemenliğine karşı, gerici-şoven eğitime karşı, **omuz omuza, kol kola mücadele edecek** kişiler olduklarını unutmuşlardır.

Yönetime gelen ekipler ise, böyle ucuz suçlamalara, sivri ve taşkın sataşmalara düşmeyerek yönetime gerçekten lâyık olduklarını, TÖB-DER'de ilkeli bir birlik ve beraberlik yaratacaklarını, hem kongre öncesinde, hem de kongre sırasında ispatlamışlardır. Elbette bu göstergelerin, örgütsel birlik konusunda gösterilecek yoğun ve ciddi, bilimsel çabalarla geliştirilmesi ve pratik içinde bu olumlu kanıların pekiştirilmesi zorunludur. Yeni yönetim sadece sahip olduğu güveni korumakla kalmamalı, bu güveni hem güçlendirmeli ve hem de yaygınlaştırmalıdır. Yönetimin, daha seçilmeden önce, hatta kongre öncesinden başlayarak sürdürdüğü tutumlar ve izlediği politikalar, bu arkadaşların TÖB-DER'de grupçuluk ve ayrılıkçılık gütmeyeceklerini, tersine birleştirici ve toparlayıcı olacaklarını göstermişlerdir. Bu olumlu doğrultu, örgütsel başarılarla derinleştirilmeli ve en önemlisi bağımsızlık, demokrasi ve barış doğrultusundaki çabalarla, kültürel, eğitsel ve düşünsel yöndeki ciddi uğraşlarla ve tutarlı, istikrarlı, bir politika ile pekiştirilmelidir.

Olasıl en yüksek başarıyı elde etmek için olasıl en yüksek elbirlikçi (kollektif) çalışmayı ve ruhu yaratmak zorunludur. Başarının birinci önkoşulu, bilimin kılavuzluğu, kollektif çalışma, örgütsel prensiplere bağlılık ve fedakârlıktır. Bunlar başarı için **gerek koşul** niteliğindedir.

Gerek önemli bir toplum kesimini kucaklayan öğretmen kitlemiz, gerekse onun ilerici örgütlenmesi olan devrimci-demokratik örgütümüz TÖB-DER, bu gerek koşulların yaratılması için elverişli bir ortama ve ileri bir bilinç düzeyine sahiptir. Bu **gerek koşulun** üzerine kurulacak olan **yeter koşul** ise, TÖB-DER'in ülkemizdeki tüm ilerici-demokratik güçlerle demokratik güçbirliğini ve işbirliğini gerçekleştirmesi, Türkiye düzeyinde verilmekte olan genel bağımsızlık, demokrasi ve barış mücadelesinde sağlamca yerini almasıdır. TÖB-DER sadece genel devrimci-demokratik harekette güçbirliği içinde aktif olarak bulunmakla kalmayacak, aynı zamanda kendi özgül demokratik mücadelesinde de, yani öğretmen kitlesinin özgül sorunları ve hakları uğruna vereceği mücadelesinde böyle bir demokratik güçbirliğine ve dayanışmaya gereksinme duyacaktır. İşte başarının yeter koşulu da budur.

Kolombo Konferansı Dünya Ulusal Kurtuluş Haraketi Yolunda Olumlu Kararlar Aldı

16-19 Ağustos tarihleri arasında Sri Lanka'nın başkenti Kolombo'da yapılan Bloksuzlar Konferansı'na 84 ülke katıldı. Aralarında Endonezya, Arjantin, Bolivya ve benzeri son derece gerici devletlerin, aktüel faşist rejimlerin de bulunduğu bu konferansta, **büyük çoğunluğu** hiç şüphesiz anti-emperyalist güçler oluşturmaktaydı. Nitekim Maocuların konferanstan hoşnut kalmaması ya da faşist Endonezya'nın Dışişleri Bakanı Adam Malik'in konferanstan şikâyetçi olması da bu olgunun kanıtlarıydı.

Gazetelerden edindiğimiz bilgiler Konferansın olumlu bir şekilde geçtiği ulusal kurtuluşçu (anti-emperyalist yönde) kararlar alındığı, ayrıca barış lehine ilerici sonuçlara vardı. Bazı ekonomik yardımlaşma ve işbirliği kararları alındı. Ortaklaşa bir haber ajansının oluşturulması kararlaştırıldı... vb... vb...

Konferansın gündemindeki önemli özgül maddelerden Lübnan'da, Lübnan halkından yana çözümler konusunda temenni kararları alındı, Kıbrıs'da Birleşmiş Milletler Kararlarının uygulanması, yani «istila kuvvetleri» olarak ilan edilen T.C. askeri birliklerinin adadan çekilmesi, Kıbrısın tüm yabancı askerlerden ve üslerden arınmış bir ülke haline gelmesi, Kıbrıs

Cumhuriyetinin ihlâl edilmiş toprak bütünlüğünün ve hükümranlığının geri verilmesi istendi. Ayrıca gayrı-meşru bir kuruluş olan Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin konferansa katılmak için gösterdiği tüm direkt ve dolambaçlı çabalar reddedildiği gibi, oraya kulis yapmak üzere gelmek isteyen KTFD temsilcisi Vedat Çelik'e Sri Lanka hükümeti tarafından vize dahi verilmedi.

Konferansta konuşan Küba Halk Cumhuriyeti, Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti gibi devrimci sosyalist ülkelerin delegasyon başkanları önemli konuşmalar yaptılar.

Kolombo Konferansı'nın önemli özelliklerinden birisi de uluslararası Maocular için yeni bir hüsran ve yenilgi olmasıydı. Çünkü bu ülkeler, **bloklar dışı oldukları** halde, ve gene bu ülkeler Maocuların gözünde «dünya devriminin temel gücünü temsil ettikleri» halde Maocuların karşı-devrimci «iki süper devlet» teranesine iltifat eden olmadı. Tam tersine bu ülkelerin büyük çoğunluğu Amerikan emperyalizmine ve Maocuların «ikinci dünya» dedikleri AET emperyalizmine, genel olarak tüm emperyalizme çatıp, sosyalist ülkelerle ekonomik işbirliği ve yardımlaşmayı övdüler, konferansın ağırlığının sosyalist sistemle yakın ve özellikle SSCB ile dayanışma içinde olan genç ulusal devletlerden oluştuğu görüldü. TASS Ajansı Kolombo Zirvesinde alınan ekonomik kararları bütün sosyalist ülkelerin desteklediğini açıkladı. (24.8.1976).

Konferansın nihaî metni bu satırlar yazıldığı sırada henüz elimize geçmiş değildi. Konferansla ilgili diğer çeşitli belgesel metinlerden elde ettiklerimizi ise vaktin darlığı nedeniyle Türkçeye çevirip dizgiye yetiştiremedik. Bu konuda sağlayacağımız diğer belgelerle birlikte ileride daha etraflı bilgi verebileceğiz. Bu sayıda sadece konunun güncelliği nedeniyle bloksuzlarla ilgili bilimsel bir çeviri yazı yayınlıyoruz.

Asya'da Güvenlik Sorunları ve Bloksuzluk Politikası

Çağdaş dünyaya bir göz attığımızda, daha yakın zamanlarda Batı'nın sömürgesi ya da yarısömürgesi olan devletlerin egemenliklerinin güçlenmesi ve uluslararası alandaki etkilerinin hissedilir ölçüde artması gibi son yıllarda meydana gelen önemli değişikliklere dikkat etmemek olanaksızdır. SBKP M.K. Genel Sekreteri Leonid İlyiç Brejnev'in, Sovyet komünistlerinin XXV. Kongresi'ne sunduğu raporda belirttiği gibi, «Bu devletlerin çoğu hakkında, onların, bağımsızlıklarını güçlendirmek, halklarının çoğu hakkında, onların, bağımsızlıklarını güçlendirmek, halklarının sosyal, ekonomik ve kültürel gelişme düzeyini yükseltmek arzusuyla emperyalizme karşı kendi politik ve ekonomik haklarını artan bir enerjiyle savunduklarını söylemek mümkündür.»

L.İ. Brejnev, gelişmekte olan ülkelerin en etkin güçleri arasında bloksuzluk hareketini de saymıştı. Gerçekten de şimdi 80'den fazla devleti kapsayan bu uluslararası hareket daha sömürge yönetimi ve emperyalist talep yıllarında Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarından kuvvet yoluyla kopardığı imtiyazlardan emperyalizmi yavaş yavaş vazgeçmeye zorlayarak emperyalizme karşı sürekli ve aktif barışçı saldırısını sürdürüyor.

Bloksuz ülkelerin uluslararası alandaki rolünü, onların kendi hakları uğrunda yaptıkları mücadelenin etkinliğini, örneğin, Asya kıtasında barışın korunması, egemenliğin ve güvenliğin güçlenmesi konularında harcanan çabalarla elde edilen sonuçlara göre hükme varmak mümkündür.

Asya halklarının güvenliğinin güçlendirilmesi kaygısı, belki de kıtada yeni devletlerin doğuşuyla birlikte ortaya çıktı.

1945 yılı Ağustos-Eylül'ünde Vietnam Demokratik Cumhuriyetinin ilânı ve Endonezya'nın bağımsızlığının ilânı, özgürlüğüne kavuşan halkların kesin olarak egemen gelişme yoluna çıkma kararlılıkları, eski ve yeni sömürgecilerin sinsi plânlarına ters düşüyordu. Fransız ve Hollanda emperyalizminin eski sömürgelerine karşı askerî müdahalesi, özgürlüğüne kavuşan ülkelerin iç politik durumu üzerinde kendi kontrollerini devam ettir-

mek ve onların dış politika doğrultularında emperyalizm yanlısı bir yönelim sağlamak amacıyla olağanüstü önlemlerden yararlanan yeni sömürgecilerin düşmanca niyetlerini ortaya koydu.

Emperyalizm tarafından başlatılan saldırı savaşları, aynı zamanda mücadele eden halkları korkutma ve böylece Asya'dki özgürlük ve demokrasi hareketinin genişlemesini önleme amacını da taşımaktaydı.

Ancak, en büyük emperyalist devletin yeni sömürgeciliğin jandarması durumuna gelmesinden sonra da Batı'nın düşüncelerini gerçekleştirmesi kısmet olmadı. Washington'un yeni taktiği bile Asya halklarının kararlılığını bozamadı. Bilindiği gibi, Birleşik Devletler, köleleştirme işinde «barışçı yolları» yürürlüğe sokmuştu. Efsanevî «komünist tehdidiyle» gözdağı veren Birleşik Devletler, kısa zamanda aralarına Hindistan, Pakistan, Birmanya, Kamboçya, Laos, Nepal ve diğer ülkelerin de katıldıkları genç Asya devletlerine ikili ve çok taraflı askerî-politik anlaşmaları zorla kabul ettirmeyi denedi.

Bu denemeler özellikle Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilânından sonra aktifleşti. 1950 yılı Mayıs'ında Bagio'da (Filipinler) Birleşik Devletler tarafından toplantıya çağrılan bazı Asya ülkelerinin konferansını belki de böylesi bir diplomasinin ilk adımı olarak adlandırmak mümkündür.

Ancak, yeni sömürgeciler, Hindistan, Endonezya, Birmanya ve Seylan'ın aktif direnişi yüzünden o zaman bir askerî blok kurmayı başaramadılar. Washington, bu yıllarda sadece Güney Kore ve Tayland'la (1950), Filipinler ve Japonya'yla (1951) ikili askerî anlaşmalar imzalayabildi. O zaman, yani 1951 yılında, Birleşik Devletler, Avustralya ve Yeni Zelanda'dan oluşan üçlü bir askerî birlik - ANZUS, kuruldu.

Fakat bu emperyalizm taraftarı birlikler kurtuluş hareketini sürdürecek güçte değildi. Kore'ye karşı girişilen saldırının başarısızlığı, Batılı emperyalistleri, Asya'daki durumlarını güçlendirmeyi sağlayacak yeni yollar aramaya zorladı. 1954 yılı Eylül ayında «Güney-Doğu Asya Anlaşma Örgütü» — SEATO adı altında bir pakt kuruldu. Bu pakta üç Asya ülkesi — Filipinler, Tayland ve Pakistan da katıldılar. Daha sonra, 1959 yılında adı CENTO olarak değiştirilen Bağdat Paktı (1955), AZPAK (1966) ve diğer askerî bloklar ortaya çıktı. Ancak ne Hindistan, ne Endonezya, ne Birmanya ve ne de Seylan bu emperyalizm yanlısı birliklere sürüklenmediler.

En güçlü ve etkili Asya ülkeleri, bloklara karşı bloksuzluk doğrultusunu izlemeye devam ettiler ve bağımsız politikalarını sürdürdüler. Üstelik bu doğrultunun klâsik tarafsızlıkla ortak hiç bir yanı olmadığı çok kısa zamanda anlaşıldı. Bağımsız Hindistan'ın ilk Başbakanı Cavaharlal Nehru'ya göre bloksuzluk, uluslararası gerginliğin yumuşatılmasına, büyük ve küçük devletlerin eşit haklı işbirliğinin geliştirilmesine, ulusal özgürlüğü için mücadele eden sömürge ve bağımlı ülkelerin desteklenmesine yöne-

lik pozitif, yapıcı ve kararlı bir politikayı akla getirmektedir.

Böylece Asya'da doğan ve Nehru, Sukarno, Solomon Bandaranaike ve Naser'in temelini attıkları bloksuzluk politikası, emperyalizmin yeni sömürgeci iddialarını püskürtmek, egemenliği güçlendirmek ve kıtada barışı korumak isteyen genç devletlerin çabalarını pratik bakımdan birleştirdi.

30 yıllık tecrübe, bloksuzluğun sadece Asya'yı değil, aynı zamanda Afrika ve Lâtin Amerika'yı, hatta Avrupa'yı bile kapladığını gösterdi. Bloksuzluk her yerde antiemperyalist yolda ortaya çıktı.

Bloksuzluk hareketinin Asya'da güvenliğin güçlenmesine yaptığı katkı tamamiyle ortadadır. Bloksuzluk politikası, SEATO, CENTO, AZPAK tipindeki askerî-politik blokları pratik bakımdan nötralize etti ve ortaya çıkışından başlayarak halkların yeni sömürge haline getirilme araçlarını ölü doğmuş çocuklar haline getirdi.

Bloksuz ülkeler, Hindiçini'deki emperyalist saldırının durdurulmasına aktif yardımda bulundular ve böylece Asya'daki tehlikeli bir savaş merkezinin ortadan kaldırılması sağlandı. Bu ülkeler, Bangladeş'in bağımsızlık mücadelesine kayıtsız kalmadılar ve Hindistan yarımadası ülkeleri arasındaki ilişkilerin normalleşmesine olumlu katkıda bulundular.

Bloksuz ülkeler, SEATO'nun tasfiyesinde de epeyce önemli bir rol oynadılar, bu sayede Güney ve Güney-Doğu Asya halklarına büyük bir kolaylık sağlandı. Aslında Manila Anlaşması'nın 4. maddesi, sadece blok üyesi devletlerin değil, aynı zamanda blokla ilgili olmayan devletlerin de iç işlerine müdahale olanağını öngörmüştü: Bu maddenin birinci paragrafında SEATO üyelerinin «daha sonra tarafların oybirliğiyle belirleyecekleri herhangi bir devlete veya toprağa» silâhlı hücumda bulunacakları belirtilmişti.

Üstelik SEATO'ya ilişkin anlaşma, bölgedeki herhangi bir ülkenin işlerine, herhangi bir zamanda müdahaleyi öngörüyordu. Böylesi bir müdahale, 4. maddenin ikinci paragrafında belirtildiği gibi, «bölgede anlaşma kapsamına giren herhangi bir ülkenin dokunulmazlığı veya toprak bütünlüğü, egemenliği veya politik bağımsızlığı, silâhlı bir saldırıdan başka bir yolla tehdit altına girdiği takdirde» öngörülmekteydi. «Başka yollar» sözcüklerinin altında «iç düzensizlikler»in, yani özgürlüğüne kavuşan ülkelerdeki demokratik hareketin gizlendiğini tahmin etmek gerekir.

Böylece son on yılda Asya kıtasında barış ve ilerleme açısından önemi güç değerlendirilecek olumlu değişiklikler oldu. Ancak tüm Asya henüz daha güvenliğin güçlenmesine ihtiyaç duymaktadır. Çünkü, kıta halkları emperyalizmin ve Pekin hegemonyasının tehlikeli iddialarını üzerinde hissetmeye devam etmektedir.

Geçen yılın sonunda Amerikan Cumhurbaşkanı tarafından formule edilen ABD'nin «Yeni Büyük Okyanus Doktrini», Büyük Okyanus ve Hint

Okyanusu bölgesinde Amerikan askerî varlığının güçlendirilmesini öngörüyor ve kendini gözden düşüren askerî blokların galvanizasyonunu gerektiriyor.

Washington'un yeni taktiğinin tehlikesi, Amerikan liderleri kıtadaki bazı tutarsız devlet adamlarını kendi taraflarına çekmeyi başardıkça artmaktadır.

Ancak kendi hakları uğrundaki mücadelenin zengin tecrübesine sahip olan bloksuz ülkeler, Asya'da barışın korunması yolundaki aktif mücadeleyi geçen yıllardaki gibi ilerde de ortaklaşa yürütecek olurlarsa emperyalizmin ve Çin hegemonyasının yeni sömürgeci iddialarını tamamen nötralize edebilirler.

İLK ORTAK ADIMLAR

Bloksuzluk hareketi, yeni sömürgeciliğin iddialarının geri püskürtülmesinde, halkların güvenliğinin güçlendirilmesinde harcadığı kollektif çabalarda ne gibi aşamalardan geçti?

Asya'da güvenliğin güçlenmesi yolunda ilk ortak ve önemli adım, 1947 yılında C. Nehru'nun girişimiyle Delhi'de yapılan kıta halkları temsilcilerinin toplantısında atılmıştı. Sovyet Orta Asya ve Kafkaslar ötesi cumhuriyetlerinden delegeler de görüşmeye katıldılar.

Yapılan görüş teatisi, görüşmeye iştirak edenlere hiç olmazsa iki tutumu düzenli bir şekilde hazırlama olanağı verdi. Birincisi: Genç Asya devletlerinin bundan sonra da blok politikasından ve Batı'nın militarist birliklerinden uzak durmaları gereklidir. Ve ikincisi: Barış ve güvenliğin temini, barış içinde birlikte yaşama uğrundaki aktif mücadeleyle, emperyalizm ve yeni sömürgeciliğin her türlü entrikalarının geri püskürtülmesiyle sıkı sıkıya ilgilidir.

«Özgürlük ya da adaletin tehdit altında bulunduğu yerlerde veya saldırı konusu olan yerlerde tarafsız kalamayız ve kalamayacağız.» Bloksuzluğun «babası» C. Nehru'nun bu sözleri, bloksuzluk politikasının özünü yeterince doğru biçimde belirlemektedir. Bu politikanın özü, sömürgeciliğin elinden kurtulan ülkelerin tüm forumlarında yapılan tartışmalarda belirtilmiş, bloksuz devletlerin uluslararası ya da bölgesel konferansları tarafından hazırlanan bütün belgelerde yer almıştır.

1954 yılı Nisan ayında Hindistan ve Çin Halk Cumhuriyeti tarafından ilân edilen «Punça Şila» adlı bilinen 5 ilke, genç devletlerin dış politik doğrultusunu, barışın korunması ve güvenliğin güçlendirilmesi şeklinde belirleyen önemli belgeler arasında sayılabilir. Bu ilkeler, saygı, birbirinin iç işlerine karışmama, saldırmazlık, eşitlik ve karşılıklı yararların gözetimi ve barış içinde bir arada yaşama konularındaki karşılıklı yükümlülükleri kapsamaktadır.

Bu ilkeler, Endonezya, Birmanya, Nepal ve diğer pek çok Asya ülkelerinin hükûmetleri tarafından resmen desteklenmiştir. Bu ilkeler Sovyetler Birliği'nde de iyi karşılandı, çünkü bunlar Sovyetler Birliği'nin dış politikasına uygun düşüyordu. Bilindiği gibi, Sovyetler Birliği politikasını, henüz daha dünyadaki ilk sosyalist devletin kurucusu olan Vladimir İlyiç Lenin tarafından hazırlanan sosyal düzenleri değişik devletlerin barış içinde bir arada yaşama ilkelerine dayandırmış ve dayandırmaktadır. Leonid İlyiç Brejnev'in XXV. SBKP Kongresi kürsüsünden açıkladığı gibi, Sovyetler Birliği, «hak eşitliği, egemenliğe ve toprak bütünlüğüne saygı birbirinin iç işlerine karışmama, kuvvet kullanmama ilkelerini» sıkı sıkıya ve sürekli olarak izlemektedir.

İşbirliğinin bu koşulları, genç ulusal teşekküllerin emperyalist tehlike karşısındaki direnişinin güçlenmesinde, bloksuzluk hareketinin politik platformunun şekillenmesinde önemli bir rol oynayan «Pança Şila» ilkelerinde de belirmektedir.

1955 Nisan'ında yapılan ünlü Bandung Konferansı, kuşkusuz, sömürge boyunduruğundan kurtulan devletlerin dış politikasının biçimlenmesi yolunda, onların uluslararası alandaki rolünü artıran ilerleme hareketinde önemli bir aşama olmaktadır.

Bandung Konferansı, halkların genel dünya barışının güçlenmesine yönelik çabalarında da özel bir yer işgal ediyor. O zamanki Endonezya Cumhurbaşkanı Sukarno, konferansı açarken, Asya ve Afrika halklarının bu plânda pek çok şeyler yapabileceklerini açıklamıştı: «Bizler, dünya sorunlarının görüşülmesi sırasında mantıklı sözler söyleyebiliriz. Asya ve Afrika'nın tüm manevî, ahlâkî ve politik gücünü barışın korunması için seferber edebiliriz... Diğer kıtalarda yaşayan azınlığa, bizlerin yani çoğunluğun savaştan değil, barıştan yana olduğumuzu ve sahip olduğumuz tüm güçleri her zaman barış meselesine hasredeceğimizi gösterebiliriz.»

1955 yılı Nisan ayında Hindistan, Endonezya, Birmanya, Seylan ve Pakistan hükûmet başkanlarının girişimiyle Bandung'da toplanan 29 Asya ve Afrika ülkesinin temsilcileri, iki kıtanın ortak problemlerini görüştüler ve özgürlüğüne kavuşan ülkeler halklarının ekonomik, kültürel ve politik işbirliğini sağlamalarına ve hattâ egemen gelişme hakkını korumalarına yardım edecek olan yol ve yöntemleri saptadılar.

Konferans, açıkça antiemperyalist ve antisömürgeci bir nitelik taşıyordu. Konferans, sömürgeciliğin, her ortaya çıkışında hemen durdurulması gereken bir kötülük olduğunu açıkladı. Foruma katılanlar, mücadele eden halkları desteklediler ve gerekli ülkeleri, köle uluslara özgürlük ve bağımsızlık vermeye çağırdılar.

Bandung Konferansı tarafından onaylanan Nihaî Bildiri'de ekonomik ve kültürel işbirliği ilkeleri açıklandı, insan haklarına ve kendi kaderini tayin hakkına, bağımlı halkların sorunlarına ve genel dünya barışının güç-

lenmesine ilişkin düşünceler belirtildi.

Konferans, halkların güvenliğinin güçlendirilmesine özellikle büyük önem vermişti. Resmî bildiride belirtildiği gibi, dünya atom savaşı tehlikesi yaratacak olan uluslararası gerginlik konusunda konferans derin huzursuzluğu ifade etmişti. Konferans, tüm ülkelerin «kendi politik ve ekonomik sistemlerini, kendi yaşam tarzını, Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Tüzüğü'nün amaç ve ilkelerine uygun olarak özgürce seçmesi» hakkından yana çıktı.

Bandung Konferansı tarafından kabul edilen genel dünya barışına ve işbirliğine yardım konusundaki deklarasyonda, birbirine karşı güven ve iyiniyet besleyen «...ülkelerin birbirlerine hoşgörü göstermeleri ve birbirleriyle iyi komşular olarak barış içinde yaşamaları ve dostça işbirliğini şu ilkeler üzerine geliştirmeleri gerektiği söyleniyor:

1. Temel insan haklarına ve BMT Tüzüğü'nün amaç ve ilkelerine saygı.

2. Tüm ülkelerin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı.

3. Bütün ırkların eşitliğinin ve büyük ya da küçük tüm ulusların hak eşitliğinin tanınması.

4. Başka bir ülkenin iç işlerine yapılacak askerî müdahalenin ve başka tür müdahalelerin önlenmesi.

5. Her ülkenin, BMT Tüzüğü uyarınca kişisel ya da kollektif savunma hakkına saygı.

6. (A) Kollektif savunma anlaşmasından büyük devletlerden herhangi birinin özel çıkarları için faydalanmanın önlenmesi.

(B) Herhangi bir ülkenin diğer ülkelere baskı yapmasını önlemek.

7. Herhangi bir ülkenin toprak bütünlüğüne veya politik bağımsızlığına karşı girişilecek eylemlerin, saldırı veya kuvvet kullanma tehdidinin önlenmesi.

8. Bütün uluslararası anlaşmazlıkların, görüşmeler, uzlaşma, hakem mahkemeleri veya hukukî düzenleme gibi barışçı yöntemlerle ve BMT tüzüğü uyarınca tarafların seçecekleri barışçı yollarla çözümlenmesi.

9. Karşılıklı çıkarlara ve işbirliğine yardım.

10. Adalete ve uluslararası yükümlülüklere saygı.»

Asya ve Afrika ülkeleri konferansı, bu ilkelere uygun olarak yapılacak dostça işbirliğinin uluslararası barış ve güvenliğin desteklenmesine ve güçlendirilmesine yardımcı olabileceği, bu arada ekonomik, sosyal ve kültür alanlarındaki işbirliğinin genel gelişme ve refahın sağlanmasına yardım edebileceği hususundaki inancını açıklamıştı.

Bandung Konferansı genç devletlerin, ilerici güçlerin dünyada barış ve dalet, halkların güvenliğinin güçlenmesi uğrundaki mücadelesinde kendilerine layık olan yeri alma konusundaki sarsılmaz kararlılıklarını ortaya

koydu. Bandung'da hazırlanan ilkeler mücadele veren halkların ve gelişmekte olan ülkelerin uzun vâdeli programı halini aldı.

Emperyalizmle ve yeni sömürgecilikle uzlaşmama, bloksuz ülkelerin pozitif ilerlemelere götürecek yolu aramaları sırasında gösterdikleri aktiflik, o zamanki ABD Başkan Yardımcısı Nixon'u, yeni sömürgeci düşüncelerinin gerçekleştirilmesinde emperyalizmin acizliğini kabul etmek zorunda bıraktı. Nixon 1956 yılında şu açıklamayı yapmıştı: «Şundan emin olmalıyız ki, kendini hiç kimseye bağlamayan ülkeleri, silâh zoruyla korkutarak Batı ile ittifaka sokmak, onların sadakatini dolar karşılığı satın almak kadar olanaksızdır.»

Daha sonraki olaylar, antiemperyalist güçlerin birliği meselesinin değiştiren Maoistlerin hainliğinin bile Bandung bayrağını indiremediğini göstermiştir.

YENİ BİÇİM ESKİ AMAÇLAR

Pekin'in «ikinci Bandung»u suya düşürmesinden sonra, gelişmekte olan ülkeler, kendi egemenlik hakları, barışın korunması ve güvenliğin güçlendirilmesi uğrundaki mücadeleye yeni bir şekil buldular.

1961 yılı Eylül ayının hemen başında Belgrad'da bloksuz ülkeler konferansı yapıldı. Belgrad Konferansı'na aşağıdaki 28 ülkenin temsilcileri (bu arada üç ülkeden gözlemciler) katıldılar: Cezayir, Afganistan, Birmanya, Gana, Gine, Hindistan, Endonezya, Irak, Yemen, Kamboçya, Kıbrıs, Kongo, Kuba, Lübnan, Mali, Fas, Nepal, Birleşik Arap Cumhuriyeti, Suudi Arabistan, Somali, Sudan, Tunus, Seylan, Etiopya, Yugoslavya (Bolivya, Brezilya ve Ekvator'dan gözlemciler).

Belgrad Konferansı da Bandung Konferansı gibi esas itibariyle antiemperyalist bir nitelik taşıyordu. Foruma katılanlar, zulme dayanan eski düzenden, uluslararası işbirliğine, özgürlüğe, hak eşitliğine ve sosyal adalete dayanan yeni düzene geçiş döneminde daimi krizlerin dünya çapında bir anlaşmazlığa neden olacağını belirttiler. Sağlam barışın ancak ve ancak sömürgeciliğin, emperyalizmin ve yeni sömürgeciliğin her ortaya çıkışında tamamen yok edilmesi halinde sağlanabileceğini açıkladılar. Forum iştirakçileri, mevcut uluslaraarsı anlaşmazlıkların ve gerginliğin genel dünya barışını, bu arada Asya'da barışı tehdit ettiği konusunda ikazda bulundular.

Bloksuz ülkeler, dünyadaki durumu istikrara kavuşturacak, güvenliği güçlendirecek güvenilir yolu araştırma işinde uluslararası kamuoyunu çaba sarfetmeye çağırdılar. Onların fikrine göre, barış içinde bir arada yaşama ilkeleri «soğuk savaşın» ve dünya çapında muhtemel bir nükleer felâketin tek alternatifi olmaktadır.

Belgrad Konferansı'nın iştirakçileri, sosyalist ülkelerin BMT'deki gi-

rişimini desteklediler ve bütün nükleer ve termonükleer denemelerin yasaklanmasına ve insanlığın savaşın felâketlerinden kurtarılması, silahlara harcanan enerji ve kaynakların serbest kalması ve bunların barışçı gelişme yararına kullanılması amacıyla genel ve tam silâhsızlanmaya ilişkin antlaşmaların hemen imzalanmasından yana çıktılar.

Belgrad Konferansı'na katılanlar, bir dizi topraklardaki sömürgeci işgallere son verilmesini, yabancı orduların bu topraklardan, bu arada Asya'dan da çekilmesini istediler. Belgrad Konferansı Deklarasyonu'nda, tüm halkların ve devletlerin kendilerini ilgilendiren politik, ekonomik, sosyal ve kültürel sistem sorunlarını kendi koşullarına, gereksinimlerine ve olanaklarına uygun olarak çözümlemeleri gerektiği belirtiliyor. Dışardan kuvvet kullanarak halkları herhangi bir sosyal sisteme zorla bağlama denemesi, tüm dünyada barışı kaçınılmaz şekilde tehdit altına sokar.

Bu tutum, sosyalist ülkelerin dış politika ilkelerine uygun düşmektedir. Gelişmekte olan dünya; Leonid İlyiç Brejnev'in XXV. SBKP Kongresi kürsüsünden bir kez daha hatırlattığı gibi, Sovyetler Birliği'nin, diğer ülkelerin ve halkların iç işlerine müdahale etmeyeceğini, her halkın, her ülkenin kendi gelişme yolunu seçme gibi kutsal bir hakkına saygı göstermenin Leninist dış politikanın değişmez bir ilkesi olduğunu gayet iyi bilmektedir.

Bloksuz ülkelerin ikinci konferansı 1964 yılı Ekim ayının başında Kahire'de yapıldı. Konferansın çalışmalarına 56 devletin temsilcileri (bunlar arasında 10'u gözlemci idi) katıldılar.

Kahire Konferansı, Belgrad Konferansı'nın belli başlı ilkelerini tamamen onayladı ve barışın, güvenliğin ve uluslararası işbirliğinin temini konusunda daha yeterli bir program hazırladı.

Ayrıca, bu konferans, uluslararası gerginliği artıran blok politikasını kesinlikle kınıyor ve askeri üslerin ortadan kaldırılmasını, yabancı askerlerin başkalarının topraklarından ve bu arada Asya'dan çekilmelerini talep ediyordu. Belgrad Konferansı, sömürgeciliğin devamı ve yeni sömürgeciliğin ortaya çıkması için kullanılabilecek bağımlı topraklarda yeni askeri üslerin mevcudiyeti ya da kurulmasını caiz görmedi. Barışın korunması ve güvenliğin güçlendirilmesine ilişkin program açıklamasında «konferansın, emperyalist devletlerin Hint Okyanusu bölgesinde askeri üsler kurma niyetini, henüz özgürlüğüne kavuşmuş olan Asya ve Afrika ülkelerini bilinçli olarak korkutma denemesi ve haklı çıkmaktan uzak yeni sömürgecilik ve emperyalizm politikası uygulaması olarak kınadığı» belirtiliyor.

Üçüncü bloksuz ülkeler konferansı, 1970 yılı Eylül ayının başında Lusaka'da yapıldı. Bu konferansa artık 63 ülkeden temsilciler (bu arada 9'u gözlemciydi) katılıyordu.

Lusaka'daki konferansa katılanlar, uluslararası işbirliğinin ilkelerini daha geniş bir temel üzerinde bir kez daha formüle ettiler. Onlar, halk-

ların özgürlük, kendi kaderini tayin ve bağımsızlık hakkı; bütün devletlerin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı ve hatta hak eşitliği ve uluslararası meselelere aktif iştirak hakkı; bütün egemen ulusların devletlerinin gelişme sorunlarını özgürce çözümleme hakkı; tüm halkların ekonomik ilerleme ve bilimsel-teknik devrimden yararlanma hakkı; kuvvet yoluyla tehdidin veya kuvvet kullanmanın önlenmesi ve anlaşmazlıkların barışçı yollarla düzenlenmesi ilkesi gibi taleplere büyük önem verdiler.

Doğrudan doğruya Asya'ya büyük bir önem verildi. Konferans, Hindiçini konusunda özel bir karar aldı. Bu kararda, devam etmekte olan ve halkları tarifi imkânsız acılara boğan, büyük kayıplar verdiren Birleşik Devletler'in askeri harekâtının doğurduğu derin endişe ifade ediliyordu. Konferans, dünya kamuoyunun dikkatini yabancı askeri müdahalenin Kamboçya'ya yayılmasının doğuracağı ciddi sonuçlara çekti.

Lusaka'daki forumun iştirakçileri, «Hindiçini'deki devletlerin halklarının özgürlük ve bağımsızlık uğrunda sürdürdükleri kahramanca mücadeleyi tam olarak destekleyeceklerini» doğruladılar ve «Vietnamlılara yabancı müdahale olmaksızın kendi kaderini tâyin hakkını gerçekleştirme olanağı vermek için tüm yabancı orduları Vietnam'dan hemen, tamamen ve kayıtsız şartsız çekilmeye» çağırdılar. Laos ve Kamboçya'ya bağımsızlık, toprak bütünlüğü, egemenlik, tarafsızlık ve birlik sağlanmasından sonra bu ülkelerin sorunlarının barışçı yolla çözümlenmesini istediler.

Asya'da güvenliğin güçlendirilmesi amacıyla konferans, Hint Okyanusu'nun nükleer silâhlardan arınmış bir barış bölgesi haline getirilmesine de büyük önem vermeye çağırdı.

Bloksuz ülkelerin dördüncü konferansı, 1973 yılı Eylül ayı başında Cezayir'de yayıldı. Konferans çalışmalarına 75 ülkenin temsilcileri katıldılar. Bundan başka, 24 ülkeden, kurtuluş hareketlerinden, uluslararası ve bölgesel örgütlerden gözlemciler ve üç ülkeden konuklar katıldılar.

Konferansın politik deklarasyonunda «emperyalizm ve sömürgecilik tarafından uygulanan kuvvet politikasının halkların yasal isteklerine ters düşmesi» ve dünyanın bazı bölgelerindeki istikrarsız durumu devam ettirmesi münasebetiyle duyulan endişe belirtiliyordu.

Deklarasyonda ayrıca, Vietnam konusundaki Paris Antlaşması'na rağmen henüz daha Hindiçini'de barışın sağlanamadığı ve Kamboçya'nın Amerikalılar tarafından bombalanmasına son verilemediği belirtiliyordu.

Cezayir Konferansı, bloksuz ülkeleri, Güney Vietnam Cumhuriyeti Geçici Devrim Hükümetini vatanını barışçı olarak yeniden birleştirmeyi amaç edinen barışçı, bağımsız, tarafsız ve demokratik Güney Vietnam'ın kurulması uğrunda verdiği haklı mücadelede sürekli olarak ve her bakımdan desteklenmeye ve Vietnam'ın yeniden kurulması için elden geldiğince maddî yardım yapmaya çağırdı.

Deklerasyonun Kamboçya'ya ilişkin özel bölümünde de hemen hemen aynı istek ve temenniler yer alıyor.

Cezayir'deki konferans, Kore'den de söz etti. Bütün yabancı orduların Güney Kore'den çekilmelerini ve Kore halkının kendi kaderini tayin hakkının, ayrıca, Kore'nin barışçı yollarla yeniden birleştirilmesi sorununu kendi başına halletme olanağının sağlanmasını istedi.

Bloksuzluk politikası, sömürgecilikten kurtulan Asya ülkelerinin egemenliklerini ve halklarının yasal haklarını koruma kararlılıklarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştı. Bloksuzluk çok kısa sürede etkin bir uluslararası hareket haline dönüştü ve büyük katkıda bulundu. Bloksuzluk politikası bu münasebetle dünyadaki ilerici güçlerin büyük takdirini kazandı. SBKP M.K. Genel Sekreteri L.İ. Brejnev, dördüncü bloksuz ülkeler konferansının sonuçları konusunda verdiği demeçlerden birinde, Cezayir'de saptanan antiemperyalist programa Sovyetler Birliği'nin saygı göstereceğini söylemişti. L.İ. Brejnev, bloksuz ülkeler hareketi iştirakçilerine bu programın hayata geçirilmesinde başarılar dilemişti.

BLOKSUZLUK HAREKETİ VE KOLLEKTİF GÜVENLİK

«Bloksuzluk» terimi, savaş sonrası yıllarında Asya'da bağımsız devletlerin doğuşuyla birlikte uluslararası politik yaşamda kullanılmaya başladı. Başlangıçta bu terimin anlamı, pratik bakımdan, genç devletlerin, blok politikası yardımıyla yeniden kendine avantaj sağlamaya çalışan emperyalist Batı'ya karşı pasif direnişi anlamını taşıyordu. Özgürlüğe kavuşan ülkeleri «komünizm tehdidiyle» korkutan Birleşik Devletler Başkanlığındaki emperyalizm, 50 yıllarında «komünizmi önleme» kampanyası açtı ve askerî blokların kurulmasına girişti.

Ancak Hindistan, Endonezya, Birmanya, Şri Lanka ve diğer kıta ülkelerinin ulusal liderleri, o tarihlerde Batı tarafından adlandırıldığı şekilde komünizmin «önlenmesi» ve «düşürülmesi» nin başlıca amacının Asya ve Afrika'daki özgürlük ve demokrasi hareketini önlemek ve özgürlüğüne kavuşmuş olan halkların yeni sömürgeler haline getirilme denemesinden ibaret olduğunu çok kısa zamanda anlamışlardı.

Emperyalist politikaya direniş sırasında bloksuzluk hareketi, çok kısa zamanda aktif bir tavır takındı.

«Pança Şila», Bandung Konferansı'nın on ilkesi, bloksuz ülkeler temsilcilerinin tavsiyeleri ve nihayet bloksuz ülkelerin dördüncü zirve konferansı deklarasyonu, aslında, öncelikle gerçek barışın korunması ve uluslararası güvenliğin, bu arada Asya'da güvenliğin temini için etkin yolların araştırılmasına yönelikti.

Bununla birlikte bloksuzluk hareketi, bir grup ülkeyi diğerinin karşısına çıkaran Batı'nın blok politikasını kesinlikle reddetti. Bloksuzluk ha-

reketi, çok yönlü işbirliğinin karşılıklı yararlı ve demokratik temeller üzerinde genişletilmesi ve güçlendirilmesi yolunu seçti.

Şimdi bloksuzluk hareketi, 80'den fazla devleti bünyesinde topluyor. Meselenin aslına bakılırsa, bu hareket, Bandung'da kabul edilmiş olan kararların paralelinde gelişiyor. Bangung ilkeleri, bloksuz ülkelerin daha sonraki tüm konferanslarında tekrarlandı ve daha ayrıntılı hale geldi. Dünya, bu ilkeleri, geçen yılın Ağustos ayında bloksuz ülkelerin dışişleri bakanları tarafından hazırlanan Lima Deklarasyonu'nda daha genişletilmiş bir varyantta gördü.

1969 yılında Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Konferansı'nda, L.İ. Brejnev tarafınaan belirtilen Asya'da kollektif güvenliğe ilişkin Sovyet düşüncesi de pratik bakımdan aynı doğrultuda bulunmaktadır. Bilindiği gibi, bu düşünce, zamanında Batı tarafından özgürlüğüne kavuşmuş ülkelere kabul ettirilmiş olan blok ve askeri üsler sistemini kesinlikle reddetmektedir. Sovyetler Birliği de bloksuz ülkeler gibi, iyi komşuluğun ve uluslararası işbirliğinin âdil ve karşılıklı yararlı esaslar üzerinde geliştirilmesini savunuyor. L.İ. Brejnev, daha sonraki demeçlerinden birinde şunları söylemişti: «Asya'da kollektif güvenlik, bizim düşüncemize göre, devletler arasındaki ilişkilerde kuvvet kullanmama, egemenliğe ve sınır dokunulmazlığına saygı, iç işlere karışmama, ekonomik ve diğer işbirliği türlerinin tam hak eşitliği ve karşılıklı yarar esası üzerinde büyük ölçüde geliştirilmesi gibi esaslara dayanmalıdır. Biz, Asya'da bu şekilde bir kollektif güvenlikten yanayız ve öyle de kalacağız, bu düşüncenin uygulanması amacıyla bütün devletlerle işbirliği yapmaya hazırız.»

Aslında Sovyet önerisi, «Pança Şila» ve Bandung Konferansı ilkelerini genişletiyor. Bu öneri, bloksuz ülkelerin yüksek düzeydeki tüm konferanslarının kararlarına uymaktadır.

Bu öneriyi nasıl uygulamalı? Herhalde, güvenlik ve işbirliği konusundaki Genel Avrupa Konferansı'na benzer tüm Asya çapında bir forumun yapılması yoluyla. Gerekli hazırlıklardan sonra tüm kıta ülkelerinin herkesin kabul edebileceği uluslararası işbirliği ilkelerini ortaklaşa hazırlamaları, Helsinki'de kabul edilen Nihaî Belge tipinde bir belge yayımlamaları ve bu ilkelerin kesinlikle yerine getirilmesi yükümlülüğünü üzerlerine almaları tasarlanıyor.

Bloksuz Asya ülkelerinin geniş kamuoyu, Sovyet fikrine anlayış ve takdir gösteriyor. Bu durum da tamamen doğaldır. Aslında Asya'da gerçek güvenliğin temini, bloksuzluk hareketinin amaçlarına, mücadele veren halkların isteklerine ve zamanın ruhuna cevap verecektir.

Sovyet girişimi, Asya halklarının barışçı arzularına da cevap vermektedir. Şri Lanka'nın Hint Okyanusu'nun bir barış bölgesi haline çevrilmesine ilişkin önerileri, ASEAN üyesi ülkelerin Güney-Doğu Asya'nın ta-

rafsızlaştırılması için yaptığı çağrı, Malayziya ve Filipinler'in, sosyal sistem farkı gözetilmeksizin kıta ülkelerinden oluşan «genel Asya forumu» nun toplanmasına ilişkin tavsiyesi, liderlerinin defalarca açıkladıkları gibi, Hindistan'ın Asya'da barış ve güvenliğin teminine yönelik her türlü öneriyi ortaklaşa görüşmeye hazır olması iyi bilinmektedir.

Bütün bu çabalar ve tavsiyeler, Sovyet girişimine bir cevap, başlıca amaca götürecek yoldaki aşamalar şeklinde ele alınabilir.

Avrupa Genel Konferansı'nın başarıyla tamamlanmasından sonra, Asya'da, Avrupa'nın deneyiminden yararlanmanın ve bir «Asya Helsinki»si düzenlemenin faydalı olacağından söz edilmeye başlandı.

Bundan 5 yılı aşkın süre önce Barış Programı'nı ilân eden Sovyetler Birliği, bilindiği gibi, Avrupa Genel Konferansı'nın girişimcisidir. Sovyetler Birliği, Avrupa ülkelerinin, hatta Birleşik Devletler ve Kanada'nın yüksek düzeydeki bu konferansı hazırlamalarına, yapmalarına ve başarıyla sona erdirilmelerine çözümleyici katkıda bulunmuştur.

Asya'da kollektif güvenlik düşüncesini ortaya atan Sovyetler Birliği, tüm Asya ülkelerini, güvenliğin kollektif araçlarla güçlendirilmesine götürecek önlemlerin temelini teşkil edebilecek olan gerekli tavsiyelerin hazırlanmasına aktif biçimde katılmaya çağırıyor. Sovyetler Birliği'ne gelince, Leonid Brejnev'in XXV. SBKP Kongresi'nde açıkladığı gibi, Sosyalist bir devlet, Asya kıtasında barışın ve güvenliğin güçlendirilmesine, eşit haklı işbirliğinin gelişmesine götürecek yolların araştırılmasına ilerde de aktif biçimde katılmak niyetindedir. Biz, gerek ikili temaslar, gerekse çok taraflı temel üzerinde faaliyet göstereceğiz, demişti Leonid Brejnev. Bunun yanısıra Sovyetler Birliği, Asya'da sağlam barış ve güvenlik kaygısıyla ortaya çıkacak her türlü öneriye tüm dikkatini sarfetmeye hazırdır.

PEKİN: BLOKSUZLUK POLİTİKASINA TERS DÜŞEN DOĞRULTU

Pekin yönetimi, Asya'da güvenliğin güçlenmesi yoluna ciddî engeller çıkarıyor. Mamafih, bunda şaşılacak bir şey yok. Pekin, çoktandır halkların genel dünya barışı ve güvenliği uğrundaki mücadelesine bütün gücüyle engel olmaya çalışıyor. Gelişmekte olan ülkelerin liderliği rolü üzerinde hak iddia eden Maoistler, bloksuzluk hareketinin politik otoritesinden kendi amaçları için yararlanmayı arzu ediyorlar. Bununla birlikte, Pekin'in pratik eylemleri, bu hareketin ilkeleriyle köklü biçimde çelişiyor. Maoist Çin'in uluslararası alandaki politikasının esas içeriği, şimdi yumuşama sürecine ısrarla karşı durmaktan, «çok büyük sarsıntıların» sun'î şekilde yaratılması, emperyalizmin en sağdaki çevreleriyle ve en aşırı «solcu» çevrelerle birleşme yoluyla dünya savaşının kışkırtılmasından ibarettir.

Dünyanın tüm barışsever güçlerinin girişimlerine ve çabalarına öfkeyle karşı çıkan Pekinli liderler, müzmin gericiler ve intikamcılarla birlik-

te, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçlarının yeniden gözden geçirilmesine, sınırların sarsılmazlığına ve kuvvet kullanmamaya karşı çıkıyorlar.

İşte bazı gerçekler.

Pekin silâhlanma yarışının durdurulmasına ve gerginlik yumuşamasına yönelik bir tek uluslararası anlaşmaya ya da sözleşmeye bağlanmayı bile kabul etmedi.

BMT'deki Çin temsilcileri, Genel Kurul'un XXVII. toplantı döneminde verilen ve «uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılmasına ve nükleer silâh kullanımının ebediyen yasaklanmasına ilişkin» Sovyet önerisine karşı çıktılar.

Çinli temsilciler, SSCB'nin Çin'in de aralarında bulunduğu 5 nükleer devletin, nükleer silâhsızlanma meselelerinin ele alınması için bir konferans yapmalarına ilişkin önemli girişimini de geri çevirdiler.

Pekin, Dünya Silâhsızlanma Konferansı'nın toplantıya çağrılmasına ilişkin Sovyet önerisi konusunda da düşmanca bir tutum izliyor. Hatta Genel Kurul'un bu öneriyi kabul etmesinden sonra bile Maoistler, konferansı hazırlayacak özel komitenin çalışmasına katılmayı reddettiler.

Maoist Çin, Genel Kurul tarafından onaylanan «Doğal çevreye ve iklibe, askerî ve uluslararası güvenlik, insanların refahı ve sağlığı ile bağdaşmayacak başka amaçlarla yapılacak etkinin yasaklanmasında ilişkin anlaşmanın» hazırlanması ve imzalanması konusundaki Sovyet önerisine itiraz ediyor.

Uluslararası kamuoyuna meydan okuyan Maoistler, atmosferde, çevrenin radyoaktif bakımdan zehirlenmesine yol açan nükleer denemelerini sürdürüyorlar.

Çinli temsilciler, uluslararası forumlarda, «BMT Güvenlik Konseyi'nin daimî üyesi olan devletlerin askerî bütçelerinin % 10 oranında indirimi ve tasarruf edilen paraların gelişmekte olan ülkelere yardım olarak verilmesine» ilişkin Sovyet önerisine karşı hücuma geçiyorlar.

Pekin, güvenlik ve işbirliği konusundaki Avrupa Genel Konferansı'nın kararlarını açıkça kınıyor ve Helsinki'de imzalanan ve dünya kamuoyu, bu arada Asya kamuoyu tarafından geniş biçimde tanınan belgelerin tarihî önemini küçültmeye uğraşıyor.

Gördüğümüz gibi, Pekin'in uluslararası alandaki tutumu, barışın korunmasına ve güvenliğin güçlendirilmesine yönelik her türlü teşebbüsü aktif biçimde destekleyen bloksuz ülkelerin dış politik doğrultusundan köklü şekilde ayrılmaktadır.

Pekin'in izlediği doğrultunun maceracı niteliği, eğer onun gelişmekte olan ülkeler, özellikle de toprak iddiaları ileri sürdüğü komşuları konusundaki sinsice entrikaları eklenecek olursa giderek daha da artar.

Daha 1954 yılında Çin yönetimi, içinde «Çin'in kaybettiği toprakların»

coğrafî haritalarının da yer aldığı «Çağdaş Çin'in Kısa Tarihi» ders kitabını onaylamıştı. Bu topraklar arasında Hindistan'ın bir kısmı, Nepal, Butan, Birmanya, Tayland, Malayziya, Kamboçya, Laos, Vietnam, Moğolistan Halk Cumhuriyeti, Kore, Afganistan'ın bir bölümü, Sovyetler Birliği'nin topraklarının büyük kısmı, Güney Çin ve Doğu Çin denizlerindeki bir dizi adaların adı geçiyor.

Bu toprakların «birleştirilmesi», herhalde Pekin'in programı olarak ele alınmaktadır. «Güney Vietnam, Tayland, Birmanya, Malayziya, Singapur... da dahil Güney-Doğu Asya'yı sürekli olarak elimizde tutmalıyız. Bu bölge doğal kaynaklar bakımından zengindir ve harcayacağımız çabalara değer.»

1965 yılı Ağustos'unda Çin Komünist Partisi M.K. Politbüro oturumunda Mao Tsze-Dun tarafından yapılan bu açıklama. Pekin'in Asya ülkeleri konusundaki doğrultusunun yayılıcı ruhunu belirlemektedir.

Sinsice fikirlerini gerçekleştirme amacıyla Pekin, gelişmekte olan ülkeleri zayıflatmaya çalışmaktadır. Pekin, bir devleti, diğerine kışkırtıyor, ırkçı-dinsel batıl inançlar üzerine spekülâsyon yapıyor, hükûmet aleyhtarı hareketlerinde aşırıları ve ayrılma taraftarlarını destekliyor, komşularıyla sınırlarında silâhlı çatışmalar tahrik ediyor.

Pekin'in Hindistan, Birmanya, Şri Lanka ve diğer Güney ve Güney-Doğu Asya ülkelerine karşı yürüttüğü baltalama faaliyeti en açık niteliği taşıyor.

İşte bazı somut örnekler.

20 Ekim 1959'da Çin-Hint sınırındaki Kongka dağ boğazında Çin askerleri silâhlı provokasyona giriştiler. 9 Hint sınır muhafızı öldürüldü.

20 Ekim 1962'de Hindistan'la olan sınırın aynı anda iki bölümünde birden taraflar arasında yeterince uzun süren bir silâhlı çatışmaya yol açan geniş Çin saldırısı başladı. Çin, o zaman halen elinde bulundurduğu 14 bin km.² lik Hint toprağını eline geçirmişti.

1967 yılı Natula geçidinde Hindistan'a karşı Çin provakasyonu.

20 Ekim 1975'te Tulung geçit bölgesinde Çinliler, Hint sınır devriyesini pusuya düşürüp ateş ettiler. 4 Hint sınır muhafızı öldürüldü. «Far Eastern Economic Review» haber dergisi, Çin'in bu provakasyonunu, Pekin'in Bangladeş Devlet Başkanı Mucibur Rahman'ın devrilmesinden sonra Hindistan yarımadasındaki olayların gelişmesine etki etme niyetleriyle bağdaştırmaktadır.

On yıldan fazla süredir Pekin, Naga ve Mizo ayrılıkçılarını destekliyor (onları eğitiyor ve silâhla donatıyor). Hangi amaçla? Çin Komünist Partisi M.K. merkezî organı «Jenmin Jibao» gazetesi, bundan söz etmişti. 31 Ocak 1972'de yayımlanan bir makalede «Naga», «Mizo» ve «Sikhistan» devletlerinin kurulması suretiyle Hindistan'ı bölme konusunda açık-

tan açığa bir tehdit yer alıyordu.

Pekin, bloksuzluk politikasını sıkı sıkıya destekleyen Birmanya ile olan sınırında da sürekli olarak silâhlı provokasyonlar düzenliyor. Maoistler, «Beyaz Bayrak» örgütünden isyancıları, Şan ve Kaçin ayrılıkçılarını kendi ajanları haline getirerek desteklemektedir.

Ayrılıkçıların ve isyancıların tarafından askerî eylemlere katılan Çin ordusunun düzenli birlikleri Birmanya topraklarını defalarca ihlâl etmişlerdi.

1975 yılı Kasım ayında Birmanya Devlet Başkanı U Ne Vin'in Pekin'i ziyareti sırasında imzalanan Çin-Birmanya ortak bildirisinde, her iki tarafında birbirine karşı saldırı eylemlerine girişmeme yükümlülüğünün belirtilmesinden sonra bile Çin'in Birmanya'ya karşı giriştiği provokasyonlar devam ediyor. Sadece geçen yılın Kasım ve Aralık aylarında Çin sınırı bölgelerinde hava ve topçu birliklerinin iştirakiyle 46 silâhlı çatışma oldu.

1976 Nisan'ının başında 8 gün süren muharebeler sırasında Birmanya Ordusu, Birmanya-Çin sınırı bölgesinde Maoist isyancılar grubunu bozguna uğrattı. Yenilen isyancılar Çin sınırı yönünde geri çekildiler.

Pekin, Malayziya, Tayland, Endonezya ve diğer gelişmekte olan kıta ülkelerine karşı da ciddî provokasyon eylemlerini sürdürüyor. Pekin, Asya ülkelerinde yaşayan Çinli azınlıktan kendi amaçları için geniş şekilde yararlanıyor.

Pekin'in uluslararası kamuoyu tarafından açık bir kuvvet gösterisi olarak değerlendirilen Parasel adalarındaki silâhlı eylemi iç karartıcı bir yankı uyandırdı

Pekin, Asya ülkelerinin çoğunluğunun Hint Okyanusu ve Büyük Okyanus bölgesindeki Amerikan askerî mevcudiyeti münasebetiyle ileri sürdükleri isteklere de karşı çıkıyor. Maoistler, bloksuz ülkelerin taleplerinin aksine Pentagon'un Asya'daki askerî üslerinin devamını savunuyorlar. Amerikan basınının bildirdiği gibi, ABD Başkanı Ford'un Pekin'i ziyareti sırasında Çinli liderler, Amerikan tarafına, kendilerinin Güney ve Güney-Doğu Asya'daki Amerikan askerî varlığının devamını ve ABD'nin bu bölgedeki rolünün aktifleştirilmesini istediklerini imâ etmişlerdi. Amerikan Senatosu'nda Cumhuriyetçiler'in lideri olan H. Scott da gazetecilerle yaptığı bir görüşmede bunu doğrulamıştı.

Pekin'li yöneticiler, bu münasebetle Filipinler Devlet Başkanı Markos ve eski Tayland Başbakanı Kıkritu Pramotu'ya Pekin'e yaptıkları ziyaretler sırasında, bu ülkelerin topraklarında bulunan Amerikan ordularının çekilmesine ilişkin taleplerinde acele etmemeleri tavsiyesinde bulunurken utanmadılar bile.

Pekin, Pentagon'u, Hint Okyanusu'ndaki Diego-Garsia adasındaki askerî üssünü genişletme ve modernleştirme konusunda gösterdiği çabalarda da gerçekten destekliyor.

Bir yandan gelişmekte olan ülkelerin «dostu» görünen, öte yandan da yeni sömürgeci amaçlar izleyen, emperyalizmle işbirliği yapan Pekin'in ikiyüzlü politikasının ardında neler gizleniyor?

Pekin, kendi evrensel plânlarında emperyalizmden yararlanmayı hesaplıyor. Maoistlerin eylemleri bir tek amaca, Çin'in dünyanın başlıca gücü, süper imparatorluğun merkezi haline getirilmesine bağlıdır.

Pekinli şovenistler, Çin'in geleceğini her zaman evrensel ölçülerle tasarladılar. Mao-Tsze-Tung, 1956 yılında, «dünyanın ilk büyük devleti olmalıyız...» demişti. 1969 yılında sözleri ise şu şekildeydi: «Güçlü bir devlet haline getireceğimiz yerküreyi fethetmeliyiz...»

Çin Halk Temsilcileri Meclisi'nin 1975 yılında yapılan son toplantı dönemi, Çin Halk Cumhuriyeti'ni bu yüzyılın sonuna doğru «dünya ülkeleri arasında birinci sıraya» yükseltme görevini ortaya atmıştı.

Pekin'in açıktan açığa yayılma amacı taşıyan ve barış işine düşman olan bu politikası, pek tabiî ki, sadece bloksuz ülkelerin çıkarlarına ters düşmekle kalmıyor, aynı zamanda, Leonid İlyiç Brejnev'in geçenlerde Moskova'da açıkladığı gibi, bütün halkların çıkarlarıyla da çelişiyor. İşte bu nedenle genişlemekte olan uluslararası gerginlik yumuşaması ve barışsever ve demokratik güçlerin kazandığı büyük zaferler koşullarında, emperyalist politikanın Asya'daki propagandacısı olan Pekin'in gayretlerinin, mutlaka çökmeye mahkûm olduğunu tam bir güvenle söylemek mümkündür.

Tecrübenin gösterdiği gibi, sosyalist ve bloksuz ülkelerin mücadelesi, şimdi tek bir antiemperyalist ve antihegemonist akım ve uluslararası sorunların çözümüne, öncelikle de barışın ve güvenliğin güçlenmesi sürecine, uluslararası ilişkilerin demokratikleştirilmesine ciddî şekilde etki edebilecek bir güç haline geldi.

Kendini haklı çıkarmış olan bu eğilimin gelecekte de gelişeceğini tahmin etmek gerekir. Leonid İlyiç Brejnev'in XXV. SBKP Kongresi kürsüsünden söylediği gibi, Sovyetler Birliği, ilerde de barış politikasını iki misli enerjiyle yürütecek, savaş ve saldırı güçlerini durdurmaya, halkların özgürlük, bağımsızlık ve sosyal ilerleme haklarını temine çalışacaktır.

A P N

DÜNYA BARIŞ KONSEYİ VE DÜNYA BARIŞ GÜNÜ

İLKE

1 Eylül Dünya Barış Günüdür. Bugün tüm dünyada uluslararası barış güçlerinin kitle örgütü ise DÜNYA BARIŞ KONSEYİ'dir.

İkinci Dünya Savaşı'nın insanlığa getirdiği felaketler sosyalizmin savunduğu dünya barışının ne denli önemli olduğunu bir kez daha göstermişti. Özellikle savaş sonunda ABD tarafından nükleer silahların kullanılması ve termonükleer bir silahlanmanın başlaması barışın önemini daha da arttırıyordu.

Barış mücadelesinin sosyalist ülkeler kapsamıyla sınırlı kalmaması, tüm dünya ülkelerine maledilmesi, tüm dünyadaki sosyalist olsun veya olmasın bütün barışsever güçleri kucaklayıp, barış mücadelesinin yaygınlaşması için İkinci Dünya Savaşı sonrasında çalışmalar yapıldı. 1948'de Polonya'da Uluslararası Zihin Emekçileri Kongresi toplantısında barış için bir *daimi komite* kurulması kararlaştırıldı. Bu komite uluslararası düzeyde bir barış forumu düzenlemek üzere çalışmalar yaptı. 1949 baharında Prag'da ve Paris'de *Dünya Birinci Barış Konferansı* toplayarak, barış için merkezi ve uluslararası bir organ olarak Dünya Barış Komitesini oluşturdu.

Dünya Barış Komitesi 1950 baharında Stockholm'da Dünya Barış Kongresini topladı. Bu Kongrede *«Stockholm Barış Çağrısı»* yapılarak dünya çapında bir İmza Kampanyası başlatıldı. Ve 500 milyon kişi bu kampanyayı destekledi.

Aynı yıl 16 Kasım'da Varşova'da Dünya II. Barış Konferansı toplanarak Dünya Barış Komitesi — Başlangıçta 64 ülkeden 226 temsilcinin oluşturduğu — *Dünya Barış Konseyi* haline getirildi. Ve aradan geçen zaman zarfında Dünya Barış Konseyine katılan ülkelerin sayısı iki katına çıktı. Bugün Dünya Barış Konseyi 125'i aşkın ülkenin ulusal birimlerinin üst kuruluşudur.

Örgüt işleyişi bakımından Dünya Barış Konseyinin üst örgütü en az iki yılda bir toplanan Dünya Barış Kongresidir. Konseyin bir *Prezidyumu* vardır. Yürütme organı (daimi komitesi) ise Dünya Barış Konseyi sekretaryasıdır.

1 Eylül'ün Dünya Barış Günü ilân edilmesinin nedeni II. ci Dünya Savaşının bu günde başlamış olmasıdır.

Dünya Barış Konseyi 25 ci yılını kutladığı geçen yıl, yeni bir Stockholm çağrısı yaptı ve yeni bir imza kampanyası açtı.

Bugün Türkiye'de de barış mücadelesi güçleniyor. Ülkemizin tüm sosyalist ve barışsever güçleri barış sorununa daha titizlikle sarılıyorlar. Her 1 Eylül'de halkımızın BARIŞ MÜCADELESİ daha da güçlenecektir.

ilke
10 LiRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ